Dr. Dan Mihăilescu

Parapsihologia între adevăruri inexplicabile şi falsuri plauzibile

1992

CUPRINS

Prolegomene
CAPITOLUL I
I. 1. Câteva concepte de referinţă: normalul, anormalul, supranormalul, paranormalul
I. 2. Este parapsihologia o ştiinţă?
I. 3. Constituirea primelor şcoli de parapsihologic
I. 4. Interferenţe multidisciplinare
I. 5. Medium şi mediumitate

CAPITOLUL II
II. 1. Fenomenele Paragnostice: telepatia sau comunicarea extrasenzorială
II. 2. Clarviziunea sau luciditatea de a vedea fără a privi
II. 3. Moniţia, antecamera premoniţiei
II. 4. Premoniţia şi răsturnarea raporturilor cauzale

CAPITOLUL III
III. 1. Fenomene parapsihologice controversate: „Creanga vrăjită” şi detectorul de izvoare
III. 2. Dicteul şi scrisul automat
III. 3. Cea de a patra stare a psihicului
III. 4. „Out-of-body”, desprinderea de trup sau decorporarea

CAPITOLUL IV
IV. 1. Fenomenele parergice: ideoplastia extrasomatică (vindecările paranormale) şi intrasomatică (autostigmatizările ş.a.)
IV. 2. Efecte fizice paranormale: psihochinezia sau telechinezia
IV. 3. Enigmele ectoplasmei
IV. 4. Levitaţia, sfidarea gravitaţiei
IV. 5. Poltergeistul, hantisa şi rapsul

CAPITOLUL V
V. 1. Falsuri, fraude, impostori

PROLEGOMENE

Deşi progresele continue ale ştiinţelor au lărgit considerabil graniţele cunoaşterii, oferindu-ne un tablou atotcuprinzător asupra Universului, mecanismelor şi legilor care stau la baza existenţei şi funcţionării acestuia, iar filosofia ne propune o imagine generalizatoare asupra lumii, vom constata că nu toate fenomenele şi procesele de natură materială şi spirituală, fiinţa în toată complexitatea ei îşi găsesc răspunsuri şi explicaţii plauzibile şi complete. Cu alte cuvinte, nu putem afirma că avem injormaţii pe deplin satisfăcătoare în banca de date a omenirii, nici măcar asupra tuturor fenomenelor şi legilor descoperite şi inventariate de-a lungul timpului.

Dacă facem o disecţie sau o cercetare microscopică asupra corpului omenesc, vom afla numeroase detalii cu privire la componentele sale anatomice, precum si referitoare la configuraţia intimă a substanţei vii, dar nu vom putea cunoaşte decât relativ puţine date în legătură cu unele manifestări bio-energetice, psihotronice şi chiar

neuropsihice. In acest ultim caz, avem în vedere formele şi mecanismele de funcţionare ale conştientului, subconştientului şi inconştientului. De altfel a-celaşi lucru se întâmplă şi cu explorarea intimă şi profundă a materiei, căreia îi cunoaştem structura şi arhitectura, dar nu în aceeaşi măsură modul de manifestare al imensului său potenţial. Numai prin efectele lor se evidenţiază legea gravitaţiei universale, câmpurile electro-magnetice (metamagnetice), alte forme de energie, despre care ştim cum se manifestă, dar nu şi ce sunt în esenţa lor.

Dintre forţele ce acţionează în imediata apropiere şi în interiorul naturii umane, un loc aparte îl ocupă cele denumite convenţional oculte, spiritiste, metapsihice, parapsihologice, psihotronice etc., care, indiferent cum sunt definite lexicologic, surprind o serie de fenomene neobişnuite ce nu pot fi încă investigate, cunoscute si explicate cu mijloacele şi metodele actuale ale ştiinţei.

Caracterul lor insolit şi spectacular face ca telepatia la mare distanţă, clarviziunea, premoniţia, telechinezia, dublarea, Pol-tergeistul, hantisa, levitaţia, ectoplasma ş.a., să stârnească curiozitatea şi interesul oamenilor, creându-se în aceste condiţii însă şi tentaţia unor speculaţii, contrafaceri, trucuri şi fraude deloc rare, datorită abilităţii impostorilor şi nu în ultimul rând, naivităţii şi ignoranţei cvasitotale a publicului pentru acest gen de manifestări.

După atâţia ani de interdicţii privind literatura consacrată parapsihologiei, asistăm astăzi la o justificată explozie de materiale în acest domeniu, care vin în întâmpinarea formei şi interesului arătat în mod firesc de cititori pentru stările şi fenomenele ce acţionează dincolo de sfera palpabilului, în zone încă obscure, ale crepuscularului şi manifestărilor „psy".

Latura pozitivă a acestui fapt este ameninţată de proliferarea unor scrieri, mai mult sau mai puţin avizate, ce urmăresc nu prezentarea unor fapte reale, ci povestiri senzaţionale, precum şi de înmulţirea unor impostori care mimează virtuţi si calităţi paranormale. De exemplu, între Eusapia Palladino şi Erik Jan Hanussen, între Stainton Moses şi Maria Sielbert şi mulţi alţii pe care-i vom prezenta şi descrie în lucrarea de faţă, este acelaşi raport precum cel existent între adevăr şi minciună. Pentru a disocia semnalata bipolaritate pe care o vom întâlni relativ frecvent în acest domeniu controversat şi încă insuficient precizat din punct de vedere al rigorilor ştiinţifice, este necesar după opinia noastră, să încercăm o abordare critică şi selectivă, atât pentru a circumscrie în zone distincte falsul de autentic, cât şi pentru a ne delimita de tendinţele mistificatoare, de posibilele şi realele manifestări ale fenomenelor parapsihologice.

Capitolul I

I. 1. *CÂTEVA CONCEPTE DE REFERINŢĂ: NORMALUL, SUPRANORMALUL, ANORMALUL SI PARANORMALUL*

Întrucât fenomenele incluse în sfera paranormalităţii sunt insuficient cunoscute şi descifrate în privinţa modului lor caracteristic de producere şi manifestare, consider că se impune o delimitare a acestora prin aplicarea disjunctivă a principiului logic al genului proxim şi diferenţei specifice, care să permită singularizarea lor în comparaţie cu alte stări psihice apropiate, diferite sau

înrudite. Prin acest procedeu de disociere, fenomenele parapsihologice vor fi mai precis circumscrise în sfera lor semantică, distanţându-se de cele normale, anormale şi supranormale, spre beneficiul unei mai clare şi mai operative înţelegeri şi mânuiri a conceptelor.

Dacă putem identifica *normalul* cu starea firească, obişnuită a lucrurilor, fenomenelor şi proceselor existente în toate formele de manifestare ale ontologicului, exprimat printr-un procentaj apropiat celui de 100 la sută, este greu, dacă nu imposibil, să definim după psihiatri normalitatea în plan sufletesc. Acest lucru se datoreşte faptului că în domeniul vieţii psihice este dificil să precizăm unde începe şi unde se termină normalul. În acest sens, psihiatrii afirmă şi demonstrează că nu există om perfect sănătos, normal, aşa cum psihologii arată că nu există temperamente pure, ci numai predominante.

Cu toate acestea, cele două discipline ştiinţifice şi-au delimitat domeniile: psihologiei revenindu-i studierea fenomenelor şi proceselor sufleteşti generale şi comune (percepţia, atenţia, memoria, afectivitatea, aptitudinile, talentul etc.), iar psihiatriei (ramură a medicinei), cercetarea, diagnosticarea şi tratarea stărilor anormale, patologice, ale manifestărilor interioare şi de comportament. Acestea din urmă sunt stări care prin conţinutul lor se abat de la linia firească, ies din perimetrul manifestărilor obişnuite şi de aceea sunt considerate *anormale.* Aici se încadrează diferite maladii mintale şi implicit de comportament (psihoze, nevroze, psihopatii etc.), cuprinse într-o foarte largă paletă simptomatologică. Cu toate acestea, nu trebuie înţeles că tot ceea ce este anormal (ieşit din comun) este neapărat patologic.

Conceptul *supranormalului* include acele

caracteristici psihologice deosebite ce se caracterizează prin rezultate şi performanţe remarcabile, care se situează mult peste cele obişnuite, marcând un pronunţat grad de superioritate (superdo-taţii fizic, intelectual, talentele, geniile).

Există însă anumite situaţii în care excepţionalul se află la graniţa dintre normal, anormal şi supranormal, iar într-un sens mai larg frizează chiar paranormalul. De exemplu, Ben Johnson, alergând suta de metri sub 10 secunde, se situează la interferenţa dintre aceste limite. În plan intelectual, performanţe comparabile vom întâlni în cazul lui Fichte oare, copil fiind, reproducea predica preotului la sfârşitul slujbei. Mozart a redat cu fidelitate la pian Stabat Mater de Pergolese. după o singură audiţie. Napoleon şl Nicolae Iorga erau capabili să dicteze deodată 10—12 scrisori. Paul Lidoreau a învăţat cu un efort minim tabla de logaritmi, iar în antichitate, Pericle şi Urania, greci renumiţi, frate şi soră din vechea Eladă, uimeau contemporanii lor prin faptul că primul dădea instantaneu orice răspuns în legătură cu ordinea şi alcătuirea calendarului, în timp ce Urania, în aceeaşi manieră extemporanee, ridica până la puterea a opta orice cifră.

În aceeaşi ordine de idei, vom mai prezenta un caz deosebit, studiat între cele două războaie mondiale de doctorul Osty, directorul Institutului de Metafizică din Paris. Este vorba de celebrul Louis Fleury. Născut în apropiere de Belfast în 1893, a fost declarat din fragedă copilărie oligofren, deci, irecuperabil, şi, în consecinţă, a fost trimis într-o casă de handicapaţi mintali. Robert Tocquet, în lucrarea sa, *Calculul mintal,* arăta că L. Fleury se îndrepta spre o iremediabilă suferinţă, întrucât la 10 ani nu ştia să se spele, să mănânce şi să se îmbrace. S-a relevat mai

târziu că acest aparent întârziat mintal suferea în principal de dificultăţi de adaptare datorită inadecvării dintre calităţile sale intelectuale de o extraordinară capacitate şi promiscuitatea în care şi-a petrecut primii ani ai copilăriei. Până la urmă, el singur a reuşit să se smulgă din acea precară condiţie umană şi de mediu, graţie unui mare efort de voinţă, muncă şi dăruire, ajungând unul din cei mai celebri matematicieni ai acestui secol.

Cazul lui probabil nu este unic şi de aceea i-am acordat atenţie într-un moment în care, problema handicapaţilor este reevaluată dintr-o cu totul altă perspectivă şi în România, unde până nu de mult, cu o condamnabilă uşurinţă, erau clasificaţi ca oligrofeni sau debili mintali, copii normali sau cvasinormali, deci educabili şi recuperabili.

În aceeaşi categorie a superdotaţilor intră şi geniile, care aşa cum rezultă din nenumărate studii consacrate acestor personalităţi excepţionale, s-au aflat în marea lor majoritate la graniţa dintre normal şi patologic, unii dintre aceştia fiiind marcaţi de maladii psihice severe, ca să nu spunem grave: Baudelaire, Byron, Chateaubriand, Grillparzer, Mallarmé, Flau-bert, Doistoievski, Ruskin, Nietzsche, Rousseau, Strindberg, Proust, O'Neill, D. Thomas, Hölderlin, Lenau, Tasso, Eminescu, Maupassant, *E.* Th. Hoffmann, Kleist, Gogol, Schumann, Ber-lioz, Musset, Rossini, Wagner, Cezanne, Van Gogh, Utrillo, Modigliani, Galton, Newton ş.m.a.

Întrucât de anormalitatea psihopatologică complexă a u-nor genii m-am ocupat în ultima lucrare, intitulată *Dimensiuni ale creaţiei,* cu subtitlul *Stimulul obsesiei,* Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1989, nu voi mai insisita asupra acestui capitol extrem de interesant, dar şi controversat.

În cadrul punctelor de vedere privind capacităţile psihologice ale superdotaţilor se remarcă opinia lui Wilder Pan-field, care afirmă în conformitate cu rezultatele experimentelor sale că între normal şi supranormal nu există frontiere precise şi că această din urmă calitate este egal distribuită în rândul tuturor oamenilor, dar ea se află sub o formă potenţial-latentă. În anumite circumstanţe însă, la anumite persoane, aceste capacităţi sunt descoperite, devenind reale şi utilizabile, la altele, rămân o viaţă întreagă ascunse.

Pentru a-şi demonstra ipoteza, W. Panfield a utilizat electrostimularea unor zone cunoscute ale cortexului temporal şi a constatat, prin subiecţii folosiţi în acest sens, că ei au dat dovadă de o memorie extraordinară, cu nimic mai prejos decât cea a lui Mozart sau Lindoreau, putând reda texte integrale din cărţile citite, cifre exacte din tabelele de logaritmi, cunoştinţe acumulate în anii de studii, şi multe date aparent dispărute din memoria de lungă durată.

Concluzia desprinsă a fost aceea că noi înregistrăm tot, dar nu conştientizăm acest lucru, iar Aimé Michel afirmă că aşa zisele creiere fenomentale nu trebuie considerate cazuri particulare: este vorba de o bună şi corectă utilizare a propriilor capacităţi intelectuale.

Conţinutul conceptului de *paranormal* este definit de a-numite caracteristici ce desemnează trăsături asemănătoare, alăturate, şi, uneori, opuse firescului psihologic, adăugind în anumite cazuri un grad de intensitate calităţilor sau valorilor obişnuite ale unor acte psihice sau spirituale.

În această categorie a manifestărilor paranormale pot fi incluse şi anumite stări şi efecte

dobândite de yoghini. Deose-birea constă în aceea că, în cazul unor mediumuri, fenomenele paranormale au în general un caracter spontan, emanând din calităţile înnăscute şi intrinseci ale indivizilor respectivi, în timp ce, rezultatele, de altfel spectaculoase, ale şamanilor, se obţin prin îndelungate meditaţii şi exerciţii yoga. Rămânând doar la câteva exemple de obiectivare sau materializare în ambele ipostaze, vom constata că în timp ce levitaţia (plutirea sau ridicarea autonomă a propriului corp) realizată de un om cu asemenea calităţi paranormale se înfăptuieşte prin exercitarea unor forţe ce i-au aparţinut dintotdeauna, aceeaşi operaţie, un yoghin din Tibet o reuşeşte numai după un îndelungat exerciţiu, practicat sub supravegherea unui grup, timp de 3 ani, 3 luni, 3 săptămâni şi 3 zile. În acest răstimp, totul este subordonat unui efort maxim de concentrare prin care se urmăreşte eliminarea oricărei subordonări spirituale faţă de ambiental. În perioada lungului exerciţiu, şamanii se uită fix numai la un anumit punct, iar noaptea la aceeaşi stea. Respiraţia este astfel educată încât trebuie să se supună unui ritm şi volum, altul decât cel normal: cavitatea toracică este umplută cu aer şi menţinută mult timp în această poziţie.

La sfârşitul ciclului prescris, şamanii pot executa deplasări fără să atingă solul, sau să stea pe un fir de grâu fără să-l îndoaie (!).

Vom mai da două exemple pentru a sublinia cele două forme de manifestare ale paranormalităţii. Primul se manifestă la telechinezie ori psihochinezie, tele sau psihoplastie, ceea ce presupune deformarea sau distrugerea unor obiecte ce se datorează unor forţe proprii, greu de definit, dar cu certitudine înnăscute, iar celălalt reprezintă posibilitatea dobândită a unor şamani (care trăiesc în Himalaia la

altitudini de 3 – 4.000 metri) de a-şi ridica temperatura corpului fără să consume niciun fel de alimente. În acest ultim caz, performanţa se realizează tot ca urmare a unui exerciţiu spiritual de concentrare îndelungată, în urma căruia, aşa zişii adepţi ai „tumei” reuşesc să-şi augmenteze şi apoi să-şi menţină ridicată căldura trupului, fără ca aceasta să rezulte dintr-un surplus de alimente sau energizante artificiale.

Iată deci cele patru concepte de referinţă care, sperăm, vor permite cititorului să se deplaseze mai uşor în spaţiul atât de labil al parapsihologiei, să aprecieze corect anumite stări, acte şi manifestări ce vor fi descrise şi să opereze cu termeni adecvaţi în acest domeniu.

Deşi aceste noţiuni fundamentale se intersectează în anumite puncte, ele îşi au autonomia lor, sfera de cuprindere semantică, ceea ce va oferi celui interesat în problematica parapsihologiei, posibilitatea unor mai clare delimitări ale fenomenelor obiective de cele subiective, clasificarea lor, ierarhizarea pe scara valorilor ontologice, posibile şi reale.

I. 2. *ESTE PARAPSIHOLOGIA O ŞTIINŢĂ?*

Termenul de parapsihologie este un cuvânt compus din prefixul „para”, care arată că faţă de noţiunea de bază cu care se va uni, exprimă ceva asemănător, alăturat sau opus acesteia, şi din noţiunea de „psihologie", ce desemnează şi reprezintă ştiinţa fenomenelor şi proceselor subiective ce caracterizează viaţa fiecărui om. Suma semantică a celor două elemente lingvistice care alcătuiesc conceptul de parapsihologie sugerează, dar nu

clarifică în suficientă măsură, conţinutul, domeniul şi, mai ales, dacă aceasta poate fi considerată o ştiinţă.

Cu o anumită aproximaţie teoretică rezultă că parapsiho-logia este o parte a psihologiei, dar în acelaşi timp şi ceva alăturat şi opus ei. Se ocupă de fenomene metapsihice, care în marea lor majoritate (dacă nu chiar toate), nu pot fi explicate în conformitate cu legile generale şi unanim acceptate. De exemplu, *telepatia,* acolo unde ea se manifestă, este un mod propriu de comunicare extrasenzorială şi din acest punct de vedere aparţine parapsihologiei, dar şi psihologiei pentru că transmiterea şi receptarea unor informaţii nu se pot face în afara limbajului interior. Din această perspectivă rezidă însă şi caracterul opus de abordare al comunicării: pentru parapsihologie, extrasenzorial, pentru psihologie numai senzorial, optic, auditiv, olfactiv etc.

În consecinţă, se pune problema şi întrebarea dacă para-psihologia este o ştiinţă, dacă datele stocate de ea până acum răspund trăsăturilor ce caracterizează o disciplină riguros constituită?

Un prim răspuns ar trebui să se refere la obiectul şi domeniul ei de cercetare. Acestea circumscriu, în actualul stadiu de dezvoltare al parapsihologiei, toate fenomenele metapsihice (după alţii metafizice), constatate, înregistrate, dar neexplicate, la care ne vom referi pe larg în lucrare, respectiv la cele subiective *(telepatia, clarviziunea* şi *premoniţia)* şi cele obiective *(telechinezia, Poltergeistul, hantisa, levitaţia, ectoplasma* ş.a.).

Din punct de vedere metodologic, parapsihologia nu dispune de mijloace şi metode proprii de investigare şi cercetare, fenomenele pe care le studiază având specificul şi particulari-tăţile lor, fără similitudini în Universul cunoscut. Se apelează în mod

frecvent la două metode: cea statistică şi cea a mărturiilor. Ambele furnizează date convergente sau apropiate, dar de valori inegale, susceptibile de critici şi contestări.

Metodei statistice i se reproşează că nu este concludentă, iar rezultatele ei sunt numai probabile, după unii chiar incerte. Până şi existenţa lui Napoleon, spun cei care o contestă, nu poate fi dovedită cu un asemenea procedeu, întrucât, dintr-o masă de oameni, procentajul pe care l-ar reprezenta el este insignifiant.

În al doilea rând, parapsihologia se află în sfera viului şi, ca în biologie, aspectul statistic nu are decât un rol secundar.

În al treilea rând, se afirmă că e mai bine să crezi în mediocritatea unui experiment decât în eventualitatea trucării unei statistici.

Privitor la utilizarea mărturiilor, care, după cum se ştie, sunt prin excelenţă subiective, se admite că acestea ar putea fi luate în considerare, dar se exprimă în acelaşi timp îndoieli serioase referitoare la valabilitatea rezultatelor, întrucât ele nu sunt unanim acceptate ca fiind elemente constitutive ale unei metode sau demers ştiinţific.

Pe de altă parte, *telepatia, clarviziunea, premoniţia,* prin natura lor, nu pot fi cercetate şi studiate, nolens-volens, decât prin intermediul mărturiilor, probate eventual de alte declaraţii, sau, în cazul *premoniţiei* şi *clarviziunii* de confirmări faptice.

Până vor fi descoperite mijloace proprii de investigare de o acuitate şi subtilitate specifică fenomenelor paranormale, observaţia şi experimentul ştiinţific rămân formele şi metodele cele mai adecvate.

După cum remarca Ch. Richet, lucrul cel mai important în acţiunea de confirmare şi validare a unor rezultate în acest domeniu este acela de a asigura în

condiţii experimentale, adică determinate de un observator avizat, un cadru corespunzător, izolat de orice recuzită şi accesorii, care să excludă cu desăvârşire, ab initio, posibilitatea oricărui truc, fraude sau mistificări. După cum a contestat personal Ch. Richet, nu pu ţini au fost cei care, puşi în faţa unor precauţii şi exigenţe experimentale deosebite, au renunţat la asemenea probe.

Strategia replierii sau refuzul de a desfăşura experimente sub control n-au făcut decât să mărească gradul de suspiciune pentru anumiţi „virtuozi" în exerciţii metapsihice, aşa după cum a pus nenumărate semne de întrebare în contul anumitor stări şi manifestări paranormale, cum sunt cele legate de numitele forme şi fenomene de materializare: *Poltergeist, hantisa, ectoplasma* si altele, pe care le vom prezenta la locul şi momentul potrivit.

O altă condiţie sine-qua-non pentru legitimarea unei ştiinţe este determinată de descoperirea unor legi proprii, care să pună în evidenţă acele legături esenţiale, necesare, generale şi repetabile dintre fenomene, să stabilească acele adevăruri incontestabile de care are nevoie pentru a deveni credibilă. Parapsihologia, ca domeniu şi disciplină relativ tânără, nu şi-a formulat încă propriile sale legi, fapt pentru care şi statutul său este relativ ambiguu. O altă consecinţă a acestei realităţi se referă la imposibilitatea de a explica fenomenele meta-psihice; ea, după cum am mai arătat, le înregistrează, le descrie şi le prezintă ca argumente şi document.

Drama psihologiei, după cum susţinea şi regretatul academician Vasile Pavelcu, considerăm că este în parte şi a parapsihologici. Apărute ca domenii cvasidistincte numai în secolul trecut, ele au fost şi mai sunt contestate pe motive asemănătoare: lipsa

unui domeniu şi a unei metodologii bine precizate, inexistenţa unor legi proprii etc. Comparativ însă, psihologia a intrat în familia ştiinţelor umaniste, fiind acum aproape unanim acceptată, deşi dosarul ei nu este definitiv închis.

Dacă psihologia abordează problema capacităţii intelectuale a inconştientului, şi nu poate să ne descrie şi demonstreze încă exact, ştiinţific, în ce constau mecanismele şi legile care le guvernează, de ce un om este mai dotat decât altul, atunci trebuie să-i acceptăm şi parapsihologiei posibilitatea de a inventaria existenţa unor fenomene, dar, în acelaşi timp, şi neputinţa de a explica, deocamdată, sursa acestui potenţial deosebit de manifestare şi de ce numai anumiţi oameni sunt capabili de spectaculoase performanţe telepatice, premonitorii sau telechinezice în raport cu alţii.

Ca atare, putem conchide că, în stadiul actual de dezvoltare, parapsihologia constată, inventariază şi descrie un material imens (să ne gândim printre altele la *Tratatul de metapsihică,* a lui Ch. Richet), pe care-l ordonează, clasifică şi-l cataloghează după criterii ce-i vor permite să treacă la un stadiu calitativ superior. Deocamdată este un fel de „istorie naturală”, care are un caracter pur descriptiv, nedepăşind stadiul înregistrărilor faptice.

Aşa cum se prezintă ea astăzi, poate fi considerată o DISCIPLINĂ UMANISTĂ, ce-şi scrie istoria şi îşi elaborează în timp un statut propriu, de sine stătător, care-i va permite să se constituie, într-un viitor mai mult sau mai puţin îndepărtat, ca ştiinţă autonomă, sau poate va inaugura un alt tip metaştiinţific de constituire şi abordare.

Aceasta fiind situaţia în momentul de faţă, noi am selec-tat nişte situaţii specifice pentru fiecare din

fenomenele cercetate şi studiate de parapsihologie. Despre fiecare din aceste tipuri de fenomene există garanţii, dar şi numeroase puncte de vedere convergente şi divergente, rezultate din anchete şi experimente, oare conferă un înalt grad de seriozitate girat de personalitatea unor cercetători recunoscuţi pe plan internaţional în lumea ştiinţifică.

I. 3. *CONSTITUIREA PRIMELOR ŞCOLI DE PARAPSIHOLOGIE*

Fenomenele de paranormalitate au fost invocate şi atestate cu multe mii de ani în urmă, ele fiindu-ne confirmate sub formă de consemnări din perioada afirmării culturii şi civilizaţiei greco-romane (prezenitate la noi de I. F. Buricescu în *Misterele Sufletului Omenesc,* 1934), prin documente şi mărturii care n-au contenit de-a lungul timpului. Acestea însă n-au fost colectate şi prelucrate decât în ultima sută de ani.

În evul mediu şi Renaştere, teologii, filosofii şi medicii au fost animaţi de un viu interes pentru manifestările para-normale, deşi asemenea preocupări erau catalogate drept magie şi, în consecinţă, intrau sub incidenţa interdicţiilor dictate de canoanele religioase. Înfruntând un asemenea pericol, Sf. Augustin, Sf. Grigore cel Mare, Paracelsus ş.a. s-au aplecat cu interes asupra acestor fenomene, pe care au încercat să le descifreze şi să le cultive.

O primă tentativă de examinare raţională a unor stări din această categorie, a fenomenelor paranormale, o va încerca Pére Marsenne, la începutul secolului al XVII-lea. O iniţiativă asemănătoare o vom întâlni la capelanul regelui Ca-rol

al II-lea al Angliei, Glanville, care înregistra asemenea cazuri şi fapte deosebite prezentându-le ca supranaturale.

Până la acea dată, deşi stadiul consemnărilor era relativ scăzut şi nesistematizat, se poate afirma că în timp ce fenomenele erau relativ aceleaşi, interpretarea şi înţelegerea lor nu încetează să varieze de la o perioadă la alta, de la un om la altul, cu preocupări în acest domeniu.

Din 1766, intrăm într-o altă etapă. Este anul când Imma-nuel Kant publică *Traume eines Geistersehrs (Visele unui vizionar),* dedicată clarviziunilor lui Swedenborg, asupra cărora vom avea prilejul să ne referim atunci când vom mai prezenta şi alte cazuri asemănătoare, într-un capitol dedicat acestui tip de fenomene paranormale.

Felul în care renumitul filosof a înregistrat, ordonat, prelucrat şi sintetizat acele evenimente deosebite, trăite şi pre-zentate de fenomenul suedez, a făcut ca mulţi teoreticieni ai domeniului să-l considere un precursor al parapsihologici.

În prima jumătate a secolului trecut se înregistrează un nou moment în dezvoltarea acestui domeniu insolit de cerce-tare. G. G. Carus s-a aplecat cu un interes deosebit asupra fenomenelor paranormale şi a purtătorilor lor, pe care le-a observat şi descris în 1829 din perspectiva unui psiholog evoluţionist.

Ca urmare a polarizărilor faptice, a preocupărilor tot mai numeroase ce se concentrează în jurul acestor probleme, la sfârşitul veacului trecut încep să apară primele şcoli, societăţi şi institute care-şi propun să studieze pe baze ştiinţifice fenomenele paranormale.

În 1882, s-a înfiinţat în Anglia *Societatea pentru cercetări psihice* al cărei principal scop era acela de a

urmări sistematic sursa şi particularităţile acestor stări şi manifestări specifice energiilor spirituale. Zeci de ani, sub conducerea unor eminenţi savanţi, societatea respectivă şi-a adus o contribuţie remarcabilă la dezvoltarea parapsihologiei ca ramură a psiho-logiei experimentale. Acceptând să fie preşedinţi de onoare ai acestei asociaţii, un număr însemnat de personalităţi remarcabile ca Ch. Richet, H. Bergson, W. James, H. Driesch, dovedeşte atât marele interes acordat acestui domeniu, cât şi marele prestigiu de care se bucura această societate pentru cercetări psihice. Printre cei care au realizat o muncă remarcabilă de pionierat în sfera parapsihologiei în Anglia, îi amintim pe H. Myers, H. Sidwick şi O. Lodge; în sfârşit, dar nu în ultimul rând, pe fizicianul W. Crookes. Cercetările celui din urmă, consacrate performanţelor paranormale ale scoţianului D. D. Home, realizate în jurul anilor 1870, au contribuit într-o măsură foar-te mare la fondarea acestei societăţi, care a devenit şcoală şi îndemn pentru înfiinţarea unor instituţii şi în alte ţări.

În 1885, este fondat *Institutul pentru cercetări psihologice din America.* Printre iniţiatori se numără R. Hodgson, J. H. Hyslop, W. E. Prince, precum şi englezul W. McDougall, care s-a aflat în 1934 la originea înfiinţării laboratorului de para-psihologie din Duke, Carolina de Nord, unde experimente deo-sebit de importante au fost efectuate de J. B. Rhine şi colaboratorii săi. Cercetările lui Rhine s-au bucurat de o recunoaştere internaţională, pentru că a folosit metoda cantitativ-statistică. Spre deosebire de Ch. Richet, care a întrebuinţat cărţile de joc pentru a experimenta Cripthesteziile *(clarviziunea* şi *telepatia),* Rhine şi colaboratorii săi au folosit cinci cărţi concepute de matematicianul Zener. Fiecare dintre

acestea este purtătoarea unui simbol: un pătrat, o cruce, un cerc, o stea şi trei linii unduite. Toate cărţile cu simbolurile respective sunt multiplicate de cinci ori, astfel că pachetul cuprinde 25 exemplare.

Pentru a se cerceta şi verifica eventualele aptitudini în direcţia lucidităţii sau clarviziunii, subiectului, recrutat aleator, i se arată diferite cărţi din pachetul conceput de Zener, după care cele 25 exemplare se amestecă şi apoi se aşează cu faţa în jos. Celui examinat i se solicită să indice, în ordinea cărţilor trase, ce simbol crede că reprezintă fiecare exemplar în parte. Anchetatorul notează toate presupunerile sau intuiţiile subiectului în comparaţie cu cele exacte, şi repetă experimentul de 10—15 ori pe zi, timp de mai multe săptămâni sau chiar luni, atâta cât se consideră că poate deveni concludent. Se fac calculele stabilindu-se în procentaje răspunsurile corecte faţă de cele greşite. Dacă rezultatele sunt superioare celor dobândite prin hazard conform calculului probabilităţilor, atunci subiectul respectiv e susceptibil de a avea calităţi sau afinităţi în acest domeniu, excluzându-se ipoteza unei reuşite pe seama întâmplării.

Verificându-se rezultatele metodei statistice prin experimente repetate, pot fi depistate predispoziţii telepatice si pre-dictive, respectiv în domeniul premoniţiei sau al proscopiei deci al previziunilor.

Franţa ocupă un loc important în rândul ţărilor care, prin intermediul unor personalităţi remarcabile, a obţinut rezultate semnificative în sfera parapsihologiei. Printre aceştia se află Ch. Richet, C. Flammarion, E. Osty şi R. Worcallier ş.a. Ei au adus numeroase contribuţii inovatoare de ordin metodologic, printre acestea impunându-se cele ale doctorului Ch. Richet, renumit fiziolog şi psiholog,

laureat al premiului Nobel, care în 1884 a introdus pentru prima dată calculul statistic în cercetarea fenomenelor metapsihice, satisfăcând într-un anumit fel exigenţele unei metode bazate pe un număr de certitudini matematice. Şi alţi cercetători vor aplica în decursul deceni-ilor următoare acest procedeu, care nici el n-a fost scutit de observaţii critice. Personalitatea lui Ch. Richet rămâne definitiv legată de istoria acestei controversate discipline, prin remarcabilul său echilibru ştiinţific, controlat de un ponderat scepticism raţional, la care ne vom referi nu o dată în cursul acestei lucrări, ca de altfel şi la rezultatele experimentelor efectuate de el şi colaboratorii săi.

În Ţările de Jos, *Asociaţia pentru cercetări psihologice* a luat fiinţă ceva mai târziu, în 1920, beneficiind însă de experienţa dobândită de celelalte şcoli până la această dată. Primul ei preşedinte a fost G. Heymans, titularul catedrei de psihologie de la Universitatea din Groningen. Sub direcţiunea sa şi în strânsă colaborarea cu H. Brugmans, care i-a succedat în 1927, s-au efectuat studii remarcabile privind transmiterea unor imagini dinamice, pe alte căi decât cele normale, adică extra-senzorial. Autorul acestor performanţe era un student care şi-a descoperit posibilităţile sale paranormale, mai mult sau mai puţin întâmplător.

În 1928, psihiatrul P. A. Dietz şi psihologul Tenhaeff au editat *Tijdschrift voor Parapsyhologie (Revista de Parapsihologie),* oare a devenit şi organul oficial al societăţii de profil, în 1930. Din anul 1932, P. A. Dietz a fost numit profesor asociat la Universitatea din Leiden şi mai târziu la cea din Utrecht. Cu câteva luni mai înainte, Tenhaeff avea să-şi prezinte tot la Universitatea din Utrecht, teza sa de doctorat, care

trata un subiect de parapsihologie. Drept urmare a primit în 1951 direcţia studiilor ce viza acest domeniu şi catedra cu acelaşi profil, în anul 1953. El a militat ca *Asociaţia pentru cercetări psihologice* să se transforme în *Institutul de Parapsihologie* al Universităţii din Utrecht. În ultimii ani ai conducerii sale la acest înalt for ştiinţific, s-au efectuat aici o serie de studii şi cercetări, pe care în parte le vom utiliza în această lucrare.

Şcoli şi institute de parapsihologie există şi în alte ţări, una dintre acestea funcţionând la Moscova, dar despre aceasta nu avem prea multe date. Datorită unor rezultate spectaculoase, dar secrete, a caracterului lor competitiv, inclusiv pe plan militar, transparenţa informaţiilor a fost menţinută la o cotă apropiată de zero, cotă fixată şi de alte state.

Desfiinţarea acestor bariere ar putea să ne furnizeze mari surprize şi nenumărate noutăţi. Le aşteptăm cu speranţe sporite sub semnul noilor deschideri de bun augur.

I. 4. *INTERFERENŢE MULTIDISCIPLINARE*

Explozia informaţională a lărgit nu numai graniţele şi orizontul cunoaşterii omeneşti, ci a determinat şi o interferenţă între vechile şi noile ştiinţe, stabilindu-se conexiuni şi interdependenţe multidisciplinare, de graniţă, între acestea.

Parapsihologia nu putea rămâne în afara acestui proces de întrepătrundere a ştiinţelor, rezultatele cercetărilor şi studiilor sale fiind dobândite în colaborare şi cu ajutorul informaţional, cazuistic şi metodologic al mai multor discipline, ele interesând si ajutând la rândul lor alte domenii.

Unele lucruri din sfera de cercetare a unei ştiinţe, nu pot fi explicate decât dacă se apelează la cunoştinţe, fenomene şi legi care fac parte din apanajul uneia sau al mai multor discipline.

O primă interferenţă la care ne vom referi este una firească, aceea dintre parapsihologie şi psihologie, de care s-a, desprins formal cu ocazia Congresului de la Utrecht (când s-a adoptat şi termenul de parapsihologie), dar de care, după ultimele opinii ştiinţifice, nu se va putea rupe niciodată, datorită unui patrimoniu parţial comun. De exemplu, unul din factorii favorizanţi ai *telepatiei* este o stare specific psihologică: afectivitatea. Comunicarea sau schimbul de date extrasenzoriale se produce cu predilecţie pe terenul unei sensibilităţi emoţionale crescute, în situaţii mai ales de criză, în care, de regulă mamele primesc mesaje de la copiii lor aflaţi în pericol, sau în alte situaţii limită.

Situaţii similare de o acuitate mult mai pronunţată s-au înregistrat şi în domeniul psihologiei animale, între femele şi pui, dar despre aceste manifestări extraordinare, la locul şi momentul potrivit.

O altă interferenţă relevantă este aceea dintre parapsihologie şi psihiatrie. Profesorul H.C. Rümke, de la Universitatea din Utrecht, consideră că unele fenomene încă insuficient cunoscute din domeniul paranormalităţii vor face parte în viitor din domeniul psihiatriei. Aluzia sugerată aici se referă la anumite manifestări şi stări ca *somnambulismul, halucinaţiile* etc, des invocate în experimentele parapsihologice, după cum vom constata, care prin ambivalenţa lor aparţin deocamdată ambelor domenii.

În privinţa interferenţelor se mai ştie cu certitudine faptul că *telepatia* şi *clarviziunea* sunt

relativ frecvent întâlnite la bolnavii de isterie, nevroză isterică, epilepsie, mai rar în cazurile de schizofrenie.

Pe de altă parte, unii psihiatri consideră că apariţia unor obsesii, a unor idei fixe, de influenţă telepatică, provin din anturajul pacienţilor marcaţi de asemenea stări psihopatologice.

Din partea biologilor, între alţii Driesch, s-a acreditat ideea că prin cercetările parapsihologice se reiterează teoriile natu-ralist-filosofice despre neovitalism, conform cărora viaţa nu se reduce numai la fenomene fizico-chimice de natură organică, ci constă şi din anumite forţe orientate spre un anume scop, în concordanţă cu principiul aristotelian al entelechiei. În mod deosebit se face trimitere la fenomenul ideoplastiei intra şi extrasomatice, ceea ce presupune în primul caz (al ideoplastiei intrasomatice) stări şi manifestări proprii voinţei individului, iar în ceea ce priveşte ideoplastia extrasomatică ea înseamnă exercitarea unor forţe parergice de natură să producă modificări în „fizionomia" unor obiecte, sau chiar deplasarea lor psihochinetică.

În ceea ce priveşte filosofia, se constată, printre altele, că parapsihologia, prin intermediul fenomenelor constatate, oferă noi argumente vechii doctrine metafizice, respectiv metapsi-hice în cazul nostru, după care spiritul trebuie văzut ca un element al unui spirit total, extrem de complex, denumit supra sau superpsihic.

Fenomenele de *clarviziune* şi *premoniţie,* cu forţa lor proprie de penetraţie şi anticipare, în toate direcţiile şi dimensiunile timpului şi spaţiului, obligă sau poate numai condiţionează revizuirea şi reevaluarea ideilor noastre naiv-realiste asupra acestor modalităţi ale existenţei, referitoare la durată, succesiune, ritm şi respectiv întindere, distanţă şi

poziţie.

De asemenea, studierea faptelor şi evenimentelor religioa-se trebuie revăzută din amintita perspectivă a interferenţelor. Se pare că diferiţi sfinţi erau dotaţi cu energii şi puteri para-normale şi, din acest punct de vedere, faptele lor sunt greşit considerate ca fiind miraculoase. Opera în mai multe volume a lui Joseph van Görres conţine multe date din care rezultă că, în prima jumătate a secolului trecut, fenomenele observate şi descrise de mesmerişti referitoare la starea de somnambu-lism reprezintă asemănări indubitale cu evenimentele petrecute şi relatate din viaţa sfinţilor şi a altor persoane, pe care unii din greşeală le-au văzut ca miracole. Alţi savanţi, ca de exemplu E. Matissen, T. K. Oesterreich, M. C. van Mourik, Broekmann, subscriu şi susţin opinia lui Görres.

Şi din partea teologilor s-a semnalat necesitatea cercetărilor parapsihologice în relaţie directă cu problema credinţei şi a supravieţuirii.

Dacă ipoteza asupra spiritului este acceptabilă în parapsihologie, rămâne totuşi o problemă deschisă dar nedecisă pentru alte discipline. În cazul în care se va obţine o probă irefutabilă, acceptabilă deci din punct de vedere ştiinţific, privind credinţa într-un spirit astral, atunci se va realiza în acest domeniu un important pas înainte.

Dintr-o largă şi cuprinzătoare perspectivă, fie-ne permis a afirma că toţi cei care sunt interesaţi în aceste ştiinţe cum sunt psihologia, psihiatria, filosofia, biologia, etnologia şi altele, nu pot ignora fără consecinţe în detrimentul lor, rezultatele deja obţinute în multe direcţii de parapsihologie. Specialiştii din aceste domenii trebuie să ţină cont de ultimele progrese ale parapsihologiei, reciproca fiind valabilă.

Şi, după cum se ştie, acest progres a fost rapid şi spectaculos în cursul ultimelor decenii. Aşteptăm ca viitorul să ne ofere posibilitatea unei conlucrări şi interdisciplinarităţi mai ample şi de o mai mare subtilitate tehnică, între parapsihologie, electronică, cibernetică şi bionică, care, după cum se speră, vor fi urmate de rezultate benefice pentru toate domeniile respective. În felul acesta, sfera celor constatate, dar neexplicate încă, se va restrânge tot mai mult, prin convertirea probabilităţilor şi a ipotezelor în certitudini teoretice.

I. 5. *MEDIUM ŞI MEDIUMITATE*

Termenul de medium a cunoscut în dinamica sa semantică mai multe schimbări şi completări în privinţa conţinutului, a înţelesului. În accepţia sa mai veche semnifica suma u-nor calităţi metapsihice ale unui individ, capabil să comunice cu ipotetica lume a spiritelor. Asemenea însuşiri sunt atribuite de către indieni, tibetani si nepalezi, şamanilor.

Astăzi, mediumuri sunt considerate acele persoane care în condiţii riguros verificate pot demonstra capacitatea de a trăi şi realiza manifestări, stări şi fenomene paranormale, inclusiv bioenergetice.

O semnificaţie comună atribuită înainte, dar şi acum, se referă la medium ca subiect uşor hipnotizabil sau sugestio-nabil.

Mediumitatea reprezintă totalitatea atributelor şi condiţiilor metapsihice favorabile, care permit realizarea unor experienţe parapsihologice. Aceasta poate fi reală, dar necunoscută în esenţa sa. De multe ori este trucată pentru a se crea, de exemplu, o atmosferă de mister şi falsă credibilitate, facilitată de

naivitatea şi ignoranţa oamenilor, pe de o parte, iar pe de altă parte, de abilitatea unor prestidigitatori, de altfel de nenumărate ori demascaţi.

Dincolo de aceste speculaţii şi fraude, mediumul şi me-diumitatea sunt realităţi, există. Nu ştim încă exact care sunt şi în ce constau calităţile şi potenţialul ce permit unor indivizi să obţină performanţele la care ne vom referi în cursul lucrării.

Una din ipotezele care va putea furniza o posibilă explicaţie sub forma enunţată sau alta apropiată, (aşa cum a fost cazul şi cu psihanaliza lui S. Freud), ar putea fi cea a lui Franz Mesmer, privitoare la magnetismul uman sau animal (deosebit de cel teluric), pe care noi îl vom denumi cu termenul generic de metamagnetism.

Până acum, din ipoteza lui Mesmer s-a dezvoltat cu deosebire teoria hipnotismului, domeniu considerat exterior psihologiei, având acelaşi statut cu sugestia şi psihoterapia.

Termenul s-a folosit mult timp, l-a utilizat şi Ch. Richet, în sensul acţiunii metapsihice pe care magnetizorul o exercită, asupra unor mediumuri ultrasensibile prin anumite impulsuri sau semnale receptate extrasenzorial.

Conceptul de metamagnetism, ca atribut propriu al me-diumului care emană un anumit câmp energetic, ni se pare mai adecvat prin analogie cu forţa gravitaţională, al cărui efect îl cunoaştem fără a-i şti însă şi cauza. Fără să cunoaştem cum acţionează aceste câmpuri magnetice şi respectiv meta-magnetice, în mediile lor specifice, le studiem consecinţele vizibile sau constatate în ambele cazuri. Pentru sfera noastră de interes am putea invoca fenomene care ne confirmă că în organismele animale şi vegetale, informaţia se transmite şi în afara

sistemului nervos. Unele reacţii biochimice se produc ca rezultat al emiterii unor semnale şi prin alte căi, cum ar fi de exemplu cele hormonale, sanguine etc., aşa cum de altfel s-a demonstrat că şi plantele, în lipsa unui sistem nervos, sunt capabile să primească şi probabil să transmită semnele imperceptibile care, în contextul nostru, pot fi considerate paranormale, întrucât nu sunt complet elucidate. Sunt forme fiziologice (sau parafiziologice?) care se manifestă şi acţionează dincolo de tabloul cunoscut de noi, de sistemul lui de funcţionare.

Mediumul se încadrează între mai multe necunoscute, dar capabil să-şi facă semnalate formele sale de manifestare, prezente într-o serie de fenomene parapsihologice cu efecte fizice şi psihice la care ne vom referi în continuare.

Reconstituind biografia unor mediumuri celebre, memoria istorică a acestui domeniu i-a reţinut printre alţii pe Home, Piper, Florance Cook, Stainton Moses, Eusapia Palladino, Linda Gazzeta, Miss Goligher, surorile Fox, fraţii Davenport, SLade, Hèlène Smith, Mattew Maning, Jean Pierre Girard, Josia Gajewski, Wolf Messing, Nina Kulagina, Teresa Neumann, Uri Geller ş.m.a.

Caracterizând comportamentul celor calificaţi drept me-dium, Ch. Richet arată că aceştia, în timpul diferitelor stări sau manifestări, par a fi, din punct de vedere psihic, parţial sau total inconştienţi, îndeplinesc dar şi determină anumite acte care, de asemenea, sunt susceptibile de a fi considerate în afara voinţei şi inteligenţei lor deşi, paradoxal, continuă savantul, aceste fenomene sunt totuşi efectul unei inteligenţe sistematice, nu arareori coordonate cu o minuţioasă stăpânire a scopului.

După opinia doctorului Alain Assailly, un renumit

neuro-psihiatru francez, mediumurile pot fi recunoscute şi după o anumită semiologie clinică. El a ajuns la concluzia că mediu-mitatea prezumtivă a unui individ poate fi determinată de prezenţa următoarelor caracteristici anatomo-fiziologice:

— balonarea abdominală premenstruală la femei

— fragilitatea capilară

— hiperlaxitatea ligamentară (predispoziţii pentru luxaţii)

— hipertricoză (creştere abundentă a părului)

— uneori hiperestezia epigastrică (sensibilitatea crescută a epigastrului).

Toate aceste semne constituie ceea ce se numeşte sindromul Assailly.

Disociind indivizii normali de mediumuri, Ch. Richet a mai arătat că există diferenţe neesenţiale dar tipice nu numai între aceste două categorii distincte, ci şi deosebiri graduale între mediumitatea capabilă să obţină efecte psihice şi cea care realizează performanţe fizice. După el există o scară în cinci trepte sau grade.

La nivelul primului grad al mediumităţii întâlnim indivizi nehipnotizabili, dar capabili să găsească un obiect ascuns într-o cameră. Cerându-i-se să descopere un anumit lucru tăinuit cu grijă, un asemenea om este mai întâi surprins, după care, autoghidându-se, începe să realizeze un fel de mişcări cvasi-inconştiente, prin care cel care-l ţine de braţ va descoperi obiectul fără ca acesta din urmă să fi cunoscut locul ascunzătoarei. Se pare că mediumul respectiv este capabil, prin vibraţiile aproape imperceptibile şi semnalele metamagnetice ce le emană, să transmită persoanei însoţitoare intuiţiile sale paranormale.

Al doilea grad se realizează prin hipnotism, care

permite crearea unui comportament nou, a unei personalităţi tranzi-torii şi artificiale. Ca rezultat al sugestiei hipnotice, individul se modelează după voinţa şi fantezia magnetizatorului.

Intr-un asemenea exerciţiu, dacă unei persoane hipnotizate i se va spune că este un general bătrân, acesta va oferi comportamentul caricatural al unui om în vârstă care tuşeşte, scuipă, înjură, vorbeşte gutural, rar, căutându-şi în memorie denumiri şi date etc. Această naivă comedie jucată inconştient de subiectul în cauză va fi realizată cu o verosimilă şi rară perfecţiune atâta timp cât va fi sub influenţa acestui efect.

Al treilea grad reprezintă aşa zisul stadiu medianimic, adică transpunerea mediumului prin autosugestie în pielea altui personaj. Scrisul automat aparţine acestei grupe de manifestări medianimice, căreia nu i s-a acordat un loc printre actele psihologice şi nici parapsihologice, pentru că ipoteza unei inteligenţe străine, umane şi neumane n-are niciun suport raţional şi credibil, spune Ch. Richet.

Un caz medianimic cunoscut este cel al Hèlènei Smith, care prin autosugestie îşi imagina că este Maria Antoaneta. În această ipostază, ea îi prelua limbajul, comportamentul, avea o aliură plină de demnitate, îi imita cu fidelitate scrisul şi ortografia reginei Franţei. Cu deosebită sinceritate ea se identifica cu personajul respectiv câteva luni, jucându-şi rolul cu o fidelitate şi naturaleţe extraordinară, demnă de invidia oricărui actor celebru.

Al patrulea grad sau nivel se realizează atunci când noua ipostază a mediumului este capabilă să realizeze receptări ex-transenzoriale (telepatii, premoniţii, clarviziuni) pe care Ch. Richet le numeşte cripthestezii, iar Myers, telestezii.

În sfârşit, al cincilea grad se referă la acele mediumuri care sunt capabile să provoace acţiuni mecanice, materiale de la distanţă, fără contact direct cu obiectul sau obiectele respective. De exemplu, Eusapia Palladino cădea în transă fără să fie hipnotizată şi, prin intermediul său, John King, făcea să se mişte diferite lucruri care nu erau atinse. Uri Geller şi alţii făceau aceleaşi demonstraţii, fără interpuşi.

Capitolul II

II. 1. *FENOMENELE PARAGNOSTICE: TELEPATIA (sau intercomunicarea extrasenzorială)*

Telepatia, clarviziunea si *premoniţia* sunt fenomene me-ta psihice eminamente subiective, care în decursul descoperirii şi cercetării lor au fost definite şi înţelese nuanţat diferit din punct de vedere teoretic şi conceptual. Aceste manifestări parapsihologice au fost denumite global şi separat în mai multe feluri, cu o altă terminologie.

Întrucât în numeroase articole, studii, cercetări şi lucrări legate de această problematică sunt puse în circulaţie corect, dar si incorect o serie de concepte şi noţiuni cu o mare diversitate de sensuri, considerăm că o primă condiţie pentru înţelegerea corespunzătoare a fenomenelor în discuţie, a disocierii comparative a adevărului de fals în parapsihologie, este utilizarea acestora în propria lor accepţie. Limbajul consacrat în diversitatea lui constituie o primă barieră în perceperea corectă şi aprofundarea teoretică a complexelor stări paranormale.

În consecinţă, ce trebuie să înţelegem prin

fenomene pa-ragnostice? Nimic altceva decât manifestări paranormale care sunt contrare sau depăşesc posibilităţile cunoaşterii noastre actuale, (de la prefixul para = opus, contrar şi gr. gnosis = cunoaştere).

Pentru acelaşi grup de efecte metapsihice, în special pentru *telepatie* şi *clarviziune,* Ch. Richet propunea conceptul de Cripthestezie, ceea ce înseamnă sensibilitate ascunsă, închisă (de la gr. kryptos = secret, ascuns şi gr. aistezis = simţ, senzaţie).

Primul fenomen paragnostic pe care îl vom pune în evidenţă este *telepatia.* Acesta, după cum este îndeobşte cunoscut, constă în transmiterea şi receptarea unor idei sau reprezentări, fără mijlocirea simţurilor, a senzaţiilor.

Unul din cei care şi-au adus o contribuţie esenţială la cercetarea şi definirea acestei acuităţi extrasenzoriale a fost R. Warcollier, care si-a publicat rezultatele experienţelor sale în *Revista Metapsihică,* din 1929. Cu merite deosebite în a-ceastă direcţie trebuie amintit şi psihanalistul italian Emilio Servadino.

Cazuri spontane de telepatie au fost semnalate şi descrise din cele mai vechi timpuri, dar ele au început să fie studiate şi prelucrate sistematic doar în ultima sută de ani.

În spaţiul etnocultural românesc, constatarea unor asemenea situaţii a fost sintetizată în sintagma care sugerează prezenţa unei persoane chiar atunci când nu este de faţă: ,,vorbeşti de lup şi lupu-i la uşă”!

Un exemplu de telepatie si clarviziune, de o remarcabilă şi relevantă notorietate, ne-a rămas de la Petrarca. În dimineaţa de 6 aprilie 1348, aflâdu-se la Verona, i-a apărut în faţa ochilor fizionomia palidă a

prietenei sale Laura de Noves sau, cum mai era cunoscută, doamna de Sade. Din acel moment el fost urmărit de gândul morţii iubitei sale. O lună mai târziu a aflat că în acea zi când a avut imaginea acelei reprezentări, ea decedase, fiind victima unei epidemii de pestă care a bântuit Avignonul.

După fondarea în Anglia a *Societăţii pentru cercetări psihice* (1882), s-au declanşat numeroase anchete pentru găsirea şi confirmarea unor cazuri de telepatie spontană, precum şi a altor fenomene de aceeaşi natură. Rezultatele acestor cercetări au fost extrem de satisfăcătoare şi au condus la concluzia că numeroşi indivizi normali, aveau o dată sau de mai multe ori experienţe paragnostice spontane.

În Franţa, C. Flammarion, deşi astronom celebru, a făcut pasiune şi pentru acest „spaţiu" tot atât de captivant ca şi cel interstelar sau cosmic. Cazurile de telepatie remarcate şi studiate de el sunt consemnate în multe lucrări consacrate acestui domeniu.

Succesele dobândite în Anglia şi Franţa au stimulat cercetări asemănătoare în Germania şi Ţările de Jos, unde funcţionau societăţi de profil.

În Statele Unite, cartea Louisei Rhine cuprinde o „colecţie" extrem de bogată şi interesantă de cazuri şi situaţii care confirmă comunicarea extrasenzorială între subiecţi aflaţi la diferite distanţe.

Anchetele întreprinse asupra cazurilor spontane, ca de altfel şi cele în care observaţiile s-au efectuat experimental, ne arată că starea pasivă sau de inhibiţie din timpul somnu-lui pare să fie unul din factorii favorabili în apariţia comunicărilor de conştiinţă. Acest aspect explică şi abundenţa viselor telepatice.

Contactele telepatice spontane care apar aşa de frecvent între persoane ce prezintă între ele afinităţi

afective justifică marele procentaj de cazuri între părinţi şi copii. De altfel termenul de telepatie este un cuvânt compus din gr. „tele”, care înseamnă ,,la distanţă” şi tot gr. „pathos”, ce se traduce cu „pasiune” sau „afecţiune”. La un total de 500 cazuri înregistrate aleator, 41,8 la sută reprezintă relaţii telepatice reciproce între părinţi şi copii. Aceste legături sunt foarte uşor de observat la copiii mici, până la 3—4 ani, în raporturile lor a-fective cu respectivele mame. Este de remarcat durerea subit resimţită de mama trezită de copilul său care tresare la distanţă, sau începe să plângă. Acceptând o formă elementară de sensibilitate şi în relaţiile fiinţelor inferioare pe scară biologică, vom constata că tensiunile nervoase de factură emoţională se transmit cu precădere între femelă şi pui.

Sunt de notorietate antologică experienţele făcute de pa-rapsihologii sovietici cu animale care, aşa cum au dovedit rezultatele, posedă o mai mare acuitate telepatică decât fiinţele umane. Sacrificarea succesivă a unor pui de iepure sau şoareci care se efectua pe un vas în submersie, la câţiva zeci de metri sub apă, nu constuia o barieră impenetrabilă pentru iepuroaică şi şoricioaică, ele receptând mesajele finale ale progeniturilor jertfite pe altarul ştiinţei.

Confirmarea acestui experiment aparent incredibil sub raportul rezultatelor a fost obţinută cu ajutorul unui aparat E.E.G. (electroencefalograf) conectat prin senzori de craniul celor două femele în timpul probelor care, simultan cu sacrificarea fiecărui pui, tresăreau, iar creierele lor emiteau o cantitate mai mare de unde beta, specifice emoţiilor şi tensiunilor psihice puternice.

Ce fel de unde şi mai ales ce suport energetic le fac pe-netrabile prin carcasa groasă a submarinului şi

imensa cantitate de apă ce separau la zeci de mile distanţă fiinţele respective? Întrebări actuale pentru răspunsuri viitoare!

Un alt mod de comunicare telepatică în lumea animală l-a experimentat celebrul specialist în neuro-psiho-fiziologia viselor de la Facultatea de Medicină din Lyon, profesorul Jouvet. El a constatat din înregistrările electroencefalografice obţinute de la şoarecii din laboratorul său, că aceştia au tendinţa de a visa toţi odată, visul declanşându-se şi oprindu-se simultan la întreaga colonie, ceea ce presupune că inducerea se realizează prin influenţe reciproce şi globale.

Prin aceleaşi mijloace tehnice hipersensibile s-au constatat legături comunicaţionale de tip informaţional şi între plante. Ele transmit şi recepţionează anumite stări proprii „simţirii" lor şi ale fiinţelor din jur. Dacă este ruptă o ramură sau arsă o frunză a unei plante din apropiere, celelalte reacţionează la „suferinţele" acestora prin creşterea fluxului e-lectric.

Mai mult: plantele „simt" durerile omeneşti. Nu rămân insensibile dacă cineva se înţeapă sau este rănit. Acest lucru este pus imediat în evidenţă de modificarea câmpului bioener-getic înregistrat de o aparatură adecvată.

De o remarcabilă şi uluitoare reacţie au dat dovadă unele plante care detectează intenţiile agresive ale unei persoane care doreşte să atenteze la integritatea fizică a acestora. Din cinci persoane care se perindă prin faţa unui ficus, acesta îşi modifică starea electrosensibilă numai la apariţia celui virtual vizat prin gândurile sale potenţial dăunătoare şi anterior pre- stabilite în cadrul experimentului.

O legătură telepatică mixtă, de mult remarcată

este cea dintre om şi câine, cel mai ataşat şi fidel animal domestic. Sunt cunoscute neliniştea şi manifestările premonitorii cu mult timp înainte de sosirea stăpânului aflat în drum spre casă.

Revenind în mediul spiritual uman, este locul să arătăm că legăturile afective pot să se manifeste şi în accepţia psihanalitică a termenului, ceea ce ne permite să înţelegem de ce psihiatrii au putut constata afinităţi telepatice între ei şi pacienţi.

Concomitent sau pe lângă cazurile spontane de telepatie, există cele observate experimental, care pot fi studiate în mai multe ipostaze. Unul dintre acestea este cel al psihoscopiştilor, adică a acelor paragnoşti ce se servesc de un obiect, un fel de inductor, ca mijloc de intrusiune într-un alt spaţiu sensibil pe care-l „percep" extrasenzorial, putându-l descrie cu multă exactitate.

Iată unul din cazurile finalizate de Tenhaeff experimental, în 1929, pe care el îl notează cu iniţialele L. M. La 6 iu lie, acelaşi an, i-a dat susnumitei persoane (L. M.), un plic în care se afla fotografia unei cunoştinţe de-a lui, domnul M. K. Când i l-a înmânat, fotografia era scoasă pe jumătate, deci vizibilă. A privit-o apoi îndelung şi pătrunzându-i parcă toate secretele i-a spus: „Este cineva care citeşte şi scrie mult. Se consideră fericit datorită muncii pe care o prestează. Profesiunea lui de jurnalist îi ocupă aproape tot timpul. Este irascibil şi se enervează foarte repede. Are o viaţă dezordonată, îl văd destul de bine cum scrie chiar şi în tren. Remarcă totul în jur. Nu face nimic din curiozitate, ci din profesionalism; se interesează de orice lucru pentru că vrea să fie la curent cu totul din spaţiul lui de interes. Este tăios în relaţiile cu oamenii. Acolo unde stă domneşte dezordinea. Are simţul u-morului.

Vorbeşte multe limbi străine. Sunt multe maşini în jurul său şi se simte ceva rău mirositor, cu totul deosebit şi neplăcut. Se aude un zgomot teribil. El nu lucrează în mijlocul acestor maşini, dar merge foarte des între ele. Se află într-un birou. Iubeşte poezia şi primeşte multe cărţi".

Ştiind că acest M. K. (total necunoscut doamnei L. M.) era redactorul şef al unui ziar din provincie, experimentatorul cunoscându-i şi obiceiurile particulare şi-a dat seama că descrierea era destul de exactă. „În acea perioadă, continuă Tenhaeff, îl vizitam foarte des pe M. K. la birou şi eram surprins de marea dezordine care domnea acolo. Atmosfera din jur era îmbibată cu un miros neplăcut, iar aerul vibra în jur datorită zgomotului făcut de rotativele tipografice. Domnul M. K. era la curent cu toate noutăţile editoriale şi voiaja foarte mult cu trenul. Avea un puternic simţ al umorului, iubea enorm poezia şi îmi dădea adesea din cărţile pe care le primea de la serviciul de presă".

Toate aceste detalii îi permit lui Tenhaeff să tragă concluzia că psihoscopistul (de la gr. „psyche" = suflet + gr. „skopeo" = a examina) era capabil să-şi evoce propriile gân-duri care se reflectau în eul său ca urmare a efectelor determinate de „citirea" fotografiei.

Aceasta ar fi esenţa telepatiei: capacitatea de a capta sau prelua gândurile şi sentimentele de la o altă conştiinţă, direct, indiferent de distanţă, sau prin intermediul unui obiect ce aparţine persoanei evocate.

În ceea ce priveşte utilitatea reală sau numai aparentă a inductorului (care în alte cazuri poate fi o sferă transparentă de sticlă, o ceaşcă de cafea etc.), este o chestiune discutabilă, după unii autori un fel de placebo. Datele oferite de alţi cercetători atestă că un

număr însemnat de psihoscopişti sunt perfect capabili să renunţe la pretinsul obiect inductor.

Un caz oarecum asemănător este cel al lui Pascal Forthuny (1872—1962), pe numele său adevărat Cochet, care a reprezentat în Franţa interbelică un medium celebru. Vederea unei persoane, a unui lucru care i-a aparţinut acesteia, sau a unei fotografii, îi provoca reprezentări legate de individul respectiv. Când la 2 decembrie 1925, doctorul Osty, unul din cercetătorii asidui ai fenomenului parapsihologic, i-a prezentat o persoană necunoscută lui Forthuny, s-a consemnat următorul dialog.

„Eu văd litera L. Există în jur ceaţă, apă, vapoare, produse coloniale. Dumneavoastră sunteţi belgian. Ce sunt cu a-ceste nuci? Văd un port mare plin de produse şi fum? Acesta este Anversul! În acest context este prezentă şi o tipografie. Gândurile mă duc la jurnalul *Le Martin*”... etc. etc.

Persoana vizată era M. Lanoy, redactor şef al ziarului *Le Matin,* din Anvers.

Acest gen de fapte şi aspecte enumerate erau prezente în viaţa lui M. Lanoy, iar descrierile făcute de P. Forthuny, în acest caz şi altele confirmate, au contribuit la recunoaşterea sa ca autoritate în acest domeniu.

În cazul psihosicopiştilor s-ar mai putea invoca o posibilă explicaţie. După F. Myers, *telepatia* reprezintă legătura între două inteligenţe sau creiere umane, fără nicio legătură directă, dar sensibile în emiterea şi receptarea unor vibraţii pe care el le numeşte sinergice. Atunci când psihoscopistului i se oferă un obiect sau o fotografie a unei persoane asupra căreia va face referiri, el nu se va folosi de acest lucru decât ca pretext, în realitate el nu face altceva decât să „gândească” gândurile celui ce prezintă obiectul şi

care cunoaşte bine persoana respectivă. Deci informaţiile relativ exacte referitoare la un anumit individ nu sunt obţinute prin intermediul unui „fetiş”, ci a persoanei care, fără să conştientizeze, îi furnizează datele ce le va auzi apoi din gura aşa zisului psihosco- pist.

După opiniile lui Ch. Richet, aşa cum am mai arătat şi cu alte prilejuri, telepatia şi luciditatea sau clarviziunea nu sunt decât cazuri particulare ale cripthesteziei. El consideră că primul fenomen *(telepatia),* nu poate fi explicat decât prin numeroase ipoteze posibile şi reale, din care nu exclude însă şi manipularea unor informaţii după un scenariu cu trei personaje: A. B, şi C. Ultimului i se „ghiceşte” identitatea, locul naşterii sau alte date, de către A, care realizează această performanţă cu ajutorul unui cod format din semne sonore sau motorii, transmise de B, care se uită într-un buletin sau un alt înscris ce-i aparţine lui C.

Există însă şi multe fapte ce confirmă *telepatia* ca o realitate incontestabilă, chiar dacă noi nu suntem încă în posesia unor explicaţii pertinente. În sprijinul acestei afirmaţii puteau da cazul doamnei Green, din Londra, care simte şi „vede” cum nepoata sa din Australia, pe care n-o cunoscuse, este înghiţită de valurile furioase şi dezlănţuite ale oceanului. Acest fapt, Ch. Richet îl pune pe seama unor calităţi telepatice (încă misterioase în esenţa lor), pe care el nu le consideră un aspect propriu sau particular al lucidităţii sau clarviziunii.

Trecând la propriile-i constatări, el arată că atunci când este vorba de indivizi normali, hipnotizabili, senzitivi, somnambuli, mediumuri confirmate, fenomenul cripthesteziei telepatice este un fenomen posibil, iar uneori incontestabil.

Dacă se porneşte de la premiza că 3/4 din faptele raportate şi înregistrate ca rezultat al experimentelor sunt eronate, tot rămâne, conform părerii exprimate de Ch. Richet, o pătrime de constatări, care ne dau o absolută certitudine că această bizară facultate există, deşi adevăratele sensuri nu le puteau încă desluşi. Oricum, afirmă acelaşi autor, nu recunoaştem în fenomenele cripthesteziei decât o putere omenească, o facultate superioară, dar necunoscută deocamdată de inteligenţa omenească.

Experimentându-se pe persoane normale transmisiile paranormale, s-a constatat un număr mare şi real de succese în raport cu cel pe care l-ar fi oferit hazardul, rezultat din calculul probabilităţilor, cu toate acestea, excedentul este ne-reprezentativ pentru unii sceptici în vederea unor concluzii ferme. În consecinţă, propunem cititorului să urmărească câte-va raţionamente din care să-şi poată forma propria lui opinie.

La cei hipnotizaţi sau hipnotizabili, diferenţa dintre numărul probabil şi cel real al reuşitelor este atât de mare încât este absolut imposibil de presupus ca fiind un excedent rezultat numai din succese ce ar fi date de întâmplare, de hazard.

În cazul somnambulilor s-au obţinut uneori răspunsuri atât de precise, cu descrieri atât de exacte în privinţa repro ducerii identice a cuvintelor, a scrisului, a modului de a desena, încât realitatea cripthesteziei telepatice a devenit incontestabilă.

Şi în aşa zisele experienţe spiritiste, în cadrul cărora o persoană străină, exterioară, care să dicteze răspunsurile, proba cripthestezie telepatică apare cu o relevanţă deosebită (ca în cazul doamnei Piper, capabilă să preia, illo tempore, gân-durile unor persoane aflate în apropiere sau la distanţă).

În condiţiile asigurării umor rigori ştiinţifice complete, posibilitatea intervenţiei unor maşinaţiuni obscure din afară este exclusă cu desăvârşire.

Pentru a demonstra şi logic existenţa fenomenului telepatic, Ch. Richet recurge la o comparaţie privind simţurile. Să presupunem că ar fi o grupă de oameni care nu percepe niciun fel de miros. In acest caz, indivizii respectivi n-ar şti ce efecte olfactive rezultă din fumul de ţigară, care sunt emanaţiile odorifere ale unui câmp de violete. În acelaşi timp, un alt grup format din oameni normali sub acest aspect, ar fi în stare să perceapă orice miros. Opinia primilor de a nega simţul olfactiv este posibilă şi explicabilă, dar absurdă din perspectiva celui de al doilea grup menţionat.

În continuare, face câteva comparaţii, trimiţându-ne la performanţele unor vietăţi a căror acuitate senzorială este hipersensibilă. De exemplu, fluturii care se atrag deşi se află la zeci de kilometri, câinele ce simte urma unui om sau animal, emanaţiile extrem de silabe ale unor substanţe etc.

Cei care posedă acest simţ înţeleg ce înseamnă acest lucru, ceilalţi îl vor considera credibili sau nu, vor putea realiza sau intui imaginativ ori sinestezic, ceva din existenţa pentru ei ipotetică a unor asemenea senzaţii. În niciun caz însă, nu s-ar putea afirma că toţi oamenii sunt lipsiţi de această capacitate senzitivă. În realitate, nu există oameni fără simţul olfactiv, ci numai anumite excepţii rarisime care, după cum se ştie, întăresc regula.

Din marea majoritate a oamenilor, unii au o sensibilitate mai mare a simţurilor, alţii mai mică. Aşa se întâmplă şi cu anumite calităţi paranormale. Ele există teoretic în fiecare individ. La unii sunt mai accentuate, la alţii sunt puse în valoare prin

autocunoaştere şi autostimulare aşa cum la unii pot lipsi, intrând în categoria excepţiilor.

Subliniind anumite diferenţe, autorul arată că în unele stări, precum cele de somnolenţă, somn hipnotic, somn obişnuit, luciditatea sau clarviziunea cripthestezică este frecventă, mai des întâlnită decât în postura de veghe. Acest lucru se datorează probabil faptului că energiile mai slabe ca intensitate din ambient sunt mai bine receptate în aceste condiţii decât atunci când psihismul omului este invadat de idei, este supus altor dominante şi tensiunii care-i acaparează întreaga lui fiinţă, toate ,,mecanismele" neuropsihice.

În vederea evidenţierii faptului că telepatia reprezintă o certitudine, s-au publicat şi se publică tot mai multe rezultate care pun în lumină procentaje concludente ale reuşitelor experimentale, privind indicarea de către subiecţi a unor nume, localităţi, cuvinte comune, cifre, forme geometrice, culori etc., transmise şi receptate extrasenzorial. Numărul reuşitelor do-bândite în condiţii controlate, aşa cum am mai arătat, este mult mai mare decât cel care ar fi posibil prin hazard sau coincidenţă şi cuantificat cu ajutorul calculului probabilităţilor. De exemplu, un rezultat edificator obţinut experimental cu câteva sute de subiecţi ar putea fi eventual egalat ca efect al întâmplării doar cu câteva milioane de participanţi. Nu vom prelua aceste statistici, ele pot fi găsite de cei care vor să a-profundeze manifestarea fenomenului, din bibliografia selectivă de la sfârşitul lucrării.

Vom aminti doar două experimente care vin să întărească diferenţa dintre *telepatie* şi *clarviziune.* Dintr-un experiment făcut de Lodge rezultă observaţia şi constatarea că subiecţii reuşeau să indice mai bine identitatea cărţilor de joc obişnuite sau de tip Zener,

atunci când examinatorul se uita la ele. De aici concluzia că este vorba mai degrabă de telepatie, decât de clarviziune. Diferenţa este uneori insesizabilă, fapt care l-a determinat pe Ch. Richet să le includă pe amândouă în ceea ce el numeşte cripthestezie, recunoscând prin aceasta că între cele două fenomene (pentru el de natură metapsihică), existau atât asemănări, cât şi unele deosebiri.

În cripthestezia telepatică pot fi incluse şi experimentele reuşite făcute de M. Guthrie cu domnişoara Edwards, care a izbutit să reprezinte exact desenele care îi erau transmise extrasenzorial de o altă persoană, ele fiind transpuse şi pe anumite planşe văzute numai de anchetator. Este vorba de reproducerea conturului unui pahar, a unui cerc cu o cruce şi configuraţia unui scaun.

În finalul acestui capitol este bine să arătăm că numărul cazurilor de telepatie spontană şi experimentală este atât de mare încât mulţi cercetători consideră că a sosit momentul ca fenomenul respectiv să fie transferat din categoria manifes-tărilor paranormale, în domeniul psihologiei, aşa cum menţionam că s-a întâmplat cu fascinaţia hipnotică, hipnoza, sugestia, precum şi cu psihoterapia.

II. 2. *CLARVIZIUNEA SAU LUCIDITATEA DE A VEDEA FĂRĂ A PRIVI*

Deşi între *telepatie* şi *clarviziune,* aşa cum arătam în capitolul anterior, manifestările celor două forme metapsihice sunt interferenţe şi în parte confundabile, se poate face totuşi o anumită distincţie. Contrar *telepatiei,* în care pentru un observator străin

se evidenţiază un contact extrasenzorial între două conştiinţe, *clarviziunea* sau luciditatea în spaţiu (denumită de Myers şi *telestezie* (de la gr. tele = distanţă şi gr. aistezdis = simţ, senzaţie) este o percepţie paranormală individuală, a unor situaţii sau evenimente, date tipărite sau scrise, alte aspecte situate în lumea exterioară subiectului.

Noţiunea de *luciditate,* sinonimă cu *clarviziunea,* este folosită de Mesmer, Puysegur, DuPotet, care înţelegeau prin aceasta puterea, capacitatea unor indivizi de a „vedea" obiecte aflate în dulapuri, case de fier, de a „citi" cărţi închise, de a face călătorii în locuri îndepărtate şi de a le descrie exact, precum şi de a „ghici" gândurile altora.

Elementele comune ale celor două fenomene au fost confirmate şi cu ajutorul cărţilor lui Zener, care au putut fi utilizate atât pentru testarea *telepatiei,* cât şi pentru studiul *clarviziunii.* S-au obţinut astfel probe în experienţele efectuate de J. G. van Busschbach şi N. G. Louwerens, conform cărora „.ghicirea" însemnelor sau simbolurilor de pe cărţi însemna interferenţa a cel puţin două calităţi paranormale. Momentul în care subiectul precizează semnul aflat pe cartea din mâna examinatorului presupune atât manifestarea unor calităţi telepatice cât şi de luciditate, adică posibilitatea de a „vedea" fără a privi!

Pornind de la ideea că unele performanţe ale *clarviziunii* sunt şi spectaculoase si incredibile, dar adevărate, conferind un material pe cât de inedit pe atât de interesant, am selectat o serie de cazuri celebre, consemnate în analele istorice ale metapsihicii.

Vom începe cu un exemplu ilustrisim, devenit de acum clasic în lumea parapsihologiei. Este cazul suedezului Sweden-borg, care s-a impus în conştiinţa

publicului, atât prin dimensiunea extraordinarei sale clarviziuni, cât şi prin sursa din care ne-a parvenit informaţia.

Întors dintr-o mai lungă călătorie în Anglia, Swedenborg se afla pentru un timp în oraşul Göteborg. Într-o zi, pe care se pare istoria n-a reţinut-o, în jurul orei 18, amintitul suedez a fost cuprins de o emoţie deosebită. În acele momente de tulburare, el a avut imaginea unui incendiu, care făcea ravagii în Stockholm. De menţionat că localitatea în care el era prezent se afla la 400 km de capitala Suediei. Flăcările înaintau rapid şi ameninţător spre casa familiei lui.

După opt ore, timp în care a dat numeroase detalii care ulterior s-au dovedit a fi exacte, Swedenborg a strigat fericit: focul a fost oprit!

Această întâmplare a surprins pe toată lumea care asistase la această împrejurare cu totul neobişnuită. El a fost chemat de guvernator, care, aflând cele relatate, i-a cerut explicaţii. Swedenbong a rezumat filmul viziunilor sale, redându-i înaltului magistrat principalele momente şi aspecte ale sinistrului, care s-au referit la izbucnirea focului, la ce oră şi în ce împrejurări a debutat, cât timp a durat, numărul caselor distruse, poziţia lor topografică, numărul victimelor, perimetrul acestor ravagii şi felul în care s-a reuşit stingerea incendiului. Două zile mai târziu, un curier venit de la Stockholm i-a prezentat guvernatorului un raport complet asupra calamităţii petrecute. Cu această ocazie s-a stabilit că descrierea făcută de Swedenborg a fost exactă de la primul la ultimul cuvânt.

Amănuntele legate de această fenomenală întâmplare au fost preluate şi transmise posterităţii, după cum menţionam în capitolul I. 3., de celebrul

filosof german Immanuel Kant, în anul 1766.

Un alt caz care a avut darul să atragă atenţia opiniei publice dar şi a cercetătorilor a fost Mollie Francher, supranumit şi enigma din Brooklin, care a trăit în S.U.A., la sfârşitul secolului trecut. Era bolnav psihic, orb, surd şi parţial paralizat. Cu toate acestea prezenta calităţi paranormale deosebite pentru o largă paletă de manifestări, care includeau *telepatia, clarviziunea, premoniţia, dedublarea,* ce au fost studiate şi urmărite cu atenţie şi interes de medici si alţi specialişti.

Printre alţii, astronomul Henry Parkhurst a realizat cu acest subiect numeroase experienţe de „vedere” la distanţă. De a-semenea, Mollie Francher „citea” scrisori nedeschise (amănuntul fiind inutil întrucât el era orb), descria locuri aflate la mare distanţă, precum şi persoane care nu se aflau de faţă sau în preajmă.

Nu este lipsit de importanţă şi semnificaţie, pe aceeaşi linie de fenomene, militarul francez, sergentul Leon Serge Alalouf, citat cu ordin de zi pe armată în timpul celui de al doilea război mondial pentru contribuţiile sale fără precedent până la el. Salvatorul de la Toulouse, cum a mai fost cunoscut după încheierea păcii, a acţionat în cadrul unui birou strategic al celei de a 17-a regiuni militare franceze.

El s-a remarcat la comandamentul forţelor apnate prin calităţile sale parapsihologice, depistând de la distanţă şi in-dicând pe hartă submarinele inamice, fapt ce permitea localizarea şi distrugerea lor.

Nu avem si alte date în acest sens, dar este cunoscut faptul că anumite state desfăşoară cercetări secrete insistente, pentru a folosi parapsihologia în scopuri militare şi de spionaj.

Un capitol important privind cunoaşterea şi explorarea ştiinţifică a acestui fenomen al clarviziumii l-au constituit experimentele referitoare la „citirea” unor texte ascunse vederii. În acest scop s-a uzat de procedee foarte diverse şi riguros controlate ca: scrierea cu litere minuscule, ilizibile, pe hârtie fotografică neimpresionată etc. Toate aceste probe grafice erau închise şi protejate.

Unul din sutele de cazuri consemnate de Ch. Richet se referă la o experienţă interesantă cu un subiect care pe lângă faptul că reproducea în prezenţa mai multor persoane scrisori sigilate, adăuga sensuri şi amănunte ce întregeau imaginativ textul lecturat. De exemplu, într-o scrisoare a doctorului Andreoff se afla următoarea frază: „În nisipurile din Arabia se ridică trei palmieri ale căror frunze provoacă un permanent foşnet". Paragnosticul clarvăzător a „citi-o” transpunând-o astfel: „E un spaţiu imens, unde se află un nisip alb ca neaua, dar nu-i vorba de zăpadă. În acest peisaj se află trei arbori foarte înalţi, ale căror frunze foarte puţine, dar neobişnuit de mari, provoacă un foşnet continuu".

Din relativ puţinele experienţe reuşite în privinţa „citirii” cărţilor la distanţă (book tests), se impune cazul doam-nei Leonard Feda, dotată cu o forţă remarcabilă în acest do meniu. Cerându-i-se să facă prezentarea câtorva cărţi din rafturi, cu precizarea unor detalii, s-au reţinut următoarele aspecte reale. Iată precizările ei: „În cea de a treia carte din stânga, la paginile 2-4, există o descriere din orient (Asia orientală), a orientului antic de acum 2000 de ani. Cealaltă este o istorie de Tucidide şi la pagina doi, se vorbeşte de căderea Troiei”.

Sunt prezentate şi alte exemple. Uneori Feda reproducea texte din cărţi ale căror pagini nu erau

tăiate, precum şi titlul unor volume ce se aflau în alte camere.

Tot ea a reuşit să facă descrierea unor opere de artă pe care nu le vedea, aşa cum s-a întâmplat cu experienţa legată de prezentarea pe nevăzute a tabloului intitulat Canapeaua albastră. Feda a relatat cu detalii exacte felul în care era pictat nudul din această compoziţie, anatomia şi poziţia lui, elementele decorative cuprinse în compoziţia tabloului, printre care o statuetă înfăţişând o balerină.

Un alt caz care ne-a reţinut atenţia se referă la abilităţile doamnei M. Reese, originară din Polonia, care în 1913 avea 80 de ani. Trăind în America şi fiind cunoscută pentru calităţile ei în domeniul lucidităţii, a fost solicitată de mari oameni de afaceri. Cu ajutorul ei au fost descoperite noi surse de petrol, minereuri şi rezerve de apă.

În continuare, vom relata câteva întâmplări în care a fost implicată şi personalitatea marelui inventator Edison, alături de cea a doamnei Reese. La un moment dat, amândoi se aflau în aceeaşi clădire. Edison era preocupat de o problemă tehnică şi se întreba în sinea lui dacă există ceva mai bun decât hidroxidul de nichel, pentru o baterie din materie alcalină? Deplasându-se prin încăperile acelui edificiu în care amândoi erau prezenţi, Edison a intrat într-o cameră în care se afla o doamnă, pentru el complet necunoscută. Fără să fie în vreun fel provocată, M. Reese l-a întâmpinat cu replica: „Nu există nimic mai bun ca hidroxidul de sodiu pentru o baterie din materie alcalină”!

Doi ani mai târziu de la această întâmplare, doamna Reese şi-a anunţat o nouă vizită undeva unde se afla şi Edison. De această dată a fost animat de dorinţa unei verificări a calităţilor sale paranormale

cu ajutorul cărora făcuse multă vâlvă în America. Atunci, inventatorul a scris pe o bucată de hârtie cu litere foarte mici, cuvântul „Keno” şi a pus-o apoi în buzunarul hainei. La prima întâlnire cu sus-numita doamnă, a întrebat-o ce cuvânt a notat pe o hârtiuţă aflată asupra lui. Fără ezitare, M. Reese i-a răspuns: Keno!

Din relatările lui M. F. Hollander ne mai parvin şi alte informaţii cu privire la performanţele acestui personaj deo-sebit. Aflându-se în Germania, M. Reese a furnizat date exacte despre existenţa unei însemnate fraude în contabilitatea unei întreprinderi. Ea a indicat pagina şi suma deturnată care se ridica la 25.000 mărci. Acelaşi Hollander descrie încă multe alte exemple şi situaţii care dădeau măsura marilor sale posibilităţi parapsihologice, privind răspunsurile ce le putea da în legătură cu viaţa intimă şi activitatea profesională a unor persoane mai mult sau mai puţin cunoscute din socielatea interlopă a Germaniei.

Arătam înţr-o subliniere anterioară că activitatea telepatică şi luciditatea sau clarviziunea cresc în stările hipnotice si de somnambulism. Medicii Dufay şi Vidigal, primul din Franţa, celălalt din Brazilia, au cercetat şi experimentat asemenea cazuri, consemnând observaţiile lor.

Primul a descris două situaţii în care protagonistă a fost o persoană pe care o notează cu numele de Marie M. Primind o scrisoare de la un amic, ofiţer în Algeria, care contractase o boală digestivă gravă, specifică acelei regiuni, s-a hotărât să o supună analizei „radiografice” cu ajutorul Mariei, cunoscută pentru manifestările sale somnambulice. Ca atare a introdus scrisoarea într-un plic pe care l-a închis şi apoi l-a înmânat Măriei. Aceasta s-a concentrat şi nu după mult timp a spus că este vorba

de un bolnav de dezinterie. Ea îl „vedea” pe acel ofiţer sub înfăţişarea unui om foarte slăbit, întins pe un pat, deasupra nisipului deşertic.

Al doilea caz interesant confirmat de doctorul Dufay este o variantă a experimentelor psihoscopiste de care am mai vorbit.

Un individ care-şi ispăşea pedeapsa în închisoarea din Blois s-a sinucis, spânzurându-se cu propria lui cravată. Doc-torul a tăiat o bucată din ştreangul improvizat al sinucigaşului, l-a învelit de mai multe ori în hârtie făcându-l sul şi l-a înmânat Mariei M. Fără să ezite, aceasta a spus imediat, „în acest pacheţel este un lucru care a contribuit la omorî- rea unui om. Mai exact: este vorba de o cravată. Un prizonier, folosind-o, s-a spânzurat în puşcărie, unde se afla pentru că omorâse un om". În continuare, şi-a completat clarviziunea sa cu următoarea precizare: „Asasinul, ulterior sin ucigaş, s-a folosit în comiterea crimei de un topor pe care l-a aruncat într-o pădure”. După precizările ei, corpul delict al omuciderii a fost găsit la locul indicat.

Doctorul Vidigal din Brazilia a prezentat următorul caz: o fată de 12 ani, sensibilă şi hipnotizabilă, venise ca emigrantă din Spania. În prima seară, a dormit la un prieten al doctorului, unde, în timpul somnului, i-a apărut în vis o femeie bătrână. După descrierile fetei, persoana „văzută” de ea semăna cu mama doctorului Vidigal, decedată cu trei luni în urmă. Ceea ce a uimit în continuare este faptul ce s-a dovedit a fi exact şi întocmai cu realitatea. Fetiţa respectivă şi-a completat filmul visului său cu descrierea unui loc în care se afla o rochie de mătase neagră ce păstrase într-un buzunar tainic suma de 75.000 reis.

Un medium celebru, renumit pentru calităţile

sale în privinţa clarviziuinii, ce s-a afirmat pe la sfârşitul secolului trecut, a fost Alexis Didier. El era capabil să ,,citească” de la distanţă pasaje întregi din diferite lucrări, să identifice cărţile de joc, iar atunci când i se prezenta un obiect, ştia de unde provine şi cui i-a aparţinut.

Unul din martorii de marcă ai lui Alexis Didier a fost printre alţii şi Victor Hugo, în prezenţa căruia a făcut numeroase demonstraţii cu cărţile de joc, timp în care el era legat la ochi. Cu toate acestea ştia tot ce se întâmplă şi ce cărţi se află în mâinile fiecărui jucător.

Victor Hugo a pregătit un sul cu multe coli de hârtie, înăuntrul căruia a scris ca şi Edison un singur cuvânt: politică. Acesta a fost „citit” întocmai de Alexis Didier!

Într-o situaţie susceptiblilă de a fi identificată cu un furt, în care un cunoscut de-al amintitului paragnost, pe nume M. Vinant, credea că a fost jefuit de o sumă importantă de bani, Alexis Didier l-a asigurat că nu trebuie să meargă la poliţie, întrucât patru bilete de bancă, fiecare a câte o mie de franci, se află căzute în spatele biroului său. Căutând în acel loc, clarviziunea lui s-a confirmat.

Întâmplările si situaţiile prezentate sunt o expresie a unor calităţi paranormale, dar dintr-o altă perspectivă, luciditatea poate fi şi de factură logică în anumite condiţii, poate fi apanajul unor inteligenţe remarcabile, de mare perspicacitate, care se impun prin pătrunderea şi înţelegerea profundă a unor fenomene fizice şi metafizice. Prelucrând o informaţie bogată, trecută şi prezentă, anumite minţi dotate reuşesc predicţii exacte ce depăşesc probabilitatea. Am putea conchide că datorită unor asemenea calităţi logice şi iscoditoare, la un mo-mient dat, a fost pusă în

evidenţă şi clarviziunea sau lucidi-latea de natură parapsihologică.

II. 3. *MONIŢIA – ANTECAMERA PREMONIŢIEI*

Întrucât în capitolul următor vom aborda problematica legată de fenomenul *premoniţiei,* considerăm că este oportun să disociem prin comparaţie un concept folosit în parapsihologie şi pus în circulaţie de Ch. Richet, dar mai puţin utilizat, dacă nu chiar ignorat, din motive ce vor rezulta din această punere în pagină a termenului.

Savantul francez propune noţiunea de moniţie pentru a delimita evenimentele puse în evidenţă prin intermediul telepatiei şi clarviziunii, ce se petrec în prezent sau au avut loc în trecut, de cele viitoare şi anticipate cu ajutorul intuiţiei premonitorii.

Aceste informaţii, ce cuprind o gamă întreagă de stări şi situaţii, sunt receptate paranormal, explicit sau sub forma u-nor simboluri, individual sau colectiv, ca în cazurile studiate de Societatea pentru Cercetări Psihice (Society for Psychical Research) din Anglia.

M. Bachelot primeşte de la prietenul său, sergentul Morin, un inel de aluminiu, realizat de acesta în tranşee, atunci când pe front era acalmie. Într-o noapte, cea de 7/8 martie 1914, M. Bachelot se trezeşte din cauza unei puternice dureri pe care el a simţit-o la degetul în care purta inelul primit nu cu mult timp în urmă de la prietenul său. Maşinal şi-a scos inelul din deget, pentru ca dimineaţa să nu-l mai găsească. A fost convins că l-a pierdut, în schimb îl obseda semnificaţia acelui semnal. Ideea că prietenului său i s-a întâmplat ceva a pus stăpânire pe sine. Simţind nevoia unei destăinuiri, el a făcut

cunoscută această întâmplare la trei camarazi de-ai săi, care, de altfel, ulterior, au certificat datele problemei. Mai târziu, avea să afle că prietenul său Morin a fost rănit în noaptea de 7 spre 8 martie la orele 4 dimineaţa, exact atunci când el a simţit acea durere în deget.

Un alt exemplu: M. Fred Marks se afla la Newhaven, unde îşi petrecea câteva zile de concediu. Într-o seară, când era pe punctul să adoarmă, în trecerea de la starea de veghe la cea de somn, l-a „văzut" pe fratele său, care se afla într-o mică ambarcaţiune cu pânze, pe o mare agitată, înainte de declanşarea furtunii în acea zonă. Pe acel vas de agrement mai erau doi tineri, dintre care unul încerca disperat să scoată apa aruncată de valuri, iar celălalt strângea vele. Ca prin minune, vasul s-a redresat îndreptându-se spre mal.

În aceeaşi zi, la 200 mile, lângă Walligfort, pe lacul Oneida, Ch. Manks şi prietenii săi erau pe punctul de a se îneca în toiul furtunii care se abătuse peste acele locuri.

Evocatoare este şi următoarea întâmplare. Doctorul M. Bock a mers într-o seară cu fratele său la un musical din München. Acolo s-au distrat copios când, într-o pauză, M. Bock a auzit un zgomot puternic şi simultan a avut în faţa ochilor imaginea cadaverică a mamei sale, întinsă pe patul său cu o cruce pe piept. După cum era şi firesc, a intrat în panică şi a vrut să plece, dar fratele său care nu trăise cu el intensitatea nervoasă a momentului, a refuzat să-l însoţească şi să creadă că se întâmplase ceva cu mama lor. Atunci, doctorul M. Bock a afirmat plin de mâhnire că, din păcate, el are certitudinea că ea între timp decedase.

A doua zi dimineaţa, ei au primit vestea că, într-

adevăr, murise şi acest lucru se întâmplase exact în momentul în care M. Bock avusese acea viziune în barul din noaptea precedentă.

Sunt date cunoscute şi cazuri de moniţiuni colective care prin receptarea lor în comun şi în mod simultan ridică fie problema unor halucinaţii sau autosugestionări în grup, fie o realitate obiectivă ce-ar putea fi chiar înregistrată audio sau vizual. De exemplu, cazul doamnei Aylesburi şi al celor trei copii ai săi, oare au auzit simultan un strigăt, receptat şi descris ulterior cu aceleaşi caracteristici de fiecare, sau al celor doi copii ai familiei Christmas, ce au „văzut" în acelaşi timp imaginea tatălui lor aflat într-o cabină, pe care, după consumarea faptului, au reprezentat-o identic.

După cum se poate constata, revelaţiile monitorii din cadrul acestor întâmplări relatate nu au nimic specific care să le deosebească de caracteristicile *telepatiei* şi *clarviziunii.* Ca atare putem considera *moniţia* o manifestare sau o stare pa ranormală care se identifică cu trăsăturile specifice ale celor două fenomene.

Iată deci şi motivul pentru care această categorie de fenomene nu este expres disociată de *telepatie* şi *clarviziune,* iar termenul ce-ar trebui să circumscrie o anumită manifestare paranormală nu poate fi utilizat ca atare decât pentru a delimita temporal evenimentele metapsihice, cele trecute şi prezente *(moniţia),* de cele viitoare *(premoniţia).*

II. 4. *PREMONIŢIA SAU RĂSTURNAREA RAPORTURILOR CAUZALE*

Tentaţia unor cercetători de a reduce *premoniţia*

împre-ună cu *telepatia, clarviziunea* şi *moniţia* exclusiv la caracteristicile semnalelor cibernetice, ascunde, după părerea noastră, o capcană teoretică, pentru că în cazul predicţiei, informaţia poate fi decalată în timp, întrucât în acest caz este vorba de retroacţiunea unui semnal provenind în aparenţă din viitor. Este ceva ce urmează să se întâmple. Efectul este anticipat înaintea fenomenului care ar trebui să-l provoace, ceea ce răstoarnă în fapt clasicele raporturi cauzale. De exemplu, in eventualitatea unei premoniţii despre o catastrofă care va avea loc în realitate, se atestă în termenii consacraţi ai parapsihologiei, că efectul precede cauza, adică se prezintă o succesiune inversă faţă de înlănţuirea normală preconizată de legile determinismului, conform cărora efectul urmează cauza.

În consecinţă, cadrul spaţio-temporal, fizico-matematic, consacrat de Decartes, în care se înscriu toate ştiinţele, devine inoperant. Această răsiturnare explică în parte şi debutul dificil al parapsihologici, dar şi perspectiva de a modifica unele aspecte ale viziunii noastre asupra lumii. Nu-i exclus ca sintagma ,,fizică, fereşte-te de metafizică” să devină tot mai actuală, chiar dacă avem în vedere un procentaj anumit de erori în domeniul cercetării zonei metapsihice, respectiv a parapsihologici. Fenomenele există şi trebuie să le interpretăm, să le evaluăm corect, în raport cu exigenţele standarde-lor ştiinţifice.

Interpretarea fenomenelor premonitorii cuprinde numeroase aprecieri, este foarte diferită în articularea sau formularea unor explicaţii, precum şi în conturarea unor ipoteze. Le vom trece în revistă pe cele mai relevante.

După opinia celor mai mulţi cercetători din

domeniul parapsihologiei, opinie rezultată din studii şi experimente, visul reprezintă starea cea mai propice declanşării fenomenelor premonitorii.

Dacă psihanialiştii, în frunte cu S. Freud, subliniază că majoritatea viselor reprezintă convertirea extrem de diversă ca expresie onirică, a unor impresii apropiate sau mai îndepărtate, ce pot fi interpretate sau decodificate ca semnificaţie pentru viaţa sufletească intimă şi profundă a unor indivizi normali sau psihotici, cercetările parapsihologice au stabilit că visele nu evocă numai întâmplări trecute, ci anticipează şi posibile sau certe evenimente viitoare. Cum J. W. Dunne a fost primul care a studiat sistematic acest gen de vise, pre-dicţia invocată oniric a fost denumită „efectul Dunne”. Acesta se referă mai ales la premoniţii care se confirmă în viitorul apropiat sau chiar imediat.

Doctoral Kooy a publicat rezultatele ce le-a obţinut pe 193 de cazuri într-o perioadă de doi ani şi jumătate şi care sub raportul previziunii s-au realizat în cel mult 48 de ore. Un asemenea caz îl relatăm în continuare.

În dimineaţa de 27 ianuarie 1937, doctorul Kooy a primit o scrisoare în care i se relata un vis deosebit, în reprezentările onirice ale persoanei respective apărea prinţul Bernhard, care zăcea grav rănit sub un viaduct, ca urmare a unui nefericit accident rutier. În dimineaţa de 29 noiembrie, acest vis se confirma în realitate: prinţul casei regale olandeze a fost transportat la spitalul Burger din Amsterdam, din cauza unui accident de maşină.

Este interesant faptul că această întâmplare a mai fost prezisă si de un pacient al spitalului mai sus amintit, care în septembrie 1937, în prezenţa directorului, declara că un membru al familiei regale

va fi, într-un viitor apropiat, oaspetele acelui stabiliment medical.

Schimbând registrul proporţiilor să trecem la concluziile unor parapsihologi, care au arătat că cele mai multe din marile catastrofe sunt precedate de vise premonitorii.

Prăbuşirea colinei Abervan care a costat viaţa multor copii dintr-o şcoală irlandeză în 1966, a fost prefigurată în reprezentările onirice ale mai multor oameni, în perioada care a premers evenimentului respectiv. Multe din aceste vise au fost înregistrate în evidenţele Societăţii pentru Cercetări Psihologice din Londra, dar n-au fost luate în seamă.

După această întâmplare, consiliul de conducere al acestei societăţi a decis ca atunci când visele vor conţine coincidenţe premonitorii numeroase, ele să fie date publicităţii, pentru a fi cunoscute de opinia publică.

A, Michel susţine, împreună cu alţi cercetători, că şi naufragiul Titanicului a fost pus în evidenţă de visele anumitor virtuali amatori ai acelei călătorii, motiv pentru care unii dintre ei au renunţat la acea tragică traversare a Atlanticului.

Înainte de a reveni asupra unor noi ipostaze şi tipologii privind predicţia de factură paran paranormală la oameni, propunem cititorului o paranteză în care vom semnala că nu numai telepatia este proprie şi animalelor, ci şi premoniţia. Este confirmat faptul că un cutremur de pământ din Orleans (şi nu numai) a fost precedat de un formidabil urlet neliniştitor al câinilor, care presimţind seismul au lătrat îndelung, agitându-se.

Se mai ştie de asemenea că în urma săpăturilor arheologice de la Pompei nu s-au descoperit câini legaţi sau închişi, fapt ce impune aceeaşi concluzie.

Alertându-se înaintea oamenilor, ei au părăsit adăposturile fugind instinctiv.

Nu ştim exact dacă în cazul animalelor este vorba de o receptare extrasenzorială, de capacităţi hipersensibile sau specifice, cum sunt sistemul de locaţie bazat pe ultrasunete la lilieci, extraordinarul simţ olfactiv al lupilor, rechinilor, acuitatea văzului diurn al vulturilor sau cel nocturn al bufniţelor, pisicilor, modalitatea necunoscută de orientare a păsărilor migratoare, a porumbeilor, a albinelor etc. Se pare că o parte din aceste calităţi receptoare ultrasensibile le-a avut si omul pe primele trepte ale evoluţiei sale filogenetice, ele diminuându-se sau dispărând invers proporţional cu dezvoltarea sistemului nervos central, pus şi în slujba simţurilor, dar mai ales a inteligenţei. Sub forme potenţial-latente, aceste simţuri mai persistă într-o proporţie redusă, atavismul scoţând din când în când la iveală, indivizi de excepţie, dotaţi cu hipercapacităţi psihice pe care acum le catalogăm paranormale.

Revenind la fenomenele paragnostice în discuţie, trebuie să spunem că ele s-au impus observaţiei încă din antichitate sub forma prezicerilor de tot felul şi a oracolelor. Sibilele, de exemplu, erau considerate a fi înzestrate cu darul profeţiei. În atribuţiile lor ca preotese, intra şi oficierea la altarul zeului Apollo, numărul lor fiind limitat între 4 şi 10. Cea mai vestită dintre acestea a fost Sibila din Cumae (Italia etruscă), dospre care se pare că ar fi fost consultată şi de eroul troian Aeneas.

De un renume deosebit se bucură şi oracolul din Delphi, în care, potrivit credinţei vechilor greci, zeii dădeau răspunsuri profetice celor veniţi să-i consulte prin intermediul Sibilelor. Este uşor de presupus că

ele erau cele ce de fapt furnizau acesite predicţii sau previziuni. Numai unele dintre a-cestea se pare că erau înzestrate cu asemenea calităţi, deoarece memoria istoriei colective n-a reţinut decât puţine nume, printre acestea şi cel al preotesei Pitia, despre care putem presupune astăzi că era înzestrată cu deosebite capacităţi paranormale.

Despre Socrate se spune, sau cel puţin aşa pretindea el, că avea un demon care-l avertiza sonor asupra pericolelor potenţiale şi reale, de care trebuia să se păzească în mod expres. E greu de ştiut cât l-a atenţionat acel demon, atâta timp cât din malefice porniri omeneşti el a fost condamnat la moarte! ?

Cicero a scris o carte despre preziceri şi ghicit, în care el a arătat că din asemenea încercări decurg anumite avantaje, dar şi dezavantaje. După opinia lui, este mai bine să ignorăm fatalitatea răului viitor, decât ştiinţa (Ignoratio fu-turorum malorum utilior est quam scientia).

Observaţia este plină de adevăr, pentru că premoniţiile avertizează de regulă asupra nenorocirilor. Evenimentele fericite sunt mai rar anticipate sau prevestite prin acest „canal” informaţional, aşa după cum vom constata din numeroasele cazuri ce urmează a fi prezentate. Acest aspect s-ar putea constitui într-un mare semn de întrebare.

Din perspectiva exigenţelor actuale, lucrul cel mai important este acela de a elimina posibilitatea ca acel act paranormal premonitoriu să rezulte sau să fie produsul perspicacităţii, ori al întâmplării. Cu alte cuvinte, să nu fie totuna cu acel „prevoir c'est savoir”, care este rezultatul conştient al unei gândiri logice, sistematice şi metodice şi nici al unei simple coincidenţe, apărută din jocul probabilităţilor.

Pentru a radiografia şi delimita fenomenul premoniţiei, vom invoca punctele de vedere ale unor reputaţi parapsihologi ca H. Sidwick, Fr. Myers şi Bozzano, care au propus o taxonomie specifică ce cuprinde următoarea clasificare a predicţiilor:

— A) *autopremoniţia*
— B) *premoniţii hipnotice*
— C) *premoniţii spiritiste*
— D) *premonţii accidentale*

A) Din numeroasele cazuri ce se includ în prima categorie *(autopremonitorii),* pentru care există însă şi rezerva posibilă a unor autosugesitii, prezentăm câteva situaţii, credem edificatoare.

Cunoscutul pictor Giovanni Segantini, autorul unor lucrări criptice, simbolice şi alegorice, a reprezentat prin mijloace specifice artei plastice, o problematică diversă, începând cu peisajele şi terminând cu inspirate compoziţii de factură subliniat filosofică.

Într-o zi, i-a povestit soţie sale că, în vis, i s-a înfăţişat imaginea unui tablou în care, printre altele, apărea un sicriu cu trupul său neînsufleţit. Nu mult după cele relevate în acel vis, pictorul amintit a făcut o peritonită acută şi după 13 zile a murit.

În acest caz, unii observatori au apreciat că n-ar fi fost vorba de *autopremoniţie,* ci mai degrabă de receptarea anumitor semnale purtătoare de indicii morbide, imperceptibile pentru zona conştientă a psihicului său şi imposibil de prevăzut pe cale medicală. Nu acelaşi lucru s-a dovedit a fi şi pentru hipersensibilitatea receptoare a psihismului său, care s-a exprimat prim semnale onirice.

Contele Hurtington, având o sănătate normală, robustă chiar, a avut un vis în care se făcea că un

schelet a ridicat cuvertura şi s-a instalat între el şi soţia sa. Peste 15 zile, contele avea să treacă în lumea umbrelor.

În condiţii de sănătate care nu anunţau nimic deosebit, doamna Noris a avut un vis premonitor. O prietenă de-a sa, decedată cu mult timp în urmă, i-a spus în somn: „sfârşitul tău este iminent. Vei muri mâine la aceeaşi oră la care m-ai visat în această noapte". Neliniştită, doamna Noris i-a povestit fiicei şi ginerului ei cele întâmplate. După ce a făcut o baie, în dimineaţa următoare, la ora precizată în vis, doamna Noris a decedat. Toate acestea au fost relatate de ginerele ei, doctorul Lyon.

M. Feron a avut la Cherbourg un vis specific autopremonitoriu, care-l punea în gardă că nu va mai apuca luna ianuarie a aceluiaşi an. Era obsedat şi repeta mereu acea „prognoză" în care nu era dispus să creadă. Nefiind după toate aparenţele bolnav, el a murit subit la 18 ianuarie!

Ch. Richet (reiterează presupoziţiile sale conform cărora şi el consideră că în toate aceste cazuri poate fi vorba de semne vagi ale unor centri nervoşi, receptate şi prelucrate în zonele profunde ale inconştientului, de unde apar sub forma, unor simboluri sau expresii onirice. Dar şi în condiţiile confirmării unei asemenea ipoteze, avem de a face tot cu o premoniţie, dar nu de factură metapsihică.

Pentru a elimina posibilitatea acţionării unor asemenea semnale sau senzaţii interoceptive, parapsihologii mai sus amintiţi oferă exemple de autopremoniţii, prin care se prefigurează decese accidentale. În asemenea împrejurări, supoziţia unei ingerinţe subconştiente este exclusă şi ca atare predicţia are un caracter metapsihic. Iată câteva din cazurile care pot fi invocate în această ordine de idei.

Doctorul Germyn a visat că fiul său de patru ani a căzut în sobă şi a pierit carbonizat. S-a trezit şi s-a uitat în camera copilului şi totul era în regulă, dormea liniştit. În aceeaşi zi însă a făcut febră mare. Un medic l-a liniştit spunându-i că boala nu prezintă niciun fel de risc. Din oră în oră însă, starea declanşată de o bronhopneumonie s-a agravat constant şi a patra zi fiul său a murit, confirmându-se autopremoniţia.

Doctorul von Gudden înainte de a pleca la castelul Hochenswagen a visat că se zbate pe fundul unui lac, alături de un alt om care se îneca. Imaginile deloc liniştitoare ale visului său i le-a prezentat şi soţiei sale. După câteva zile de la amintita mărturie a fost găsit înecat, dar nu singur, ci exact cum visase. Celălalt nefericit era regele Ludovic de Bavaria.

In anul 1895, M. Lukawski, funcţionar superior în Ministerul Marinei din Petersburg, a visat că se afla la bordul unui vas care a intrat în coliziune cu o altă navă, fapt ce a avut drept urmare şi dispariţia lui în valuri. La scurt timp, a plecat într-o misiune pe Marea Neagră. Pe chei şi-a luat rămas bun de la soţia lui, căreia i-a transmis presentimentul său oniric că nu se vor mai vedea. În consecinţă, a rugat-o să nu poarte doliu, pentru că el nu suportă culoarea neagră. Nu după mult timp vasul pe care se afla, navigând în regim de croazieră pe marea amintită, s-a lovit de o altă ambarcaţiune, scufundându-se. Odată cu el, a dispărut în mormântul de ape şi M. Lukawski.

Povestea tragică a vasului imperial Vladimir, pe care se afla şi eroul acestei istorioare, a impresionat opinia publică a acelor timpuri nu numai prin deznodământul său, ci şi a întâmplării ce a stârnit un mare interes privind cazul şi cazurile cunoscute de autopremoniţie sau presentiment confirmat.

Şi acum vom relata o întâmplare în care visul

premonitoriu a avut, spre deosebire de marea majoritate a cazurilor, un sfârşit fericit. În revista *Ştiinţelor Oculte,* care apărea în România interbelică (nu ştiu dacă reproduc exact titlul periodicului), copil fiind, am citit şi reţinut următoarea relatare: o anumită persoană din Anglia, al cărui nume nu-l mai păstrez în memorie, visa repetat o anumită figură. Aceasta, indiferent de contextul situaţiei îl invita insistent să-l urmeze. Decorul, ambientalul se schimba, individul rămânea însă constant acelaşi.

Ajuns într-un hotel cu ocazia unui voiaj, liftierul nu era, altul decât cel pe care-l visase multe nopţi la rând! Şi de această dată l-a invitat să-l urmeze, respectiv să intre cu familia lui în lift. Instinctiv, omul acestei povestiri a luat-o la fugă. Între timp, liftul a pornit, dar după câteva zeci de secunde s-a auzit un zgomot puternic care s-a reflectat şi pe figurile îngrozite ale asistenţei din hol. Liftul se prăbuşise în gol!

B) Pentru a ilustra premoniţiile hipnotice, Bozzano con-semnează mai multe cazuri, dintre care prezentăm câteva.

Doctorul Rostan a reţinut predicţia făcută de un somnambul, care a prezis, în somn, că un amic de-al său va muri din cauza unei hemoragii, exact peste şase zile, ceea ce s-a confirmat întocmai, atât în privinţa circumstanţelor decesului, cât si a datei anunţate.

Doctorul Osty a primit în 1912 un somnambul pe care-l vedea pentru prima oară în viaţa lui. Acesta i-a spus fără nicio legătură cu contextul discuţiei că, într-un viitor apropiat, se va muta în centrul Franţei, în orăşelul Vierzon. „În biroul dumneavoastră, a continuat el, se vor perinda mulţi oameni. Va fi un

permanent du-te-vino. Veţi avea multe hârtii pe care va trebui să le citiţi; pe unele le veţi scrie, pe altele numai le veţi semna”.

„În 1914, povesteşte doctorul Osty, am fost numit medic şef la Vierzon, oraş aflat în centrul ţării, unde am fost încarteruit. In 1912, când mi s-a făcut acea prevestire, nimic nu indica o asemenea mutare a domiciliului meu. Totul s-a confirmat”!

M. R., citat de acelaşi autor, aflase la 25 mai de la un somnambul, aflat în îngrijirea acestuia, că tatăl lui va muri la data de 2 iunie 1920. În ziua următoare, a povestit cele întâmplate părinţilor săi. Atunci tatăl lui M. R. era perfect sănătos. Pe data de l iunie, asistând la o înmormântare a zis celor din jur râzând: „dacă trebuie să mor mâine, nu mai am mult timp de trăit”. La orele 23, pe l iunie, el s-a culcat bine dispus, dar nu după timp a simţit că se sufocă şi a murit brusc, după ce trecuseră 20 de minute după miezul nopţii. Se afla deci pe data de 2 iunie.

În legătură cu acest caz ne putem pune o întrebare. Inconştientul, sau după unii subconştientul, zonă relativ obscură în oare sunt refulate temerile şi angoasele noastre ale tuturor, să nu fi avut niciun rol în împlinirea fatală a acelei premoniţii, prin blocarea sau inhibarea totală a funcţiilor vitale?!

C) Predicţiile aşa zis spiritiste nu sunt întotdeauna net diferite de celelalte. Ceea ce caracterizează un asemenea tip de premomiţie se referă la faptul că subiectul rămâne pasiv, îşi desfăşoară viaţa normal, iar pentru a conştientiza cele survenite în stare de veghe ori somn, la masa spiritelor, în cazul scrierii automate sau în viziunile avute în globul de cristal, trebuie să facă un efort vizibil si acesta cu ajutorul celorlalţi. În toate aceste

situaţii există o persoană străină care atenţionează subiectul asupra premoniţiilor ce-l privesc pe el. Să urmărim câteva cazuri specifice.

Doctorul L. Cohen, din Saint-Louis (S.U.A.), a făcut o vizită doamnei Leonard în Franţa. Aceasta din urmă, nu mult timp după ce l-a văzut i-a spus: „Trebuie să mergeţi repede la hotel pentru că acolo veţi primi o telegramă prin care veţi fi anunţaţi că tatăl dumneavoastră a decedat şi ca atare va fi necesar să vă întoarceţi în America”. Era în 20 aprilie şi avea îndoieli. Pe 23, aceeaşi lună, L. Cohen a primit o cablogramă prin care era înştiinţat că tatăl său murise şi în consecinţă trebuia să vină urgent acasă.

Un medium neconsacrat, fiica celebrului fizician Tiedmann, din Heidelberg, a prezis tânărului M. S. că va deveni senator al statului Missouri. El a întâmpinat cu zâmbete şi scepticism această premoniţie. Nu după mult timp de la această punere în gardă, s-a mutat din statul Wisconsin în care locuia, în statul Missouri. Aici a intrat în politică şi la primele alegeri a fost ales deputat.

Doamna Sidwick s-a dus să consulte un medium care, după o scurtă discuţie, i-a spus: „Aveţi asupra dumneavoastră o fotografie în care figurează toţi fiii pe care-i aveţi”. Surprinsă de această precizare, scoase poza respectivă şi i-o înmână mediumului. Acesta continuă: „Doi dintre ei (şi-i arătă cu degetul) sunt morţi”, apoi, fixându-l pe al treilea spuse: ,,deocamdată este bine şi sănătos, dar şi acesta va muri subit în curând”.

Peste câteva săptămâni, fiul cel mai mare al doamnei respective, în vârstă de 17 ani, a decedat în timpul unui meci de fotbal, ca urmare a unui grav accident petrecut în desfăşurarea partidei respective.

D) Sunt definite accidentale acele premoniţii care apar la subiecţi normali şi nu în situaţii sau condiţii experimentale, supuse unui atent control şi unor exigente observaţii. Câteva exemple din această categorie ne vor elucida.

Reverendul Dulley povesteşte că o anumită enoriaşă din parohia sa, doamna Jones, veghindu-şi copilul bolnav, a aţipit, timp în care a visat printre altele trei sicrie puse într-un car mortuar. Dintre acestea, două erau albe si unul bleu pal. După mai multe zile, micul Pierre Jones a murit odată cu un alt copil din vecini, înmormântările au avut loc în aceeaşi zi, amândoi fiind duşi spre locul de veci în două sicrie albe. În timpul ceremoniei, a mai apărut un alt cortegiu funerar care conducea pe ultimul său drum un alt copil, acesta fiind aşezat într-un sicriu bleu pal. Când doamna Jones l-a văzut a exclamat: „iată visul meu”!

Doamna Adrien Dufilhol a povestit că bunicul său ar fi auzit o voce care a articulat următoarele cuvinte: „Veţi avea un mort în familie”, la care bătrânul ar fi răspuns: „acesta voi fi eu – sunt cel mai bătrân”! „Nu, răspunse vocea; acela va fi Adolph Planes”, adică fratele celui care povesteşte întâmplarea. În realitate, la data prevestirii formulată de acea voce misterioasă, A. Planes nu dădea niciun semn de înrăutăţire a sănătăţii. Două luni mai târziu acesta avea să moară subit.

De trei ori, în cursul anului 1919, doamna Brot i-a scris contelui Tromelin pentru a-i comunica acutul său presentiment, conform căruia, până la sfârştitul acelui an va deveni văduvă, întrucât soţul său va muri într-un grav accident de cale ferată. La 10 decembrie 1919, M. Brot, funcţionar la gara din Alais, a decedat din cauza unei fracturi craniene, provocată de

tamponarea unor vagoane.

Ch. Dickens a visat că o femeie cu un şal roşu a sosit la el şi i-a spus: ,,eu sunt domnişoara Napier". „De ce domnişoara Napier? a întrebat Ch. Dickens. Eu nu cunosc pe nimeni cu asemenea nume!”

Câteva ore mai târziu, aflându-se într-un grup de persoane, i-a fost prezentată o domnişoară în şal roşu, pe nume Napier, figură complet necunoscută până la acea dată.

Intrând în galeria marilor personalităţi, am reţinut istoria unei împrejurări interesante ce se leagă de o mărturie interesantă a lui Schopenhauer.

Într-o dimineaţă, după ce filosoful şi-a terminat de scris corespondenţa, a intenţionat să ia cenuşiera pentru a absorbi umezeala urmelor de cerneală. Distrat, în locul acesteia a luat călimara pe care a răsturnat-o peste foaia scrisă. Drept urmare cerneala s-a întins pe întreaga masă. Chemând servitoarea să o cureţe, aceasta i-a povestit lui Schopenhauer că ea visase în noaptea trecută întreaga întâmplare, exact cum se petrecuse în realitate. O altă femeie din casă a confirmat că cele relatate îi fuseseră şi ei descrise în dimineaţa aceleiaşi zile.

Marele filosof n-a interpretat neînsemnatul eveniment prin a recurge la metodele arsenalului metapsihic, ci l-a interpretat fatalist spunând: „tot ceea ce trebuie să se întâmple, se produce în mod inevitabil!”

Ch. Pachet, care a cunoscut această istorioară, dintr-o relatare a lui Camil Flammarion, n-a fost de acord cu aprecierea formulată de Schopenhauer, spunând că pentru parapsihologie este suficient ca faptul să fie relatat, înregistrat şi confirmat pentru ca el să devină o dovadă.

O altă întâmplare pune în evidenţă fenomene

interesante, atât pentru procesele metapsihice, cât şi pentru cele fizice: premoniţia pentru parapsihologie şi existenţa încă neexplicată suficient a globurilor de energie concentrată, pentru ştiinţă.

Sir Oliver Lodge l-a primit pe un ministru al acelor zile în locuinţa lui, cu următoarea relatare. Pe un soare strălucitor şi un cer splendid, fără niciun fel de nori, un prieten de-al său, pe care-l notează cu iniţialele M. X., i-a spus soţiei sale că se apropie ora când el va savura ceea ce a visat, şi anume, declanşarea unei furtuni formidabile, când săgeata unui fulger deosebit, sub formă sferică va ajunge în sufragerie unde va sparge coşul şi acoperişul din faţa casei.

Toată lumea s-a distrat la cele auzite pentru că vremea de afară nu anunţa nimic în sensul celor anticipate. Nu după mult timp însă, s-a pornit extrem de rapid, din senin, o vijelie deosebit de puternică, care a adus nori negri şi descărcări electrice. Un fulger sub formă sferică a intrat în sufragerie, în timp ce hornul şi o parte din perete s-au prăbuşit la pământ.

Cel puţin o concluzie se desprinde din aceste fapte, dintre care unele cu un conţinut grav, altele neînsemnate şi anume aceea că premoniţia, ca fenomen paranormal, este demonstrată cu ajutorul a sute şi mii de cazuri înregistrate de institutele şi societăţile care şi-au profilat activitatea în această direcţie. Fapte deosebite, în aparenţă absurde şi paradoxale, suntem nevoiţi ca în faţa evidenţei lor relevante să le admitem, să le acceptăm ca atare.

În anumite condiţii, încă greu de precizat, anumiţi indivizi normali, mediumuri, subiecţi hipnotizabili sau din categoria celor suferinzi de somnambulism pot prevedea fapte şi evenimente

pentru care nu există semne sau semnale, cu alte cuvinte sunt imprevizibile, încât nicio inteligenţă, nicio coincidenţă şi nicio întâmplare n-ar putea explica aceste premoniţii.

La numeroasele întrebări care s-ar mai putea pune ar rezulta probabil discuţii şi controverse. Este premoniţia dată de capacităţile încă necunoscute ale psihismului uman, sau alte forţe inteligente acţionează asupra potenţialului nostru spiritual?

Pentru a rămâne între limitele rezonabile ale unui scepticism raţional, cu posbilitatea de a disocia în continuare adevărul de fals, realitatea de contrafaceri şi fraude, ne vom ralia acelor autori şi puncte de vedere care se raportează exclusiv la fapte, elimină speculaţiile pure şi care nu au ca punct de plecare rezultate evidente, ci numai un fragil suport logic. Ori noi ştim că nu tot ce este logic este şi adevărat.

Capitolul III

III. 1. *FENOMENE PARAPSIHOLOGICE CONTROVERSATE: CREANGA VRĂJITĂ SAU DETECTORUL DE IZVOARE*

Este locul şi momentul să relevăm faptul că o serie de fenomene şi manifestări neobişnuite ca bagheta sau creanga „vrăjită”, scrierea automată, starea de transă, dedublarea, problema vindecărilor ş.a., care nu se încadrează în principalele legi şi principii ştiinţifice cunoscute, sunt preluate de metafizică, metapsihică sau parapsihologie, deoarece acestea sunt fie controversate, fie contestate ca existenţă şi ca apartenenţă la un domeniu sau altul.

Din perspectiva lucrării de faţă vom încerca să conturăm pentru început în ce categorie de fenomene se încadrează numita „creangă vrăjită”, cu ajutorul căreia numai anumiţi oameni, cunoscuţi de colectivitate, reuşesc să depisteze izvoare de apă sau alte resurse naturale.

Istoria „crengii vrăjite” sau „ghicitoare”, cum este numită în diferite zone geografice, are o geneză foarte veche. Dintr-o experienţă câştigată în timp, s-a constatat ca în mâinile unor oameni de o sensibilitate deosebită, se pare de factură paranormală, o crenguţă de alun în formă unghiulară se apleacă spre pământ în anumite condiţii. Ea îşi revine în palmele celui ce o poartă, după ce ea se întorsese, în timp ce omul purtător trecuse printr-o anumită zonă. Această revenire la poziţia iniţială se realizează din proprie „iniţiativă”, independent de voinţa celui ce caută să detecteze un izvor ascuns de apă.

Atunci când aceşti „vrăjitori” trec pe deasupra unei zone cu resurse naturale, creanga se apleacă brusc cu o forţă aproape irezistibilă. În multe situaţii, procedeul este un succes incontestabil şi de aceea a fost mult timp folosit pentru descoperirea apei sau a unor minerale utile şi indispensabile vieţii omului.

În secolul trecut, ca urmare a unui memoriu aparţinând lui M. Riondel şi trimis Academiei din Paris, s-a constituit o comisie pentru a examina acest fenomen al identificării apelor subterane cu mijloacele mai sus amintite. Celebrul chimist Chevreul a făcut un raport bine documentat, care n-a fost prezentat în faţa Academiei de ştiinţe aşa cum se stabilise iniţial. În schimb s-a publicat ca lucrare de sine stătătoare. Concluzia omului de ştiinţă a fost aceea că mişcarea crengii nu s-ar datora unor forţe magnetice sau gravitaţionale, ci muşchilor căutătorului de izvoare.

Această ipoteză reprezintă de fapt dezvoltarea unei idei ingenioase pe care Chevreul o emisese cu două decenii în urmă cu privire la mişcările inconştiente ce contribuie şi la deplasarea „pendulului explorator”. Ce este pendulul?

Este vorba de un instrument care serveşte la ghicirea, după unii, a destinelor umane prin folosirea următoarei tehnici: una din extremităţile firului pendular este ţinut de cineva în mână, timp în care el se balansează în mijlocul unui cerc marcat cu literele alfabetului. La capătul pendulului a-târnă o mică bilă metalică care loveşte succesiv câte o literă, din a căror succesiune însumată se pot alcătui cuvinte.

După opinia lui Chevreul şi nu numai, mişcările în cazul acestui pendul explorator, a scrisului automat (asupra căruia vom reveni în capitolul următor), a conversaţiei pe masă sau planşetă, ceea ce sunt cunoscute sub denumirea de şedinţe de spiritism şi a altor manifestări asemănătoare, sunt involuntare şi inconştiente, dar se pot organiza într-o sinteză coerentă, încât pentru mulţi oameni această dinamică cu finalitate inteligentă şi inteligibilă face plauzibilă supoziţia unei intervenţii din partea unei alte forţe misterioase şi imateriale.

Revenind la aşa zisele „crengi vrăjite”, Chevreul arată că un număr mare de experienţe reuşite pune în dezbatere natura fenomenului: fizică sau metafizică?

Se înclină spre aceeaşi ipoteză valabilă şi în cazul căutărilor de izvoare, respectiv a mişcărilor musculare imperceptibile şi inconştiente pentru cel în cauză. Această supoziţie este considerată labilă datorită faptului că părţi ale „crengii vrăjite” nu se mişcă în mâna unor oameni, în schimb se deplasează vizibil în apropierea altora. În acest caz, Ch. Richet înclină să creadă că în această situaţie a deplasării sau mişcării

unor părţi a crengii, este vorba de efecte telechinezice exercitate de o anumită persoană. Concluzia lui este că nu orice persoană este capabilă să reuşească cu crenguţa de alun, detectoare de resurse, ci numai cei dotaţi cu anumite calităţi paranormale. Dacă ar fi vorba de exercitarea unei acţiuni fizice, gravitaţionale sau magnetice, atunci crenguţa ar trebui să se mişte în mâinile oricui. În felul acesta, fenomenul şi efectele „crenguţei vrăjite” intră sau pot intra în patrimoniul parapsihologiei.

Se pare că o forţă necunoscută, metamagnetică exercită o anumită reacţie pe care omul nu o conştientizează, dar se transmite muşchilor care acţionează, determinând anumite mişcări deloc neglijabile ca efect şi rezultat practic, definite în terminologia lui Ch. Richet, cripthestezie pragmatică.

III. 2. *DICTEUL ŞI SCRISUL AUTOMAT*

Doamna Lumiere, o femeie tânără, în jur de 30 ani, nu învăţase niciodată limba greacă şi cel care o asista era sigur că ignoranţa ei în acest domeniu nu mai trebuia dovedită. Cu toate acestea ea a scris în faţa unor observatori, lungi fraze în limba elenă, care, prin natura greşelilor de ortografie comise, indica reproducerea lor din memorie, după ce fuseseră în prealabil învăţate.

După îndelungi cercetări, dr. Ylavianos din Atena a găsit cartea din care doamna Lumiere a putut să înveţe şi să reţină cu ajutorul unei memorii prodigioase, acele fraze lungi din limba lui Aristophan.

Cartea respectivă era de negăsit la Paris cu excepţia Bibliotecii naţionale. Era vorba de Dicţionarul greco-francez şi francez-grec, alcătuit de Bizantios şi Coromelas. Cum acesta era un vocabular

modern de însuşire a limbii greceşti, nu fusese niciodată în folosinţa claselor de liceu. Or, doamna respectivă scrisese vreo 20 de rânduri în această limbă, cu relativ puţine greşeli faţă de presupusa ei ignoranţă filologică în acest domeniu.

Inadvertenţele comise au permis să se identifice natura lor, respectiv transcrierea imperfectă a unor imagini grafice memorate, într-o limbă cu siguranţă necunoscută de subiect. Am fi tentaţi să spunem că este un caz apropiat de ceea ce se numeşte xenoglosie, adică vorbirea şi scrierea într-o limbă neînvăţată.

Într-o situaţie asemănătoare, o altă femeie scria fără să înţeleagă ceva, cu o rapiditate deosebită, pagină cu pagină. Scriitura sa era complet diferită faţă de grafia ei obişnuită. Scria minute întregi, uneori ore, fără întrerupere. Când o foaie se termina, lua alta, repetând gestul de nenumărate ori. În acel timp, persoana care scria lăsa impresia că face acest lucru automat, fără să conştientizeze acţiunea, putând să converseze cu oamenii din jur. Totul se petrecea astfel ca şi cum persoana respectivă era înlocuită de alta care-i împrumutase mâna pentru a scrie.

În această manieră, aparent dicteu şi scriere automată, au fost reproduse lungi fraze din Molière, Pitagora, Hugo, Petrarca, Ovidiu, din Mahabharata etc., respectându-se limba în care ele fuseseră scrise, respectiv în franceză, greacă, ita italiană, latină, saniscrită, fără ca persoana în cauză să le cunoască.

S-au mai înregistrat şi alte cazuri. Unul este cel al Elenei Smith care a „scris” versuri „dictate” de V. Hugo sau al lui H. Defaux, o fată de 14 ani, care a reprodus în acelaşi regim, idei de-ale Jeannei d'Arc şi confesiuni despre Ludovic al Xl-lea.

Desenul automat se supune aceloraşi mecanisme

ca şi scrierea automată. Mâna desenează şi chiar colorează în loc să scrie, aceasta fiind toată diferenţa. Impulsul este irezistibil, involuntar şi pare a fi total independent nu numai faţă de voinţă, dar şi în raport de conştiinţa mediumului atunci când el există.

Acestea sunt faptele, sau mai exact aşa au fost percepute de unii observatori autorizaţi, nu fără o undă de neînţeles şi incertitudine, fapt pentru care planează asupra lor îndoiala autenticităţii. De aceea nu este de mirare că opiniile variază între credinţa lui Fr. Myers, care îmbrăţişează ideea încarnării unor personalităţi, care-i reproduc texte, a existenţei unor spirite ce-şi dictează opera sau crâmpeie din aceasta, anumitori oameni aleşi sau unor mediuimuri şi cea a lui Ch. Richat, care înclină să identifice aceste manifestări cu fenomenele de cripthestezie telepatică şi luciditate, fenomene ce permit, aşa cum am arătat, transpuneri preluate extrasenzorial şi respectiv „văzute” în spiritul acestei stări de paranormalitate.

Dar pentru că Ch. Richet supune unei analize minuţioase aceste constatări cunoscute sub forma dicteului şi scrisului automat, considerăm că este util să reluăm opiniile sale care nu pot fi suspectate a fi tributare aparenţelor şi cu atât mai puţin falsurilor.

Iată alternativele acestuia.

Poate fi vorba de o fraudă grosolană care constă în a merge şi căuta cărţi într-o librărie sau bibliotecă, pe care cineva doreşte să le prezinte, reproducându-le sub forma scrisului „automat”.

Mai poate fi vorba de o memorie ireproşabil de fidelă, aşa cum s-a constatat în cazul lui H. Defaux, care a reuşit la virsta de 14 ani să reprezinte surprinzător de exact personalitatea Jeannei d'Arc şi a lui Ludovic al XI-lea, în texte şi atitudine. Recompunerea acestor identităţi a realizat-o după

opinia lui Ch. Richet printr-o mare forţă de autosugestie.

În ceea ce priveşte supoziţia că romanul neterminat al lui Ch. Dickens, „The Mystery of Edwin Drood”, a fost finalizat prin scriere automată de un anume mecanic James, trebuie, este imperios necesar, spune Ch. Richet, să se demonstreze în prealabil că persoana, respectiv scriitorul, supravieţuieşte virtual, putând să-şi dicteze (am spune noi prin telepatie) opera, pentru a fi convinşi că nu se interpun anumite trucuri.

Exagerările şi mistificările au fost atât de evidente în acest domeniu, încât s-a afirmat la un moment dat că Helen Smith a făcut transcrieri prin asemenea procedee, nu numai din sanscrită, ci şi din limba „marţiană”! După acest model, Institutul de Cercetări Metapsihice din Neapole susţinea, în perioada interbelică, perioada sa de „glorie”, că prin mijloace ce ţineau de dicteul şi scrierea automată, mediumuri ultrasensibile au reuşit să stabilească legături cu fiinţe raţionale de pe alte planete, în mod deosebit tot cu cele de pe Marte, întrucât ipoteza existenţei vieţii pe acest corp ceresc devenise pe atunci plauzibilă.

În ceea ce priveşte scrierea automată în vechea limbă sanscrită de către Helen Smith, a fost consultat şi renumitul filolog elveţian Ferdinand de Saussure care, pentru a oferi o cât mai plastică imagine referitoare la constatarea sa asupra textului respectiv, a arătat, spre edificare, un paragraf de neînţeles în limba latină, pentru a sugera cum se prezintă cel în cauză analizat de el.

Astfel controversa şi îndoielile asupra dicteului şi scrierii automate s-au rezolvat de la sine, puţini rămânând cei care mai persistă în credinţa că acest

lucru este posibil altfel decât prin telepatie şi clarviziune, singurele manifestări paranormale dovedite ca virtual realizabile în acest domeniu.

III. 3. *CEA DE-A PATRA STARE A PSIHICULUI: TRANSA*

Studiul fenomenelor parapsihologice spontane ne îndreptăţeşte să admitem că cele trei stări cunoscute ale psihicului uman, cea de veghe, de somn şi de vis nu epuizează posibilităţile sistemului nervos central la om. Spiritul mai cunoaşte şi o altă manifestare, care nu este cuprinsă în niciuna dintre cele trei enumerate, aceasta putând fi identificată în acele manifestări ale psihismului uman, cunoscută sub denumirea de transă.

În realitate, există numeroase tipuri de transă care n-au fost încă sistematizate şi clasificate cu ajutorul unui studiu electroencefalografic corespunzător exigenţelor ştiinţifice.

Sintetizând cunoştinţele actuale ştim că această manifestare este un fenomen psihic neobişnuit, manifestare deosebită de cea de veghe, somn şi vis, ce se caracterizează printr-o conduită bizară şi paradoxală, în afara propriei voinţe şi ruptă de contextul imediat, dar aflată sub o intensă influenţă a ceva sau a cuiva, obiectivă sau subiectivă.

Privit din exterior, subiectul aflat în această stare prezintă aparenţele unui om în meditaţie (transă lejera sau superficială), care doarme (transă mijlocie), sau are cădere cataleptică (transă foarte profundă), ultima presupunând o totală inerţie musculară şi psihică.

Subiectiv, el îşi păstrează conştiinţa, dar

conţinutul acesteia este complet schimbat: nemaiprimind semnalele aferente, din zonele periferice ale corpului, ea se află într-o stare de halucinaţie. În această situaţie, cel aflat în transă percepe imagini fără să existe un obiect sau fenomen real care să-i stimuleze organele de simţ. Este locul să menţionăm aici că halucinaţia se poate produce şi independent de starea de transă, cauzele puţind fi multiple: de natură psihiatrică, fiziologică, endocrină, chimică etc.

In cazul nostru, reprezentările luate drept percepţii de cel ce se găseşte sub influenţa transei, sunt sugerate de magnetizor sau hipnotizor, care transpune subiectul într-o lume fictivă, luată drept reală de cel în cauză.

Halucinaţiile nu sunt deci iluzii, pentru că acestea din urmă, spre deosebire de cele dintâi, sunt determinate de un obiect stimul perceput deformat din motive fiziologice (oboseală, senilitate, somnolenţă etc.) sau obiective de ambianţă care furnizează organelor de simţ informaţii deformate ori eronate, cum sunt mirajele, refracţiile din mediul acvatic, fenomenele meteo ş.a.

Spiritismul (doctrina care presupune posibilitatea de a comunica cu cei trecuţi în lumea umbrelor), *teosofia* (doctrină religioasă care încearcă să stabilească legătura cu Dumnezeu), *antroposofia* (doctrină ce intenţionează să reevalueze teosofia), şi diverse alte concepţii, precum cele religioase, par a fi fondate pe ipoteza că halucinaţiile provocate de diferite stări ale transei, sau extazului (fenomen psihic de înaltă intensitate afectivă ce permite omului să fuzioneze total cu aspiraţiile sale spirituale, religioase, artistice, estetice etc.), corespund unei realităţi ideale, astrale, cosmice etc. Niciuna din aceste situaţii

numeroase nu se poate înlătura aprioric, dar acest fapt nu este un argument, nu dovedeşte nimic. În acelaşi timp, trebuie să admitem că fenomenele religioase, acolo unde ele se produc, nu au permis încă un studiu rezonabil, obiectiv, ştiinţific.

Transa, cea de a patra stare de ,,agregare" a spiritului, sau cea de a patra dimensiune a psihismului uman, este recunoscută ca atare, dar continuă să fie controversată din punct de vedere ştiinţific. Radiografierea acestei manifestări, indusă prin persuasiunea altei voinţe asupra unui subiect pe care-l subordonează până la inconştienţă, ne arată că este dominat printr-o forţă extraordinară, care-i inhibă cvasitotalitatea conexiunilor, inclusiv aferentaţia inversă a celui care plonjează în a patra dimensiune a existenţei sale psihice. Astfel, omul căzut în transă nu va face decât să interpreteze o partitură străină pusă în scenă de un regizor (hipnotizorul sau magnetizorul), care-i va sugera idei, sentimente şi atitudini, fără ca el, subiectul, să conştientizeze jocul. Uneori această stare poate fi atât de profundă, încât subiectul este complet anulat din punct de vedere fizic şi psihic.

Încheiem prin a ne întreba dacă fenomenul transei, despre care se ştiu destul de multe lucruri relativ la „mecanismul" de declanşare şi desfăşurare, dar încă nu totul, este de competenţa psihologiei sau a parapsihologiei?

III. 4. *„OUT-OF-BODY", DESPRINDEREA DE CORP SAU DECORPORAREA*

Dacă în limba engleză termenul consacrat de *„out-of-body"*" semnifică fenomenul decorporării sau al despărţirii spiritului de corp, în franceză se

utilizează pentru a desemna acelaşi lucru noţiunea de dedublare *(dedoubler),* care este însă mai ambiguă, deoarece există atât în psihiatrie un diagnostic precizat de un concept omonim (dedublarea personalităţii în două euri diferite), cât şi în parapsihologie, ce poate fi confundat cu cel de bilocaţie (fenomen ce presupune prezenţa simultană a unui individ în două locuri).

„Out-of-body" este o experienţă subiectivă în cursul căreia cel în cauză are impresia că părăseşte propriul lui corp şi se deplasează liber, nestânjenit de niciun obstacol, în timp şi spaţiu, în vreme ce corpul său se află în stare normală sau anormală în altă parte.

Există posibilitatea ca o asemenea senzaţie de desprindere să se producă în timpul somnului, respectiv în desfăşurarea unui vis, după care cel ce doarme se trezeşte fără a avea însă controlul asupra corpului său. Ca atare se agită şi îşi imaginează că este mort, fapt ce-i declanşează teama că va fi înmormântat de viu. Conştiinţa, aparent, funcţionează normal, dar subiectul trăieşte cu impresia că este în afara propriului său corp si poate să se deplaseze oriunde vrea el. Această stare durează până când un agent extern îi „trezeşte" corpul inert.

După unii psihiatri, „out-of-body" este un sindrom îngrijorător, un fel de nevroză sau psihoză. După alţii, această trăire nu are nimic neliniştitor, subiectul trebuind să se obişnuiască cu această experienţă până o va stăpâni pe deplin şi numai la nevoie va fi necesară intervenţia unui psihiatru cunoscător al acestei manifestări.

Cele mai frecvente împrejurări de producere a acestui fenomen sunt legate de căderea în inconştienţă generalizată, psihosomatică a corpului,

după care, post factum, subiecţii retrăiesc, povestindu-şi, aventura propriului spirit. O altă dovadă decât mărturia (pigmentată de amănunte interesante), după o stare agonizantă ca urmare a unui traumatism sau boli grave care-i aduce pe cei în cauză la cumpăna dintre viaţă şi moarte, în stadiul de moarte clinică aparentă, nu există. Aceasta constituie deocamdată singura probă acceptată sau respinsă de diferiţi cercetători ai manifestării respective.

În nenumăratele lui ipostaze, „out-of-body" a fost studiat de către soţii Gordon şi Valentina Wasson, aşa cum se manifestă la şamanii indieni din America de Nord, de M. Roger Heim, în cazul consumării ciupercilor halucinogene, de dr. Andrija Pucharich, în situaţiile în care se produc intoxicaţii cu eter etilic, şi, în lucrarea sa, intitulată *Viaţă după viaţă,* în care dr. Raymond Moody a descris zeci de cazuri în situaţii clinice limită, subiecţii trăind această experienţă unică în felul ei. Cartea doctorului Moody, care a circulat în ediţie samizdat, ori în diferite limbi, iar după Revoluţie a devenit mult mai cunoscută ptrin publicarea ei în diferite forme editoriale, este interesantă şi plină de inedit faptic, motiv pentru care se recomandă tuturor celor interesaţi, doritori să cunoască şi să adâncească acest fenomen.

Toţi cei care au abordat această problemă, citează numeroase mărturii ale unor persoane care descriu scene ce se desfăşoară la distanţe mai mari sau mai mici, în intervalul a 3000 de km., în timpul desprinderii lor de corpul rămas inert (Wasson, Moody).

Până la stabilirea naturii şi esenţei acestui fenomen, disputa rămâne deschisă asupra veridicităţii acestuia. Cercetătorii îşi susţin opiniile în funcţie de convingeri şi profilul specialităţii lor. Teologii invocă

argumente ce vizează supranaturalul, iar oamenii de ştiinţă, explicaţii psihologice, medicale, naturale etc. Controversa este deci prezentă şi în acest domeniu, fapt pentru care lupta de opinii continuă cu ardoare.

Una din părţile în dispută încearcă să demonstreze că, în situaţia „morţii temporare" sau clinice cum o numesc alţii, ca şi în alte împrejurări limită sau accidente grave, în care funcţiile fiziologice vitale sunt aproape de zero pentru că intervine inerţia, dispariţia feed-badkului, capacitatea senzorială, subiectul supravieţuieşte în graniţe biologice insesizabile, iar din punct de vedere psihic, într-o stare de halucinaţie autoscopică, de trăiri subiective cu reprezentări personale, fără obiect, dar pe care le percepe şi le consideră reale. Această interpretare a fenomenului este adoptată în general de neuropsihologi, care introduc acest element discordant pentru cei ce văd în „out-of-body" un preludiu posibil la ceea ce Raymond Moody a exprimat plastic prin sintagma devenită de acum celebră *„vie, après la vie" !*

Capitolul IV

IV. 1. *FENOMENE PARERGICE*
IDEOPLASTIA EXTRASOMATICĂ (VINDECĂRILE PARANORMALE) ŞI INTRASOMATICĂ (AUTOSTIGMATIZĂRILE)

Cine n-a auzit de Djuna Davitaşvili, despre care se spune că stabilea diagnostice medicale precise şi reuşea să sutureze tăieturi fără instrumente medicale. Acţiunea sa terapeutică se exercita printr-un flux bioenergetic cu ajutorul căruia reuşea să vindece

surdo-muţi, pe cei cu diferite defecte de vedere, strabism, noduli pulmonari, gripe, viroze şi ameliora încă multe alte boli şi suferinţe.

Pornind de la acest caz (în lume sunt multe altele pentru care la noi există însă puţine informaţii pertinente), vom trece la achiziţiile teoretice din domeniu, pentru a facilita încadrarea şi înţelegerea fenomenului, care, prin esenţa lui, aparţine parapsihologiei. El face parte din manifestările parergice care, aşa cum am mai arătat (I. 4), presupun acţiunea unor forţe paranormale, ce conduc, prin intermediul ideoplastiei extra şi intrasomatice, la modificări anatomo-fiziologice, precum şi la efecte sau reacţii fizice exterioare ca, de exemplu, telechinezia.

De multe secole, au fost semnalaţi indivizi care reuşeau spectaculoase vindecări printr-o simplă impozare a mâinilor. Medicul austriac P. A. Mesmer (1734—1815) a încercat să introducă această problemă în forurile ştiinţifice superioare. El n-a reuşit decât în parte.

În zilele noastre, problema vindecărilor şi a vindecătorilor numiţi şi magnetizori este pusă tot mai insistent. Există cercetători, şi între ei mulţi medici, care au arătat că printre forţele ce acţionează trebuie luată în calcul şi influenţa sugestivă a magnetizorului, precum şi rolul unui factor X, neidentificat încă, dar denumit convenţional, bioenergie.

Studiul asupra acestui factor, dacă există, aparţine parapsihologiei şi aceasta cu atât mai mult cu cât el se găseşte printre indivizii potenţiali capabili să vindece şi să obţină în acelaşi timp anumite informaţii privind bolile pacienţilor pe căi paranormale. În diferite cazuri, aceste date intuite au şi o probantă valoare medicală. Cu toate acestea, cea mai mare parte a cazurilor cunoscute par să nu aibă decât o

semnificaţie particulară pentru parapsihologie, aşa cum Belder, Osty şi alţii au încercat să demonstreze în diferite studii.

Spectaculozitatea vindecărilor paranormale autentice, ecoul şi creditul terapeutic ce-l stârnesc, în rândul bolnavilor fără speranţă de însănătoşire, prin mijloacele si metodele cunoscute şi consacrate ale medicinii, sunt enorme. Dar tocmai această situaţie aureolantă cuprinde şi germenele ispitei care va stimula intrarea în scenă şi a unor neaveniţi, tentaţi de câştiguri uşoare şi glorie ieftină. Aceşti impostori se vor insinua cu impertinenţa ce-i caracterizează printre adevăraţii lecuitori.

Cum reuşesc, se vor întreba unii? Aparent simplu, imitând cu dezinvoltură anumite gesturi mimate, de împrumut, ele devin magice pentru creduli şi deznădăjduiţi. Fără scrupule îşi arogă calităţi paranormale, invocând ideoplastia extra-somatică, respectiv autoatribuirea unui potenţial bioenergetic salvator şi benefic pentru sănătatea oamenilor. În realitate, aceşti impostori au un imens tupeu, inventivitate, un dezvoltat simţ al observaţiei şi chiar un fel de abilitate, elemente care le permit să simuleze convingător pentru naivi, capacităţi terapeutice. Scontând şi speculând efectele posibile ale sugestiei, element favorabil unor rezultate aparente, impostorii îşi prezintă succesele ca pe nişte „vindecări miraculoase”, ascunzând faptul că ele se datoresc fie cooperării celor năpăstuiţi, fie unor diagnostice eronate, ori pur şi simplu credinţei bazată pe falsa impresie că „magicianul” i-a restabilit sănătatea printr-un transfer de energie. Pantomima uneori reuşeşte şi credibilitatea ridică cota de interes pentru aceşti oameni.

Pe termen lung însă, statistic vorbind, efectele

generale devin extrem de păgubitoare şi periculoase dacă nu sunt demascate şi înlăturate la timp. Atâta vreme cât asemenea specimene îşi practică impostura abil deghizată, aduc grave prejudicii sănătăţii publice, căreia îi oferă spre vânzare speranţe şi iluzii contra cost.

Un caz controversat în ţara noastră este cel al parergastului Mudava, care, neavând avizul unui conclav de specialitate din România sau din străinătate, este privit cu scepticism de specialişti. Din această cauză el este văzut diferit: fie apologetic (Marius Petraşcu), fie critic (T. Rădulescu, dr. Alex. Botta ş.a.). Între extaz şi agonie profesională, Mudava continuă să mai aibă prozeliţi (Fundaţia Omega, Braşov), dar şi incriminatori acizi (Histrionul şi fantasmagoriile curative).

Ideoplastia extra şi intrasomatică prin forţa căreia se pot obţine stigmatizări şi autostigmatizări anatomice se încadrează tot printre fenomenele parergice.

Sub influenţa sugestiei şi imaginaţiei se pot obţine efecte anatomofiziologice deosebite. În 1888, Kraft von Ebing reuşeşte cu subiecţi în stare de hipnoză să le provoace prin intermediul sugestiei post-hipnotice, apariţia unor semne pe corp, dinainte anunţate. S-a obţinut prin această probă, efectul stigmatului psihogen, ceea ce înseamnă obţinerea unei reacţii a organismului în absenţa unui stimul direct. Iată un exemplu.

Se cunoaşte efectul determinat prin sugestie cu ajutorul unui obiect metalic, să zicem o monedă, care deşi este rece în momentul punerii în mâna cuiva se poate induce psihogen senzaţia că aceasta este fierbinte. Rezultatul sugestiei: pe locul respectiv apare o arsură, identică cu cea provocată de un lucru

fierbinte.

Francesco d'Assisi menţionează numeroşi credincioşi mistici care, după ce au meditat şi şi-au imaginat îndelung suferinţele lui Hristos (ideoplastie intrasomatică), au prezentat ei înşişi rănile pe care Isus le-a avut ca urmare a răstignirii lui pe cruce. Timp de secole acest fenomen al stigmatizării şi autostigmatizării a fost considerat un fapt miraculos.

Acum se apreciază că aceste efecte ideoplastice pot fi considerate fenomene paranormale, contribuind hotărâtor şi esenţial la completarea cunoştiinţelor noastre asupra mecanismelor şi interferenţelor psihosomatice.

Spectaculoase, inedite si pentru unii „miraculoase" vor apare efectele fizice ale ideoplastiei extrasomatice la care ne vom referi în capitolul următor.

IV. 2. *EFECTE FIZICE PARANORMALE: PSIHOCHINEZIA SAU TELECHINEZIA*

Ideoplastia extrasomatică ne introduce nu numai în domeniul unor reacţii fiziologice, ci şi al unor efecte fizice, respectiv în sfera psihochineziei (termen rezultat din gr. „psyche" = suflet, spirit şi gr. „kynesis" = mişcare).

Conceptul de psihochinezie, sinonim cu cel de telechine-zie, a fost introdus de J. B. Rhine (1942), pentru a fixa semantic mişcarea si deplasarea uinor obiecte prin intervenţia extramotoare, de la distanţă, exercitată de anumiţi indivizi dotaţi cu forţe paranormale.

Rhine a fost cel care a studiat fenomenul cu mijloacele metodei statistice, încercând să determine,

de exemplu, în ce măsură un parergiast poate influenţa traiectoria unui zar. Datele obţinute se pretează la discuţii, fiind foarte interesant de constatat că metoda a pus în evidenţă acelaşi fel de rezultate exacte ca şi în cazul experienţelor cu cărţile Zener (I. 2.). În ambele situaţii, (atât în cazul zarurilor, cât şi al cărţilor) s-au obţinut statistic cam aceleaşi reuşite. Pornind de la aceste constatări, Rhine trage concluzia că fenomenele pa-rergice nu sunt altceva decât componente motrice ale manifestărilor paragnostice.

Interpretarea acestui fenomen, ca şi în cazul altora, se exprimă prin opinii apropiate sau diferit nuanţate. Pentru Ch. Richet, telechinezia face parte din metapsihica obiectivă în care mai include şi alte fenomene cu efecte materiale ca ectoplasme, Poltergeistul ş.a.

Un punct de vedere asemănător exprimă şi E. Osty, care constată că acolo unde există fenomene paranormale cu e-fecte materiale este prezentă şi psihochinezia.

Psihologul G. van Rijnaberk, care a asistat la multe şedinţe cu Eusapia Palladino în oraşul Neapole, consideră că telechinezia şi materializările în general nu pot fi interpretate fără a presupune existenţa unui metaorganism, denumit şi corp astral sau ectoplasmă (asupra căreia ne vom referi în capitolul următor). El s-a declarat astfel partizanul doctrinei pluralismului „hylic” (ipoteză conform căreia ar exista mai multe tipuri de materie), doctrină preconizată de hinduşi şi preluată de prof. J. J. Poortman. Acesta din urmă i-a consacrat mai multe capitole în cartea sa intitulată *„Ochêma”.*

În această lucrare, extrem de interesantă pentru cercetătorii acestei zone de interes, J. J. Poortman a

remarcat că materialismul filosofic, aşa cum a fost formulat de Vogt, Büch-ner, Moleschot, Haeckel şi alţii, nu trebuie considerat singura formă posibilă de interpretare a acestei probleme fundamentale a existenţei, respectiv a ontologiei. În vechea Indie s-a generalizat credinţa în fiinţa unei substanţe eterice, deosebită de cea grosieră, cunoscută de noi direct. În strânsă legătură cu această doctrină, adaugă Poortman, putem avea „credinţa" în metaorganismul Ochêma, care este alcătuit din corpuri la baza cărora stă o substanţă deosebită, ce va sluji după moarte drept vehicul în peregrinările sufletului, aşa cum – am adăuga noi – ideea ca expresie ideală, imaterială, pentru a circula, pentru a fi transmisă are nevoie de un suport energetic: unde sonore, hertziene, electromagnetice. Cercetările parapsihologice, în general, şi în mod deosebit cele cu parergiaşti, au furnizat după opinia aceluiaşi autor, anumite puncte de sprijin în acest sens.

Pentru exemplificarea telechineziei vom relua prezentarea unui număr însemnat de cazuri pe care studiile şi tratatele de metapsihică sau parapsihologie le-au consemnat ca rezultat al unor experienţe desfăşurate în condiţiile rigorilor şi controlului ştiinţific necesar, singurele prevederi capabile să confere garanţie şi acurateţe probelor.

Una din numeroasele experienţe făcute de Ch. Richet pe insula Ribaud s-a realizat după ce în prealabil s-a construit o masă destinată exclusiv scopului propus. Masa era de l mp şi înaltă de un metru. Picioarele erau astfel concepute încât nu puteau fi folosite pentru o eventuală ridicare a acesteia. Greutatea mesei era de peste 20 kg. În timpul experienţei, la care protagonistă era Eusapia Palladino, ea n-a făcut altceva decât a atins masa cu

vârful degetelor. Aceasta s-a ridicat parcă cu un efort considerabil, fără ca picioarele mesei să fie în contact cu ea. Pentru o mai mare siguranţă în vederea eliminării oricărei suspiciuni, Ch. Richet a ţinut-o pe Eusapia sub control în condiţii de semiobscuritate.

Ca urmare a mai multor demonstraţii de telechinezie la care a asistat şi profesorul Thury de la Universitatea din Geneva, a publicat în secolul trecuit o lucrare intitulată *Mesele turnante,* ce include consideraţii asupra unor puncte de vedere referitoare la chestiuni de fizică generală ce rezultă din asemenea demersuri metapsihice. El relatează cum două femei, în persoana doamnelor Gasparin şi Dorat, au antrenat într-o mişcare circulară o măsuţă rotundă fără s-o atingă; ea s-a balansat sub mâinile lor, deasupra pământului, la 2—3 centimetri înălţime. „Eu am văzut, a declarat profesorul, spaţiul liber dintre mâinile doamnelor şi suprafaţa mesei şi sunt sigur că nu s-a produs niciun contact în timpul celor 4—5 învârtituri executate de aceasta. N-am avut nicio îndoială a-supra felului în care s-a desfăşurat experimentul”.

În anul 1868, Daniel D. Home unul din cele mai puternice mediumuri cunoscute a făcut o demonstraţie în fata Societăţii Dialectice din Londra, prezidată de Sir John Lubbock. Totul s-a petrecut într-o casă unde Home nu mai fusese niciodată. La o distantă de şapte picioare în spatele lui se afla o măsuţă. Pentru aceleaşi motive de rigoare şi acurateţe a experienţei, Home a fost ţinut atât de mâini cât şi de picioare. Sub această strictă supraveghere, măsuţa a început să se mişte, fiind împinsă cu o forţă irezistibilă spre una din persoanele din faţă. În acel interval, nimeni nu se afla în apropierea ei, iar domnul Home continua să se afle sub acelaşi control atent. Concomitent cu deplasarea mesei, o canapea pe care

se aflau mai multe persoane a fost împinsă de-a lungul întregii camere, forţând pe cei aşezaţi pe ea să se ridice. O înşelătorie era imposibilă, a ţinut să adauge M. Varley, cel care a făcut descrierea acestei demonstraţii.

Pe aceeaşi temă, propunem cititorului câteva relatări moştenite de la cunoscutul fizician W. Crookes. Personal a asistat la o experienţă în cadrul căreia D. Home a luat un acordeon pe care abia l-a atins cu vârful degetelor şi l-a aşezat într-un fel de colivie făcută din nuiele. În interiorul acesteia, burduful instrumentului amintit a început să se mişte ca şi când l-ar fi mânuit cineva. În timp ce Home şi-a pus mâinile pe un spectator, instrumentul a început să floteze la locul său din colivie, scoţând sunetele specifice acordeonului.

O altă mărturie din aceeaşi sursă prezintă cum într-o cameră bine luminată de două flăcări mari, se afla pentru o nouă experienţă acelaşi parergast: D. Home. De menţionat că el nu intrase în acea încăpere până atunci. La un moment dat s-a ridicat de pe masă o sticlă plină cu apă şi un pahar. Ele au rămas suspendate cca. cinci minute, timp în care, la formularea unor întrebări „răspundeau” afirmativ sau negativ printr-un număr precizat de ciocnituri. La o înălţime de aproximativ opt degete, sticla şi paharul se perindau prin faţa celor prezenţi, fără ca Home să schiţeze cel mai mic gest. El a rămas pasiv în scaunul său, precizează Crooks, asigurând că niciun fel de fir metalic sau coarde n-au fost folosite.

Un alt caz interesant ne este prezentat de medicul şi criminologul italian C. Lombroso, care reintroduce în scenă figura Eusapiei Palladino, ce va mai fi invocată de mai multe ori în această lucrare. Descrierea făcută de el este următoarea.

În timp ce mâinile şi picioarele protagonistei erau ţinute de Lombroso şi profesorul Tamburini, un clopoţel, aşezat pe o măsuţă la peste un metru distanţă de Eusapia, a început să sune pe deasupra capetelor celor ce asistau la demonstraţie, apoi s-a aşezat la doi metri de locul iniţial. În dinamica experienţei a fost implicată şi o mobilă masivă care s-a apropiat de spectatori ca un gigant pahiderm.

Fenomenul Eusapia Palladino a suscitat un interes imens la sfârşitul secolului trecut şi începutul celui în curs. Între 1898—1909 a fost asistată de numeroşi savanţi ai timpului, din Europa si America, de Ch. Richet, laureat al premiului Nobel, M. Sabatier, decanul Facultăţii de ştiinţe din Montpellier, M. Morseli, profesor universitar, C. Lombroso, medic criminolog, M. Carrington, cunoscut om de ştiinţă, Audenino şi Norlenski, medici, E. Bagalli, savant etc, pe care Eusapia i-a convins că era în posesia unor calităţi paranormale remarcabile, în mod deosebit în domeniul telechineziei.

Unul din cei mai sceptici asistenţi ai Eusapiei a fost profesorul Morelli. La una din experienţele desfăşurate în prezenţa mediumului amintit, care era la o distanţă mare de el, acesta a spus: „mi-e sete”! Atunci a apărut o tavă suspendată pe care se afla o sticlă cu apă şi un pahar, care se apropia succesiv de fiecare, în zâmbetele şi stupoarea tuturor celor de faţă.

În prezenţa ei s-au produs fenomene fizice, reale, dar ciudate prin felul lor de manifestare, ca de exemplu deplasarea unor obiecte foarte grele, sfărâmarea unor piese de lemn, producerea unor zgomote, antrenarea într-o bizară funcţionare a câtorva instrumente muzicale: mandolină, chitară, acordeon.

Din toate mărturiile făcute de oamenii de ştiinţă care au asistat-o, rezultă că experienţele s-au desfăşurat în condiţii de riguros control, pentru a exclude orice posibilitate de înşelătorie. Singura chestiune discutată a fost referitoare la lumina relativ slabă, semiobscuritatea, sau lumina roşie, considerată de toţi parergaştii o condiţie sine-qua-non, asemănătoare condiţiilor fără de care, să zicem, nu s-ar putea developa un film. Un argument sau o consolare?

Referitor la condiţiile de lumină şi vizibilitate, există şi excepţii. Una dintre acestea este oferită de un alt medium extraordinar, pe nume Stainton Moses. Acesta şi-a făcut studiile la Oxford, a devenit preot, apoi a fost numit profesor la Universitatea pe care o absolvise. Calităţile lui paranormale au fost consemnate şi descrise într-o carte intitulată *„Experiences upon spiritualism”.* Redăm o singură relatare făcută de Stanhope Speer.

„În plină zi, mă aflam cu un prieten venit să mă viziteze. Acesta era S. Moses, Masa din sufragerie, veche şi foarte grea, stătea nemişcată pe covor. La o comandă nevăzuţă s-a cutremurat parcă din cauza unei lovituri foarte puternice. A început să se agite violent, ca şi când ar fi fost stăpânită de un fel de frisoane, gata să se dezmembreze şi să-i cadă picioarele. În a-cest timp noi eram la distanţă de masa cu pricina. Ne-am ridicat şi am ţinut mâinile deasupra ei la cca. 20 de cm. Atunci masa s-a ridicat până aproape de degetele noastre”.

Asemenea experienţe, cu deplasări de obiecte însoţite de zgomote puternice, erau frecvent practicate de Stainton Moses.

Pentru demonstraţii de telechinezie cu obiecte mici în plină lumină, este prezentată poloneza

Stanislava Tomczky. Experienţele le făcea în faţa unor oameni de ştiinţă, iar unele rezultate au fost fotografiate. În aceste instantanee se observă cum sunt suspendate în aer un foarfece, o cutie de chibrituri, o minge.

Cei care au studiat fenomenul au pus în discuţie existenţa unui fir fluidic care ar fi ajutat-o pe Stanislava la realizarea numerelor sale de telechinezie. Comisia a constatat că aceste fenomene sunt pozitive şi reale, dar incomprehensibile, aspect faţă de care unul din ei a luat poziţie întrebând: dar atracţia pământului sau cea exercitată de un magnet este comprehensibilă? La care un alt membru al comisiei a adăugat: deocamdată trebuie să abandonăm iluzia că înţelegem toate fenomenele, mai degrabă le constatăm!

Interesante sunt observaţiile inginerului M. W. J. Crawford, profesor la Municipal Technical Institute din Belfast, care a publicat o carte remarcabilă despre experienţele sale în domeniul psihochineziei *(Experiments in psychical science).* El a folosit ca medium pe doamna Kathleen Goligher. Rezumând cercetările lui, rezultă că în timpul deplasării telechinezice a lucrurilor sau obiectelor uşoare, mediumul câştiga în greutate exact cât cântăreau piesele supuse efectelor psihochinezice. Altfel spus, totul se petrecea în aşa fel încât parcă mediumul ar fi ridicat obiectele respective. Invers, când lucrurile se aflau la locul lor, greutatea parergeistului se diminua corespunzător: într-un caz cu 17 kg, în altul cu 28 kg.

Aceleaşi constatări le-a înregistrat şi Ochorowicz pentru participanţii la demonstraţiile de telechinezie în ceea ce priveşte plusul şi minusul de greutate, în funcţie de antrenarea sau nu a anumitor obiecte în deplasări extramotorii.

După unele opinii emise de cei care au urmărit şi studiat îndelung acest fenomen, se consideră că psihochinezia este o primă fază a materializării fenomenelor metapsihice, la care s-ar adăuga ectoplasma sau bioplasma, un fel de materie eterică ce se prezintă ca un fel de pseudopode, sau îmbracă alte forme bizare, ale căror structură şi esenţă n-au fost încă determinate, dar se crede că acestea ar fi responsabile şi de deplasarea obiectelor, fiind un fel de forţă materială care acţionează asupra lucrurilor pentru a fi mişcate sau ridicate.

Mai există o teorie asupra unui ipotetic fir fluidic, fotografiat în experienţele Lindei Gazzera, care, de asemeni, este considerat a fi cauza deplasării unor obiecte uşoare.

Deşi a trecut mult timp de la emiterea acestor supoziţii (sfârşitul secolului trecut), nu avem încă o confirmare certă şi nici explicaţii suplimentare.

Dacă cea de-a doua jumătate a secolului trecut şi primele decenii ale celui în curs au fost prolifice şi bogate în privinţa evenimentelor metapsihice şi a unui număr însemnat de mediumuri înzestrate cu remarcabile calităţi paranormale, ultima perioadă postbelică a prezentat un suspect vid în acest domeniu. Prilejul n-a scăpat în primul rând observatorilor sceptici care n-au întârziat să-şi reitereze neîncrederea lor, susţinând că fenomenele aşa zis paranormale, inclusiv telechinezia, levitaţia ş.a., sunt doar puneri în scenă ale unor fraude sau trucuri mistificatoare, abile sau chiar grosolane.

Anii '60 au marcat un deosebit reviriment în sfera parapsihologiei, un loc central ocupând doi din cei mai renumiţi parergiaşti ai tuturor timpurilor: Nina Kulaghina (alias Nelia Mihailovna) şi Uri Geller.

Casnică din San Petersburg, Nina K. îşi

descoperă capacităţile sale paranormale după ce a suferit un puternic traumatism. Cele mai frecvente experienţe datorate ei erau de natură psihochinezică, respectiv antrenarea extramotorie a unor obiecte, în general nu prea grele: chibrituri, creioane, bile, mici piese decorative etc. Demonstraţiile ei se desfăşurau la lumina zilei, fapt ce uşura supravegherea activităţii respective. Pe lângă amănuntul că dinamica imprimată unor obiecte era selectivă (de exemplu, dintr-un număr mai mare de bile, Kulaghina reuşea s-o mişte pe cea care i se indica) ea mai avea hipersensibilitatea de a percepe culori sau litere, atingând cu degetele albume cu diferite reproduceri color, foi de carte, precum şi de a provoca modificări fiziologice altor persoane, sau chiar stop cardiac în cazul unor batracieni.

Cu o strălucitoare aureolă, dar şi cu numeroase aprecieri controversate, a intrat în scenă Uri Geller, prin anii '70. Experienţele şi demonstraţiile lui psihochinezice s-au cantonat în domeniul ideoplasiei extrasomatice, în mod deosebit a modificării morfologice a metalelor, a îndoirii acestora, fenomen pe care cercetătorii l-au denumit în lucrările lor de specialitate „efectul Geller”.

Uimind spectatorii dar şi pe specialişti, Uri reuşea nu numai să îndoaie mici piese de metal (cuţite, furculiţe, cuie, inele) ci şi să le rupă numai printr-o simplă trecere a mâinii pe deasupra lor.

Un caz deosebit din numeroasele sale performanţe este consemnat cu ocazia vizitei sale la Laboratorul de Comandă al Marinei S.U.A., efectuată în 1975. Cu acel prilej, Geller a fost solicitat să acţioneze asupra unei sârme de Nitinol, care este înzestrată cu un fel de „memorie”. Acest aliaj, scufundat în apă fierbinte, face ca el să-şi revină la

forma iniţială. Marea surpriză a analiştilor, ca să nu spunem nedumerire, a fost atunci când după îndoirea în buclă a sârmei de Nitinol, aceasta nu şi-a mai revenit în apa fierbinte. Concluzia specialiştilor a fost aceea că „amnezia” moleculară a survenit ca urmare a influenţei sale asupra structurii intime a acestui aliaj.

Fenomenul a stârnit un imens interes. Un cercetător pe nume Taylor, a descoperit o serie de subiecţi, în majoritatea lor copii la vârsta pubertăţii, capabili de performanţe asemănătoare. Ipoteza lansată cu ocazia cercetării acestor cazuri a condus la ideea că potenţialul capabil să faciliteze asemenea performanţe trebuie căutat în mecanismele frustrărilor sexuale, la care, în cazul lui Rudi Schneider, un alt mare parergast, se adaugă constatarea că experienţele lui psihochinezice aveau ca efect declanşarea orgasmului.

Putem fi siguri că interesul conjugat al atâtor cercetători, consacrat acestui domeniu, va contribui atât la îmbogăţirea inventarului acestor performanţe, cât şi la concluziile teoretice care vor rezulta din prelucrarea şi generalizarea elementelor comune, dar şi specifice fenomenelor paranormale de o atât de mare diversitate.

IV. 3. *ENIGMELE ECTOPLASMEI*

Printre fenomenele bizare ale metapsihicii obiective, care include procese ale materializării, cu o geneză greu de descifrat şi o frecvenţă relativ rară, se înscriu manifestările enigmatice ale ectoplasmei (din gr. „ektos” = „în afară” şi fr. „plasma” = „plasmă”). Aceasta apare ca o concentrare progresivă de substanţă în jurul unui nucleu central, având unele asemănări cu modul de formare al unor corpuri

cereşti în jurul unui nucleu central din materia dispersată a prafului cosmic aflat în zona anumitor nebuloase, ori cu celulele ce se formează din combinarea aditivă a elementelor protoplasmatice.

Producerea ectoplasmei sau bioplasmei se realizează diferit în funcţie de medium si anumite condiţii ce nu sunt încă suficient cunoscute. După materializările ectoplasmatice oferite de Kathleen Gologher, Martha Beraud şi mai cu seamă Eusapia Palladino, procesul a fost îndelung şi atent observat, stabilindu-se următoarele faze şi aspecte. La început, apare o masă mai mult sau mai puţin informă, care poate să nu fie vizibilă, dar cu toate acestea este perceptibilă tactil, prin contact şi observabilă datorită efectelor ei mecanice. Din această cauză nu puţini cercetători presupun că mişcările de natură telechinezică ale masei sau ale altor obiecte sunt provocate de această forţă mecanică a cărui vector semiinvizibil face să se mişte anumite lucruri fără ca ea să iasă din penumbră. Când masa se ridică, afirmă aceştia, un picior al ei rămâne într-o relativă obscuritate, în aceste condiţii, apare o formaţie difuză ce se consideră a fi ectoplasma, care, în cazul Eusapiei Palladino, părea a ieşi din propriul ei corp. Această observaţie, care nu este o ipoteză, ci o constatare, a fost confirmată din toate punctele de vedere de Crawford. Uneori se vedea, subliniază acesta, cum ectoplasma se organizează încetul cu încetul, apărând ca o prelungire aproape rectilinie, ieşită din corpul Eusapiei. Această excrescenţă acţiona la extremităţi ca o mână vie, încetul cu încetul, prinzând forme cvasianatomice, mai mult sau mai puţin asemănătoare membrelor superioare.

Din mai multe experienţe făcute cu anumite mediumuri recunoscute, ca de exemplu doamna

Bisson, Martha Schrendk-Notzing, Geley ş.a., s-a confirmat fenomenul şi în prezenţa lui Fr. Myers, care era sceptic în această privinţă. Aspectul ectoplasmei descrisă de el semăna cu o pastă, un fel de jeleu lichid, care ieşea din gura Marthei, organizându-se treptat, luând forma unei figuri cu o vagă fiizonomie, iar în alte cazuri păreau a fi nişte mâini omeneşti.

Ch. Richet a declarat că a văzut în condiţii foarte bune această pastă, fluidă, care a ajuns până sub genunchiul său şi treptat s-a organizat de aşa manieră încât arăta ca un rudiment de radius, de cubitus, de metacarp, după care a simţit cum se ridică pe piciorul lui cu o remarcabilă forţă de împingere.

În general, materializările se realizează progresiv şi încep printr-o formă difuză până când se conturează relieful unor figuri cu adevărat umane. La început, ectoplasma nu are o configuraţie clară, şi pare a fi mai degrabă o imagine confuză, decât un corp, iar ca spectator eşti tentat să crezi că este mai curând un truc decât o realitate. Prudenţa trebuie să facă parte din receptarea critică a fenomenului, pentru că nu de puţine ori s-a apelat la fraudă şi la diferite contrafaceri.

În anumite cazuri, materializarea este perfectă. La vila Carmen, povestea Ch. Richet, a văzut cu ochii lui o formă bine organizată. Mai întâi n-a fost decât o opacitate alburie, ca o batistă plasată pe pământ, în faţa unei draperii, apoi ea a devenit cu rapiditate un cap de om, după care, la câteva clipe, s-a ridicat de la sol în linie dreaptă, transformându-se în silueta unui om învăluit de o pânză albă, de talie mică, care, după ce a şchiopătat de câteva ori, s-a prăbuşit pentru ca apoi să dispară ca şi când acolo ar fi fost o trapă, dar la un control s-a constatat că nu era nimic.

O mare parte din oamenii de ştiinţă care s-au

ocupat de fenomenele care intră în sfera proceselor de materializare le-au contestat pentru că au constatat multe fraude, iar pe de altă parte, supunând aceste experienţe unor severe observaţii şi controale, au sesizat că ectoplasma (teleplasma sau bioplasma) dispărea pe măsură ce condiţiile de desfăşurare a experienţelor deveneau tot mai exigente, în felul acesta, un număr însemnat de parergaşti până atunci celebri, cu surorile Fox, Eglinton, Slade, Miller, Roth ş.a. s-au compromis, autoeliminându-se. Din figurile remarcabile care s-au afirmat înaintea primului război mondial în domeniul metapsihicii, au rămas în cursă Home, Moses, Palladino şi Beraud.

Pe lingă o însemnată categorie de sceptici, uin alt grup, format din Ch. Richet, W. Crooks, P. Bisson, prof Batazzi ş.a., susţine, prin opiniile exprimate în scris, că manifestările ectoplasmei reprezintă o realitate.

Referindu-se la scepticii care neagă calităţile paranormale ale multor mediumuri, precum şi realitatea fenomenelor metapsihice, Ch. Richet, pornind de la propriile lui constatări, susţine că ele există, personal verificându-le. Referindu-se la discuţiile purtate în jurul ectoplasmei, el revine asupra exemplului pe care i l-a furnizat o experienţă trăită în preajma Eusapiei Palladino. Aflându-se sub controlul său cele două mâini ale Eusapiei, a constatat că a apărut şi a treia, care i-a mângâiat părul si faţa. Cu acea ocazie a afirmat: ,,în ştiinţa metapsihicii există fenomene incontestabile. Telechineziile şi manifestările ectoplasmatice sunt reale, dar mecanismul lor este încă uimitor de misterios”.

Sunt prezentate numeroase experienţe, de la care se prezintă şi foarte multe fotografii. Pe unele dintre acestea, Eu-sapia are deasupra capului două mâini, în timp ce observatorul îi ţinea sub control

membrele superioare. În alte două fotografii, în ipostaze diferite, înfăţişarea ectoplasmatică a unui medium celebru de la începutul secolului: Martha Beraud.

De asemenea, sunt prezentate sub formă de desene diferite forme ectoplasmatice, care sunt în parte neclare, nearticulate, în parte semănând cu două mâini. Aceste apariţii materializate au mai fost denumite şi corpuri astrale.

Sir W. Crookes relatează despre experimentele lui cu Home. „O mână mică, de o formă foarte frumoasă, s-a ridicat de pe masă şi mi-a dat o floare. A apărut în trei etape şi apoi a dispărut, oferindu-mi toate facilităţile pentru a mă convinge că această prezenţă este reală, ca propria mea mână. Şi acestea toate se petreceau la lumină, în propria mea cameră, mâinile şi picioarele mediumului erau ţinute de mine sub control, dinaintea experienţei”.

Numeroase şedinţe făcute în prezenţa Eusapiei Palladino au pus în evidenţă mai ales apariţia unor mâini fluide, care acţionau independent de ea. Astfel, profesorul Batazzi a conceput o mică instalaţie electrică, ce se aprindea atunci când era apăsat un contact. În timp ce mâinile Eusapiei erau bine controlate, a apărut acea prelungire fluidică din ectoplasmă, oare, apăsând asupra resortului instalat, a făcut să se aprindă lampa de control.

În experienţele făcute cu Martha Beraud, apăreau siluete materializate de femei, care, pentru o scurtă perioadă de timp, 20—30 secunde, etalau toate caracteristicile legate de formele antropologice şi de îmbrăcăminte. După ce s-au luat toate măsurile de control asupra ei (inclusiv sub raport anatomic), iată ce consemnează P. Bisson pe marginea celor petrecute la şedinţa ce s-a desfăşurat la 12 aprilie 1912.

Fenomenele privind materializarea au fost remarcabile. In esenţă, a fost vorba de o emanaţie luminoasă, cu aspect plastic, care, de mai multe ori, a ieşit din cavitatea bucală, uneori din ombilicul mediumului, în această ultimă ipostază atunci când se afla singură cu doamna Bisson. Uneori, această substanţă venea de sub braţ, iar alteori, din plămâni. Această materie alburie parcă era vie, umedă, alunecoasă, care sub ochii asistenţei se transforma într-o mână cu degete, apoi apărea un cap şi uneori se configura o formă antropologică completă. Această masă ecto-plasmatică se plimba de la stânga la dreapta deasupra medi-umului.

Manifestările metapsihicii obiective, inclusiv problemele legate de ectoplasmă, rămân deocamdată fenomene enigmatice cu atât mai mult cu cât în ultimele decenii ce au urmat perioadei postbelice asemenea manifestări nu au mai fost semnalate sau nu ne-a parvenit nouă o asemenea literatură cu exemple din acest domeniu. Cu timpul, ele vor fi confirmate sau definitiv infirmate. Până atunci, cititorul îşi va forma propriile lui opinii, asupra cărora nimeni nu va putea veni cu alte puncte de vedere sau cu un verdict radical.

IV. 4. *LEVITAŢIA, SFIDAREA GRAVITAŢIEI*

După cum a rezultat din descrierea făcută referitor la fenomenele şi manifestările parapsihologice, cele mai multe dintre ele, dacă nu chiar toate, sfidează legile universale cunoscute şi recunoscute. Levitaţia (de la lat. „levitas” = uşurime) nu face excepţie. Aceasta ignoră, după cum se va constata, legea newtoniană a gravitaţiei universale.

Este o manifestare contrară principiilor deterministe, greu de acceptat dacă judecăm după legile naturii şi ale simţului comun, dar care prin evidenţa sa se impune ca realitate sesizabilă.

Nu numai fenomenele paranormale forţează barierele cunoaşterii, ci şi cele normale. Totalitatea legilor existente nu le putem considera definitive sau imuabile. Graniţele explorării şi înţelegerii Universului se modifică, se lărgesc continuu. Teoria relativităţii generalizate s-a impus prin logica rezultată din calculele matematice şi asupra unor zone deocamdată inabordabile în Univers, iar legile cunoscute ale materiei vor putea fi anihilate de cele ale ipoteticii antimaterii. Se aşteaptă deci şi alte confirmări. Dinamica cunoaşterii este perpetuă.

Revenind la fenomenul levitaţiei, trebuie să înţelegem prin acest termen ridicarea parţială sau totală a unui corp fără intervenţia unei forţe mecanice sau electromagnetice exterioare. Rămânând doar la această caracteristică, nu apare nicio diferenţiere specifică faţă de ceea ce numim telechine-zie. Se pune atunci întrebarea prin ce se deosebeşte?

Pentru a face această disociere, trebuie să subliniem că levitaţia se referă numai la autodeplasarea sau ridicarea unui corp uman, în timp ce telechinezia înseamnă mişcarea unor obiecte sau lucruri, prin forţa ori energia unui metamagnetism uman.

Ca manifestare obiectivă, levitaţia a fost semnalată de foarte multă vreme. La ceea ce se ştie mai trebuie făcută şi o altă precizare. Ea poate fi înnăscută în cazul unor indivizi, sau dobândită la yoghini prin îndelungate exerciţii, aşa cum am arătat în debutul acestei lucrări. (I. 1.)

Fenomenul levitaţiei a fost consemnat şi în cazul

unor sfinţi ai Bisericii Catolice, fapt ce a constituit şi unul din argumentele sacre, necesare sanctificării lor.

Trecând în lumea profanilor, să relatăm o întâmplare la curtea ţarilor ruşi. Cunoscutul medium Eglinton, într-o reprezentaţie memorabilă, la care au participat, în 1866, împărăteasa marii Rusii, ducele de Olenburg, prinţul Vladimir şi alţi membri ai familiei imperiale, s-au prezentat şi petrecut lucruri extraordinare pentru cei prezenţi. Toţi cei prezenţi s-au ridicat odată cu scaunele lor, timp în care prinţul Vla-dimir atingea cu picioarele umerii împăratului.

Doctorul Nicolas Santangelo, din Venosa, dând mâna cu două mediumuri cunoscute, Ruggieri şi Cecchini, a fost împins în sus de o forţă misterioasă, independent de voinţa lui. El a mărturisit după aceea cum i-a fugit pământul de sub picioare şi în disperare a vrut să se apuce de Ruggieri, dar n-a reuşit. A continuat să se înalţe până când, a declarat el, picioarele i-au atins centrul plafonului.

Eminentul profesor L. Luciani, de la Universitatea din Roma, a povestit cum, într-o şedinţă experimentală cu caracter demonstrativ a Eusapiei Palladino, (în care, la un moment dat el o ţinea de o mână, iar primarul Romei de alta) au simţit cum ea a început să se ridice în aer. La urmă, el a declarat: „Noi simţeam o mişcare ascendentă pe care o urmam fără să ne putem opune, dar şi fără s-o ajutăm. Când s-a făcut lumină, Eusapia era aşezată pe un scaun ale cărui picioare anterioare se sprijineau pe masă, iar celelalte două erau suspendate”.

Stainton Moses, alt medium profesionist, pe care l-am mai amintit în această lucrare, a realizat, de asemenea, demonstraţii deosebite în faţa unei asistenţe autorizate. După ce a făcut nişte experienţe de psihochinezie cu un scaun pe care l-a mutat rapid

la o distanţă apreciabilă pe o sofa, a trecut la alt gen de probe, respectiv la autodeplasări. Levitaţia lui a constat dintr-o ascensiune care sfida gravitaţia şi, ca într-o stare de imponderabilitate, plutea pe deasupra capetelor, în admiraţia tuturor. Cu ocazia acestei experienţe, taburetul pe care se aşezase el s-a prins de o draperie, într-un colţ al camerei, de unde, în plină lumină, a căzut peste un scaun care se afla în apropierea uşii.

Aceste relatări bizare despre levitaţie, prilejuite de participarea unor mediumuri celebre despre care s-a vorbit şi scris mult, merită a fi reţinute cu interes şi analizate de specialişti. În acelaşi timp, trebuie arătat că, în ciuda autorităţii numeroşilor martori care au asistat la aceste experienţe, nu toţi cercetătorii sunt unanimi în a recunoaşte că levitaţia este un fenomen demonstrat, ci numai unul constatat şi înregistrat ca atare.

IV. 5. *POLTERGEISTUL, HANTISA, RAPSUL*

Din categoria ultimelor manifestări ale metapsihologiei obiective sau a fenomenelor materializate face parte şi *Poltergeistul, hantisa şi rapsul,* fenomene sau poate epifenomene legate între ele prin natura lor specifică, după cum rezultă din prezentarea şi susţinerea mai multor opinii şi descrieri.

Prin termenul Poltergeist, cuvânt de origine germană („polter” = zgomot, huruit + „Geist” = spirit, duh) se înţelege prezenţa sau repetarea unoir stări şi manifestări ciudate, în ansamblul cărora „scenografia” include spirite materializate sub forma unor stafii, de regulă strămoşii sau locatarii unor castele vechi, care

îşi fac simţită existenţa prin tot felul de zgomote, lovituri şi mişcări de obiecte.

Locul unde se desfăşoară această „piesă” este *hantisa,* termen care vine din sintagma de expresie franceză „maisons hantee”, ceea ce se traduce în limba română cu „locuinţă sau casă bântuită”, bineînţeles de zgomote şi stafii.

Această denumire a fost propusă şi apoi consacrată din iniţiativa lui Emile Tizané, care o foloseşte în cartea lui, *L'Hote innconu dans le crime sans cause (Oaspetele necunoscut într-o crimă fără motiv).* Pentru a crea o atmosferă de mister, Tizane descrie o serie de întâmplări misterioase de genul celor arătate (transportarea unor obiecte, zgomote, paşi cadenţaţi, stafii etc), care erau involuntar provocate într-un anumit loc de anumiţi subiecţi, în general fete tinere sau băieţi în perioada pubertăţii.

Ca ofiţer de jandarmi, Emile Tizané a studiat cu interes sute de asemenea cazuri. În plus, el a mai găsit descrise astfel de fenomene în cartea doctorului Cuénot, *Certitudes irrationelles (Certitudini neraţionale),* care semănau cu cele întâlnite şi cunoscute de el. Prin aceste manifestări cu efecte fizice, dacă admitem existenţa lor, se pun nenumărate probleme ce depăşesc cunoştinţele noastre ştiinţifice asupra materiei. Într-o zi, printr-o neaşteptată descoperire, toate aceste semne de întrebare pot să dispară, găsindu-se legăturile şi explicaţiile necesare ale acelui continuum dintre material şi spiritual.

Despre aceste manifestări există o bibliografie foarte întinsă, ele fiind comentate fără excepţie în toate ţările şi în toate epocile.

Dacă semnalarea unei fantome cu întreg cortegiul de evenimente auxiliare este considerată un fenomen paranormal, în aceeaşi măsură poate fi unul

sociologic şi mai ales psihologic.

Ţările cu cea mai bogată tradiţie în această direcţie sunt Anglia, Scoţia şi Franţa. În timp, secolul al XlX-lea a fost mai profund marcat de aceste credinţe şi stări decât veacul nostru, după cum, în spaţiu, fenomenul este mult mai plauzibil în mediul rural decât în cel urban.

Condiţia sine-qua-non este neapărat o locuinţă veche, de preferinţă un castel medieval, de care să se lege întâmplări tragice, respectiv eroi care nu şi-au împlinit menirea ori nu şi-au putut împlini dragostea datorită unei soarte potrivnice.

Trecând însă la cercetarea lor ştiinţifică, rezultatele au fost jalnice, afirmă, în *Tratatul său de metapsihică,* Ch. Richet Reproducem textual: „De câte ori am dorit să fac o investigaţie metodică riguroasă, manifestările dispăreau. A fost dificil să stabilesc unde se situează fenomenul între prezumţie şi real. De aceea, adaugă el, m-am limitat la studiul critic al mărturiilor fără să pot face o analiză experimentală a fenomenului propriu-zis”.

După opinia aceluiaşi autor, toate aceste manifestări pot fi puse pe seama halucinaţiilor, a moniţiilor colective (mai multe persoane au simultan aceeaşi viziune), a cripthesteziilor, dar mai ales a psihochineziilor.

Punctul de vedere al lui Bozzano este acela că, din totalitatea manifestărilor urmărite de el, trebuie exclusă ideea prezumptivă a vicleşugurilor sau a fraudelor, deoarece la cele 374 cazuri asistate nu poate fi vorba de vreo înşelătorie. Cu toate acestea, el nu evită să se întrebe câte din aceste demonstraţii răspund unei realităţi obiective şi cât halucinaţiei sau altor stări subiective? „Greu de stabilit şi decis”, încheie Bozzano.

Cercetătorii acestor manifestări şi-au pus nenumărate probleme şi întrebări legate de Poltergeist. În primul rând, dacă halucinaţiile sunt mai rare la persoanele normale, iar în al doilea rând, cum se pot explica halucinaţiile concordante la mai mulţi indivizi în acelaşi timp?

Fără a încerca nişte răspunsuri exhaustive putem arăta că la indivizii normali, halucinaţiile pot apărea accidental din motive biochimice, iar în ceea ce priveşte halucinaţiile concordante, ele ar putea fi posibile prin autosugestii colective declanşate de acelaşi factor aperceptiv, ca, de exemplu, a-ceeaşi credinţă, aceeaşi atmosferă psihosociologică, acelaşi stimulent.

Dacă se consideră că fantomele care apar sunt în majoritatea cazurilor morţi ce „revin" după o dispariţie tragică, se pune firesc întrebarea de ce numai unii reapar sub această formă, când în realitate sunt sute de mii de cazuri asemănătoare?

Unii încearcă să acrediteze ideea că aceste apariţii fantomatice, care-şi însoţesc prezenţa cu bătăi, zgomote, aruncări de obiecte etc., sunt sau îşi au originea în calităţile obiective ale unor forţe umane pe care le conferă proprietăţile ectoplasmei.

Sunt de asemenea prezentate cazuri în care „rapsul" (din engl „rap"" = lovitură, bătaie) este perceput numai de o singură persoană, deşi tuturor celor de faţă li se atrage atenţia că în jur se petrec lucruri neobişnuite sub raport acustic.

Într-una din descrierile sale, Bozzano prezintă astfel un Poltergeist: „Fenomenele auditive sunt zgomote fără cauze aparente. Se aud lovituri de intensităţi diferite, spargeri de pahare, de veselă sfărâmată, lovituri în pereţi şi mobilă, uşi şi ferestre care se lovesc violent, rostogoliri de obiecte grele,

deplasări ele lucruri, paşi în cadenţă pe scări şi coridoare. Uneori străbat sunetele unor psalmi liturgici, cântece, diferite melodii susţinute vocal sau instrumental”.

Comentând aceste manifestări, Bozzano consideră că, deşi aceste fenomene par a fi manifestări obiective, sunt mai degrabă subiective. În numeroase cazuri, ele sunt auzite de mai multe persoane, în altele numai de una. Oricare sunt datele cantitative ori statistice, în mintea celor în cauză aceste semnale reale sau aparente au consecinţă obiectivă.

În forma lor vizuală, fenomenele sau epifenomenele la care ne referim se pot constitui şi în manifestări luminoase sau apariţii fantomatice. Aceste configuraţii în reprezentări optice sunt neconturate precis ca aspect, unele din ele sunt prezentate ca având torţe în mâini, sau ceva luminiscent.

Hantisele, faţă de Poltergeist, vin cu precizarea locului unde se petrec asemenea manifestări, respectiv casa, castelul sau edificiul „infestat”.

Din punct de vedere sociologic, trebuie făcută menţiunea că, în anumite situaţii, moştenitorii şi chiar servitorii pot fi interesaţi în cultivarea unor legende stranii, pentru ca aceste construcţii să nu fie vândute sau în vreun fel înstrăinate.

În cazul în care aceste legende sunt însuşite cu întreaga lor anecdotică, intervine factorul psihologic, adică posibilitatea subtituirii subiective a realităţii cu imagini induse prin sugestii, autosugestii sau halucinaţii.

O demarcare tranşantă între fapte reale şi diferite scenarii contrafăcute, între verosimil şi fals, în cazul *Poltergeis-tului* şi *hantisei,* este greu de făcut. Pentru a aprecia gradul de dificultate al unei disocieri

corecte vom relata două cazuri reale.

Un preot englez a fost mutat într-o nouă parohie, unde a primit o locuinţă confortabilă, dar situată la o mare distanţă de oraş. Neavând servitori, menajul îl făcea o femeie din vecini.

În timpul primei nopţi, întreaga familie a fost trezită brusc de un freamăt deosebit, urmat, la scurt timp, de zgomote extrem de puternice, care au ţinut o bucată bună de timp, după aceea instalându-se liniştea.

A doua zi, pe la ordle 12 noaptea, au reapărut aceleaşi zgomote, care s-au stins abia după câteva ore, fără să lase vreun fel de urme, sau să apară ceva suspect în casă. Femeia de servici însă a refuzat să mai treacă prin acea locuinţă răvăşită de stafii.

A urmat o perioadă de două săptămâni, în care totul s-a desfăşurat normal. După aceea însă, evenimentele acustice s-au repetat. Pe la orele două noaptea, se auzeau un fel de lovituri care păreau a nu fi provocate de mână omenească. Cu mici intermitenţe, lucrurile s-au repetat întocmai fără să se poată descoperi autorul sau cauza. Exasperat, vicarul a abandonat locuinţa.

Înainte de orice consideraţii, trebuie spus că un amic care l-a vizitat a fost martorul acestor întâmplări, pe care le-a perceput cu propriile lui simţuri. După felul în care au fost receptate zgomotele de toţi cei de faţă, se poate presupune că ele erau reale, obiective şi nicidecum produsul unor fenomene subiective, dar nu se poate elimina nici ipoteza că în manifestările aparent specifice unui Poltergeist, femeia de servici nu a fost complet străină de cele întâmplate, în afara oricărei complicaţii, dacă judecăm după alte situaţii similare.

Celălalt caz ce a fost relatat de Bozzano se referă

şi la prezenţa unei fantome, care, după spusele lui, a fost văzută de numeroase persoane în plină zi, în mai multe reprize de câteva minute. Aceasta avea înfăţişarea unei femei îmbrăcate în negru şi într-una din zile a fost zărită şi în faţa oglinzii din baie. Acesta a fost şi momentul care avea să elucideze miezul problemei. Cineva din cei care asistau la acea psihoză colectivă a observat că oglinda nu a reflectat imaginea presupusei fantome. Concluzia celui care a prezentat întâmplarea a fost aceea că este vorba de o halucinaţie concordantă, stimulată şi provocată de persistenţa unei atmosfere obsesive ce s-a constituit în factor favorizant, autosugestiv care a indus posibilitatea unei false percepţii, convertită ulterior în convingere.

Dacă materializarea presupusă a fantomei ar fi avut un caracter obiectiv, real, atunci aceasta trebuia să fie vizibilă simetric corespunzător şi în oglindă. Absenţa imaginii reflectate ne indică faptul că avem de-a face cu un fenomen subiectiv.

Din exemplul următor vomn constata că nu toate „casele bântuite” au obligatoriu, în desfăşurarea scenariului, o fantomă. Este vorba tot de manifestări paranormale, dar de un alt tip. Iată faptele.

Doamna Mary Savage, intrând în camera sa, a auzit numeroase lovituri care veneau din direcţia patului în care urma să se culce. Acestea au devenit din ce în ce mai puternice şi păreau să se repete ritmic. Deodată şi lucrurile din jur au început să se deplaseze concentric împreună cu hainele ce se aflau în cameră. Prietena ei, doamna Sarah Soothywoode, a auzit din camera vecină aceste zgomote puternice, ceea ce permite să se tragă concluzia că în cazul respectiv nu poate fi invocată posibilitatea unei halucinaţii.

După observaţiile asupra unui număr însemnat de cazuri privind Poltergeistul şi hantisa, se pot invoca, în consecinţă, două ipoteze.

Una din ele presupune o supoziţie conform căreia aceste manifestări sunt de ordin subiectiv, respectiv declanşarea unor halucinaţii stimulate şi întreţinute psihosociologic de credinţa în legende şi tot soiul de povestiri orale, transmise din generaţie în generaţie, după modelul structurilor folclorice, aşa cum în zilele noastre ideea cultivată în existenţa OZN-lor face posibilă demararea aceloraşi mecanisme autosugestive ca şi în cazul apariţiilor fantomatice. În ambele situaţii sunt posibile argumente pro şi contra.

O altă ipoteză se leagă de existenţa unor fenomene de telechinezie, motivată de faptul că în aceste hantise sau „case bântuite”, sunt percepute concomitent zgomote şi mişcări de obiecte care sunt proprii psihochineziei. Nu este deci exclus ca aceste manifestări obiective să fie provocate cu bună ştiinţă sau spontan de un medium pe care nu-l vedem şi nu-l cunoaştem.

De aceea nu întâmplător ne propunem în continuare să analizăm, în limitele economiei generale a lucrării, problema acestor „rapsuri”, adică a loviturilor, bătăilor şi, implicit, din nou, posibilitatea prezenţei telechineziei.

Este adevărat că bătăile sau zgomotele care au ca sursă o cauză de natură paranormală apar relativ frecvent atât când mediumul atinge o masă sau alte obiecte şi din această pricină sunt invocate diferite suspiciuni datorită contactului direct cu lucrurile, cât şi în alte situaţii în care se aud bătăi, uneori ritmice, fără ca magnetizorul să aibă vreun contact cu lucrul respectiv, dar „rapsul” se produce.

J. Maxwell, renumitul fizician englez, a studiat

acest aspect în prezenţa unui medium. Casa în care a locuit celebrul savant a devenit renumită şi pentru că anumite zgomote şi bătăi suspecte au atras până şi atenţia gardienilor. Zgomotele produse erau foarte diferite; ele semănau fie cu rosăturile produse de şoareci, fie cu cele provocate de folosirea degetelor care lovesc ritmic un lemn sau se freacă de o ţesătură etc.

Crawford a descris loviturile perceptibile în prezenţa mediumului K. Goligher, lovituri care se auzeau imediat ce începea şedinţa experimentală. Zgomotele deveneau din ce în ce mai puternice, ele venind din direcţia mesei, scaunelor sau a altor obiecte, iar uneori acestea aveau tăria acustică a unor lovituri de ciocan, auzindu-se din această cauză de la mare distanţă. Ele mai puteau fi asemuite cu paşii unui om, cu tropotul unui cal, frecarea unui chibrit sau cu o minge care sare.

Un caz mai deosebit este cel petrecut cu doamna Devis. Aceasta a primit o scrisoare din India cu obligaţia de a-i transmite o informaţie doamnei W. Scrisoarea n-a fost imediat citită după primire, ci aşezată pe soba din sufragerie. După un timp, doamna Davis a auzit nişte bătăi clare venind dinspre şemineu. În consecinţă, a luat epistola de acolo şi a pus-o pe masă. Între timp, a venit tatăl doamnei Devis, care a constatat acelaşi efect sonor. Amândoi s-au convins că bătăile vin din direcţia scrisorii sau chiar din interiorul ei. Când i-a fost înmânată doamnei W., s-a aflat că soţul ei decedase în îndepărtata ţară.

Sir William Barrett a observat şi descris un caz de „raps” interesant prin desfăşurarea lui. O fetiţă de 10 ani, Florrie C., fiica unui avocat distins din Irlanda, a provocat asemenea bătăi în mai mult rânduri, pe care Sir William Barrett le-a urmărit cu atenţie. În

câteva cazuri, zgomotele şi vibraţiile lemnului s-au produs într-o masă care se afla la distanţă de Florrie. După multe săptămâni de intense cercetări şi experienţe, W. Barrett s-a convins că fenomenul se petrece în realitate, fapt care l-a făcut să abandoneze ideea unei fraude sau a unei iluzii. Aceste lovituri aveau o anumită inteligenţă, afirma Sir Barrett, şi această inteligenţă era infantilă pentru că aparţinea micuţei Florrie. Ea poseda şi un însemnat potenţial telechinezic. O masă pentru 12 persoane care se afla în sufragerie a fost ridicată aproape fără contact la o înălţime apreciabilă. În acest caz, fenomenul „rapsului" cu cel al telechineziei sau psihochineziei se combinau în calităţile paranormale ale aceleaşi persoane.

Fenomenele complexe ale *Poltergeistului, hantisei* şi *rapsului,* care se desfăşoară separat iar uneori împreună, pot fi verosimile, dar pentru aceasta, pentru a oferi certitudinea unui fenomen real, ele trebuie să îndeplinească condiţia de a se supune unei observaţii sistematice, fără de care, aşa cum afirma Ch. Richet, va fi greu, dacă nu chiar imposibil să se stabilească unde se situează acestea între prezumţie şi realiţate, între halucinaţie şi autentic.

V. 1. *FALSURI, FRAUDE, IMPOSTORI*

Dacă doctorul Cuénot a scris *„Certitudini iraţionale"* pentru a semnala fenomene care, deşi nu sunt concordante cu datele unanim acceptate ştiinţific, există totuşi în realitate, putând fi identificate într-o serie de manifestări subiective şi obiective, noi vom folosi parafraza „incertitudini raţionale" pentru a arăta că, în paralel, sunt şi numeroase contrafaceri, precum şi destule falsuri

meşteşugit aranjate, cu scopul obţinerii unor profituri materiale imediate, de către cei care le pun în practică.

Lipsa unor explicaţii complete, caracterul lor bizar, dar şi spectacular, cu mare încărcătură de inedit, ieşirea lor din cadrul tiparelor obişnuite ale fenomenologiei naturale şi normale, au făcut posibil ca, pe fondul întreţinut al unei atmosfere misterioase, să apară şarlatani cupizi care, simulând diferite stări sau manifestări paranormale, să speculeze naivitatea şi buna-credinţă a oamenilor şi aceasta nu în mod gratuit.

Denaturările au fost stimulate chiar de unii protagonişti şi parergaşti care şi-au comercializat propriile calităţi, inspi-rând şi ispitind apariţia şi proliferarea unor impostori, tentaţi de câştiguri uşoare şi mari. De exemplu, vestitele surori Fox, care, inaugurând spiritismul ca spectacol, au început să realizeze profituri de pe urma calităţilor demonstrate în domeniul paranormalului, atât în Europa cât şi în America. Spiritismul şi ocultismul, termeni care s-au folosit mult timp pentru a desemna manifestările metapsihice, au fost considerate de anumiţi indivizi, o sursă avantajoasă de câştig. Credulitatea publicului atunci, ca şi acum, a tentat pe impostori şi uneori chiar pe cei dotaţi cu relevante calităţi paranormale, la cupiditate şi excrocherie. La sfârşitul secolului trecut, au început să se facă şedinţe publice în circuri şi teatre, unde se prezentau programe dubioase de spiritism. Fantomele apăreau pe scenă, iar anumiţi fotografi se grăbeau în a le imortaliza prezenţa pentru publicitate.

Urmărind câştigarea opiniei publice, dar şi autoritatea necesară, diferiţi şarlatani se prezentau drept profesori, savanţi sau adevăraţi maeştri,

pretinzând că sunt reprezentanţii unei veritabile dar grele profesiuni, dotaţi cu o reală putere misterioasă. Numărul aderenţilor la „doctrina” oculto-spiritistă era în plină creştere. Ziarele se luau la întrecere în a prezenta tot mai multe cazuri de mediumuri celebre.

Ca reacţie, în Anglia şi America a apărut o întreagă literatură îndreptată în direcţia demascării excrocheriilor în acest domeniu. Mulţi oameni de ştiinţă au avertizat opinia publică de existenţa unor impostori şi fraude în această sferă de activitate spirituală, ceea ce a făcut pe unii observatori ai domeniului să nege din prudenţă fenomene care se impuseseră prin evidenţa lor. H. Sidgwick, membru al Societăţii Engleze pentru Cercetări Psihice, n-a acceptat ca fenomen posibil şi real telechinezia şi ectoplasma. În schimb, Sir Oliver Lodge (membru al aceleaşi Societăţi), care la început n-a acceptat decât fenomenele subiective, a încheiat prin a fi convins şi de metapsihica obiectivă, adică de materializări, telechinezie, ectoplasmă, Poltergeist etc.

Hyslop şi Hodgson, membri ai Societăţii Americane de Cercetări Psihice, n-au acceptat, de exemplu, obiectivarea sau materializarea unor fenomene, din lipsa unor probe suficient de evidente.

Fotograful Boursnell, care se bucura de protecţia şi autoritatea lui Stead, a fost condamnat pentru excrocherie, din cauza unor imagini trucate ce se vroiau imagini documentare despre fantome autentice.

Datorită implicării lor în afaceri dubioase, au mai fost prezentaţi în adevărata lor lumină şi alţi impostori, eroii unor fraude demascate din perioadele ce marchează sfârşitul şi începutul ultimelor două secole. În această listă figurează doamna Williams, domnii Ebstein, Solovovo, Maddock, Roth, Wood,

Haxby ş.a.

Un caz care a făcut multă vâlvă a fost cel care a concentrat atenţia opiniei publice în jurul personajului Bailey. Acesta, nici mai mult nici mai puţin, pretindea că cheamă şi aduce păsări vii din India pe căi transcedentale (!), în realitate dovedindu-se că el le cumpăra de la o crescătorie care a fost precis identificată.

Problema fraudelor mai are şi un alt aspect. Mediumuri celebre îşi preparau dinainte anumite aparate, pentru situaţia în care energiile lor metamagnetice se diminuau şi experienţa risca să fie ratată sau compromisă. După toate probabilităţile, în această situaţie s-au aflat şi personalităţi consacrate la timpul lor în domeniul la care ne referim, ca, de exemplu Coock, Slade, Palladino, Gazzera, Béraud, Goligher, Ochorowicz ş.a.

Observator atent şi cercetător interesat din punct de vedere ştiinţific al fenomenelor paranormale, Alfred Adler, şi nu este singurul, a ajuns la concluzia că niciun paragnost sau parergast nu numai că nu poate proba longevitatea calităţilor sau a potenţialului lor metapsihic de-a lungul întregii vieţi, dar nici pe perioade scurte ei nu sunt capabili de rezultate sau performanţe egale. Iată de ce la aceleaşi personalităţi îndelung verificate, experienţele au confirmat că alături de reuşite incontestabile datorate capacităţilor paranormale ale acestora, s-au descoperit şi procedee artificiale, atunci când metaritmul lor energetic (metamagnetic) era la cota zero sau aproape. Sugestia noastră face trimitere prin comparaţie la oscilaţiile cunoscute ale bioritmului uman, care ne face pe fiecare dintre noi inegali în comportament şi rezultate. Acelaşi model este verosimil şi în cazul indivizilor dotaţi cu virtuţi metapsihice.

Rămânând în aceeaşi sferă de interes, vom exemplifica şi detalia felul în care au fost şi sunt practicate de către diferiţi farsori şi impostori anumite contrafaceri abil ticluite şi prezentate, astfel ca acestea să apară credibile în faţa celor ce de fapt indirect sau direct le subvenţionează escrocheriile. Publicul este generos fără să conştientizeze culpa lui implicită.

Erik Jan Hanussen (alias Hermann Steinschneider) reprezintă un asemenea caz, reprezentativ pentru marea varietate de trucuri la care a recurs, deşi după cum îl prezintă şi St. Zweig în cartea sa, *Vrăjitorul,* nu era lipsit şi de anumite calităţi paranormale dovedite.

Demascat şi judecat de mai multe ori, a găsit de fiecare dată posibilităţi şi resurse de a se eschiva autorităţilor şi justiţiei, folosindu-şi talentele pe alte pieţe de prezentare: Berlin, Viena şi în multe alte localităţi din Cehoslovacia.

Se dădea drept magician, telepat si clarvăzător, ceea ce de fapt şi era într-o oarecare măsură. Dincolo de această realitate el îşi organizase o reţea de informatori ce-i furniza fapte şi evenimente senzaţionale pe care le prezenta în spectacole ca şi când ele se petreceau chiar atunci. Totul era astfel aranjat încât pretinsele moniţiuni şi clarviziuni ce le prezenta pe scenă să fie confirmate a doua zi în presă. Scenariul astfel aranjat şi realizat îi conferi o aură deosebită de mare paragnost. În continuare, vom exemplifica felul în care îşi punea în scenă un număr de moniţiune sau clarviziune spontană.

Înaintea unei reprezentaţii a primit un telefon de la Milano, prin care a fost informat că în acest oraş italian a avut loc un grav accident de circulaţie şi felul cum el s-a desfăşurat. Seara, la spectacolul programat

Hanussen a prezentat cele petrecute la Milano, lăsând impresia că acest fenomen este rezultatul unei clarviziuni spontane. Mimând o anumită concentrare, Erik transmitea în faţa unei săli arhipline imaginile pe care le „capta” în mod misterios de la câteva sute de km, spunând: „Eu văd cum pe o stradă din Milano, care se pare că este chiar Corso Vittorio Emanuele, mai multe maşini s-au ciocnit violent în lanţ. Unele s-au răsturnat, alta a luat foc, oamenii fug îngroziţi, iar printre ei câţiva sunt plini de sânge”. „Relatarea” continua cu amănuntele deja cunoscute. A doua zi, principalele cotidiene semnalau cele prezentate de Hanussen în spectacolul ce avusese loc cu o seară mai înainte, înregistra deci, un nou mare triumf, mare!

Iată un alt aranjament scenic, în regia lui Hanussen. Erik cere cuiva din public să ascundă un obiect, urmând ca el, printr-un soi de concentrare, ce se vroia un exerciţiu de telepatie sau clarviziune, să-l găsească. Persoana care se prezenta era dinainte recoltată în acest scop, aşa că totul se petrecea conform scenariului dinainte stabilit. Locul fiind prestabilit, numărul surprindea numai pe cei naivi care credeau că este vorba de căutarea acului în carul cu fân.

Şi încă un truc. Lua bileţele din sală pe care erau scrise diferite întrebări. Câteva dintre acestea nu constituiau un secret pentru Hanussen. Din mulţimea biletelor, trăgea aparent unul la întâmplare pe care-l punea pe frunte, se concentra şi-i „citea” conţinutul, indiferent ce scria pe el. Cineva confirma că el pusese acea întrebare. Pentru cei mai mulţi dintre spectatori era un lucru, să recunoaştem, extraordinar.

Şi, după cum se ştie din înţelepciunea populară, fiecare pasăre pe limba ei piere. Sfârşitul avea să-i vină din cauza unei informaţii, care de acea dată era

să-i fie fatală. Unul din colaboratorii lui i-a furnizat date despre iminenta incendiere a Reichstagului. El n-a estimat consecinţele şi, într-un spectacol, „a prezis” că nu peste mult timp în Berlin se va produce un mare incendiu, cu ocazia căruia va cădea pradă flăcărilor o importantă clădire publică de valoare naţională, dotată cu o cupolă înaltă. Acest ultim detaliu dădea posibilitatea celor de faţă să identifice cu uşurinţă, edificiul Reichstagului.

Căpeteniilor naziste, care puseseră la cale incendiul, nu le-a plăcut această „premoniţie” şi, în consecinţă, au hotărât lichidarea lui Erik Jan Hanussen. A fost arestat şi împuşcat într-o pădure din apropierea Berlinului.

Un alt eveniment de notorietate publică a fost scandalul ce s-a declanşat în jurul lui Fritz Strobl, în anii '50. El pretindea că este posesorul unei mari forţe telepatice şi poate să-şi transmită gândurile nu numai la mică, ci şi la mare distanţă. Cu-noscându-şi „abilităţile”, a jucat pe cartea cea mare. În acest scop, după ce a aranjat cu un crainic de la radio Bavaria, a anunţat într-o şedinţă publică experimentul senzaţional ce urma să-l realizeze. La o anumită oră, a declarat Strobl, spea-kerul de la postul bavarez se va opri şi va intercala o propoziţie referitoare la o carte de joc, pe care cineva, un individ luat la întâmplare, o va extrage dintr-un pachet cu câteva secunde mai înainte. Zis si făcut! În cadrul unui program organizat de Strobl, conform ştirii anunţate, s-a tras cartea de joc cu pricina, el s-a „concentrat”, crainicul a făcut o mică pauză şi a zis: „regină, damă de caro”, adică exact identitatea cărţii extrase în acele momente. După acest „quod erat demonstrandum", succesul local a fost imens. A urmat însă suspansul.

Directorul postului de radio a observat însă

neregula şi datorită abaterii nejustificate de la programul stabilit, l-a sancţionat pe crainicul respectiv. Măsurile administrate au declanşat un mare scandal, încheiat cu un zgomotos proces judiciar. În faţa completului, cel în cauză, speakerul, a fost nevoit să recunoască delictul imputat şi anume că, în schimbul unei mari sume de bani, a acceptat propunerea lui Fritz Strobl.

Pentru înţelegerea altei faţete a mecanismului relativ facil prin care se pot încă manipula falsurile în domeniul telepatiei, mai ales în demonstraţiile de circ, unde pe fondul ignoranţei şi naivităţii publicului, se comit multe fraude, vom relua în detaliu exemplul lui Ch. Richet, prezentat succint în capitolul II. 1. În acesta era vorba de o anumită transmitere la distanţă a gândurilor între o persoană A (cu ochii legaţi) care este în legătură cu individul B (pe post de ghid coordonator) şi o a treia figură C (intermediarul complicitar). Ultimului dintre ei (C), i se cere un document, o carte de vizită sau buletin de identitate, în timp ce B îl solicită pe A să precizeze ce are în mână şi ce date cuprinde acest act? În multe cazuri, acesta, adică actul, este dinainte cunoscut. Când înscrisul persoanei care se prezintă este neprevăzut, atunci începe să funcţioneze un sistem convenţional de semne sonore şi ges-tice, pe care personajul A le aude şi le şi vede, întrucât, de regulă, ochii acestuia nu sunt bine legaţi şi nici banda prea opacă. Acesta este tot secretul care, nefiind cunoscut de public, este speculat de principalii protagonişti ce-şi vor păcăli contribuabilii-spectatori prin exerciţii şi eforturi mintale mimate uneori cu dibăcie.

Deplasându-ne într-o altă zonă a fraudei, vom reproduce după Gaston Danville un exemplu de telechinezie aparentă realizată prin truc psihologic,

respectiv prin sugestie, de un fachir indian. La acest experiment a participat şi un guvernator englez care, aflat în societatea unor europeni, a povestit cum un fachir „a reuşit”" ca în faţa unui grup select să „ridice” o sferă mare şi grea în aer, după care conform voinţei lui a reaşezat-o pe locul său iniţial, fără să intervină nemijlocit asupra ei.

Câţiva participanţi mai sceptici la acel experiment au avut inspiraţia să-şi întrebe însoţitorii lor indigeni dacă au urmărit demonstraţia şi cum au văzut ei ridicarea sferei în cer? La această chestionare ei au zâmbit semnificativ şi au declarat că acea minge mare şi grea nu s-a desprins sau clintit de la locul ei!

Concluzia guvernatorului a fost aceea că servitorii aflân-du-se în afara sferei de acţiune şi influenţare a fachirului, aceştia n-au fost sugestionaţi şi în consecinţă au perceput fidel realitatea, în timp ce europenii au trăit aparenţele iluzorii ale unei presupuse psihochinezii.

Fenomenele aparţinând metapsihicei obiective sau materializărilor în care se circumscriu telechinezia, Poltergeistul, hantisa, rapsul, ectoplasma ş.a., sunt relativ frecvent falsificate, datorită faptului că o serie de elemente de factură psihosociologică facilitează asemenea contrafaceri.

După unele sondaje sociologice efectuate în apusul Europei, în special în Anglia, zona scoţiană, din cinci femei una, şi din şapte bărbaţi, unul, cred în existenţa stafiilor. Rezultate apropiate se înregistrează în mediul rural din Franţa şi Germania, ceea ce şi explică numărul mare de „apariţii” fantomatice cu tot cortegiul de manifestări, rostogoliri şi mişcări de obiecte, zgomote, bătăi etc.

Este ştiinţific verificat că un subiect care nu manifestă neîncredere sau scepticism într-o anumită

problemă este un mediu uşor hipnotizabil şi sugestionabil, iar în anumite condiţii de psihoză colectivă se autosugestionează foarte repede, jurând că a văzut fantome, draci, OZN-uri etc. „Mărturiile” lor vizuale sau auditive devin pentru unii documente reale, inclusiv în parapsihologie, dacă nu se dezvăluie eventuale fraude realizate în condiţii favorizante, asemănătoare cu cele descrise mai sus.

Să urmărim asemenea întâmplări, mai vechi şi mai noi.

La sfârşitul secolului trecut, se bucura de o faimă deosebită magnetizorul Bastian, care printre altele se ocupa şi de ,,materializări” fantomatice.

În anul 1884, aflat la curtea imperială de la Viena, în prezenţa arhiducelui moştenitor Rudolf si a altor baroni şi conţi din suită, Bastian a fost prins (la propriu) într-o cursă pregătită chiar de prinţul Austriei. Acest lucru s-a întâmplat chiar în momentul în care Bastian vroia să-şi ascundă voalul pe care îl folosise în semiobscuritate pentru a prezenta aşa zisele spirite materializate în fantome.

În Bavaria, în casa avocatului Siegmund Adam, din localitatea Rosenheim, Konigstrasse, nr. 13, lucra practicanta Annemarie Schaberl, în vârstă de 19 ani. Aceasta a fost făcută răspunzătoare pentru anumite fenomene neobişnuite, dar specifice Poltergeistului, ca deşurubarea unor becuri electrice, arderea unor siguranţe, a unor tuburi de neon, căderea unor tablouri de pe pereţi, producerea unor lovituri înfundate etc. Telefoanele sunau toate odată. Aceste deranjamente şi avariile se produceau numai în prezenţa Annemariei, fapt care conducea la concluzia că Annemarie este mediumul răspunzător de toate ciudăţeniile amintite.

Pentru descifrarea acestor stări de lucruri au fost

chemaţi experţi care au început să verifice toate instalaţiile şi au fost puse sub control sever. S-au examinat cu atenţie lustrele care în momentele critice pendulau şi au fost descoperite fire de nailon, iar cuiele ce susţineau tablourile erau foarte scurte şi fără gămălie, astfel ca ele să cadă la cea mai mică adiere.

Încetul cu încetul întreaga regie a fost demontată. Telefoanele erau conectate, iar într-o cameră s-a descoperit un baston de cauciuc cu ajutorul căruia cineva producea acele lovituri înfundate în pereţi. Toate aceste fenomene „misterioase” au fost consemnate în anul 1967. După dezvăluirea acelor tertipuri, practicanta Annemarie Schaberl a fost transferată la un alt avocat pe nume Weinzierl, care a declarat că în casa lui nu s-a întâmplat nimic deosebit. Annemarie renunţase la exercitarea „calităţilor” sale paranormale, a se citi prestidigitatoriale.

Un alt caz de fals parergic (hantisă şi Poltergeist) a fost deturnat dintr-o aparentă stare metapsihică, într-una cvasireligioasă, respectiv a credinţei în diavol. Intâmplarea la care ne vom referi s-a petrecut în comuna Schwarzach, din zona germanofonă a Elveţiei, aflată spiritual sub influenţa spirituală a ţării vecine. Arătând această legătură, este momentul să remarcăm rezultatele unor sondaje sociologice din Germania postbelică a anilor '60, care au relevat faptul că 22 la sută din protestanţi, 52 la sută din numărul credincioşilor catolici şi 72 la sută din catolicii ce frecventează regulat biserica, cred în diavol şi puterea lui malefică asupra oamenilor.

Pe fondul acestei stări generale de spirit, să urmărim ce se petrece în casa şi curtea ţăranului Peter S. din localitatea mai sus amintită. Ca prin

farmec, în mod misterios, dispăreau din casă toate lucrurile trebuincioase pentru nevoile gospodăreşti, iar stăpânii (cei doi soţi) erau loviţi cu diferite obiecte ce zburau misterios în jurul lor, în timp ce vasele de ceramică şi vesela erau sparte în acelaşi mod ciudat. Anumite articole casnice apăreau atârnate în copaci, iar în curte şi grădină continuau să zboare legume şi fructe, atingându-i pe cei aflaţi în traiectoria acestora.

Cel mai mult s-a alertat preotul care şi-a anunţat superiorii lui ierarhici, aceştia semnalând la rândul lor mai sus apariţia unui diavol în comuna Schwarzach.

Cercetându-se din aproape în aproape, inclusiv cu ajutorul unei echipe formată din oameni de ştiinţă, s-a constatat că cei doi copii ai ţăranului, Alfons şi Papi, acţionau în această atmosferă declanşată din joacă si transformată ulterior în stare de psihoză colectivă. Fotoreporterii, atraşi de mirajul manifestărilor malefice ale unor emisari trimişi ai lui Belzebuth, au fost nevoiţi să părăsească dezamăgiţi locul, fără a fi putut prinde măcar o imagine document cu valoare senzaţională. Între timp, Alfons şi Papi au plecat în căutarea unei meserii la oraş, lăsând în urmă un sat în care se instalase liniştea şi pacea socială.

Fenomenele materializării în general şi a ectoplasmei în special au ridicat multe semne de întrebare şi nu întâmplător, au fost demascate numeroase fraude, dintre care vom prezenta câteva spre ilustrare.

Pentru a se proba existenţa ectoplasmei sau a teleplasmei s-au executat şi fotografii, dar, aşa cum vom vedea, ele s-au dovedit contrafaceri prin procedeul colajului. Unul din cei care s-a ocupat de cercetarea si verificarea acestor probe, de autenticitatea lor, a fost, printre alţii, şi domnişoara Barklay. Ea a publicat în *Psychic Magazin* (1914) mai

multe articole în care a demonstrat că aceste fotografii sunt nişte falsificări grosolane. Sunt prezentate două imagini ale mediumului Eva, care ar fi reuşit să realizeze materializarea unor capete ilustre prin intermediul ectoplasmei, ca de exemplu şi pe cel al savantului Poincaré. Domnişoara Barklay a demonstrat că este vorba de un colaj şi acest lucru este vizibil întrucât din neglijenţa autorilor s-a putut citi că figurile respective erau tăiate din ziarul Miroir. În plus, la o cercetare atentă se mai putea constata că imaginea cu marginea hârtiei respective este lipită pe o altă fotografie.

Willi şi Rudi Schneider au fost acreditaţi de unii para-psihologi ca fiind unele din cele mai renumite mediumuri ale secolului nostru. Probabil că la adăpostul acestei celebrităţi ei si-au permis anumite fraude, greu sesizabile de marele public, nu însă şi pentru specialişti.

În 1920, la o şedinţă de metapsihică obiectivă, desfăşurată în condiţiile unei obscurităţi aproape totale, a asistat şi doctorul Seeger. În împrejurările date, pe umărul lui Willi Schneider a apărut o pată albă, vizibilă cu dificultate în întuneric, pe care fantezia fiecăruia o transforma şi o percepea diferit ca imagine. S-a aprins lumina: materializarea, ce se dorea a fi ectomplasmă, era, de fapt, în realitate, o bucată de pânză albă, din care doctorul Seeger a tăiat câţiva cmp. Partea cea mare a fost luată de Willi Schnelider şi introdusă într-un recipient pe care l-a acoperit spunând: „fiind de esenţă spirituală poate se va dematerializa”!? S-a trecut apoi la alte experienţe, după care a luat eprubeta în care introdusese teleplasma şi a arătat că ea „dispăruse”, în timp ce bucăţica prelevată de doctorul Seeger rămăsese intactă. Este lesne de dedus că în eprubeta lui

Schneider o anumită substanţă chimică dizolvase pânza „ ectoplasmatică”.

Maria Sielbert se ocupa cu aceleaşi demonstraţii, de altfel bine plătite, de „fabricare” a ectoplasmei. Studentul Th. von Somogyi s-a strecurat sub masa deasupra căreia Maria cădea în transă, pentru a putea converti spiritul în materie. Pe întuneric, spectatorii vedeau un fel de şarpe albicios de cca. 30 de cm., care se mişca unduitor în aer. De la locul strategic pe care-l ocupase, Somogyi a observat cum din gheata special concepută a „mediumului” era tras un fir închis la culoare care scotea „ectoplasma”, adică un ciorap de un galben pur pentru a fi vizibil în semiobscuritate. Cu un alt fir plasat la celălalt capăt al „teleplasmei”, aceasta putea fi aşezată, sau, mai bine zis, retrasă la locul ei în gheată. Dovada falsului a devenit şi mai evidentă atunci când profesorul universitar Bendorf i-a cerut să se prezinte pentru a fi supusă unui control experimental, pe care Maria Sielbert l-a refuzat.

Un alt exemplu de fraudă evidentă, demascată printr-un proces public, a fost şi cazul Laszlo din Ungaria anilor '20. El înşela lumea tot cu producerea misterioasei teleplasme. Într-o şedinţă demonstrativă, Laszlo a leşinat şi, nolens-volens, s-au constatat „secretele” calităţilor sale parergice. În acest caz, justiţia l-a condamnat pentru escrocherie, dovedindu-se că ectoplasma produsă de el, şi care-i ieşea din gură, nu era altceva decât tifon muiat în untură de gâscă!

Memorabilă pentru gradul ei de inventivitate este şi înscenarea exerciţiului de levitaţie executat de Rudi Schneider în anul 1924, la care, spre ghinionul lui, au participat şi doi profesori ai Facultăţii de medicină din Viena: St. Mayer şi Karl Przibram.

Experienţa s-a realizat pe întuneric, iar pentru ca

urcarea şi plutirea să fie vizibile, Rudi şi-a fixat pe ghete, piept şi cap, semne fluorescente. Acestea într-adevăr au semnalat în semiobscuritatea sălii o mişcare ascendentă. Apareţele au câş-tigat publicul, dar nu şi pe cei doi profesori care au descifrat mecanismele fraudei.

Nu după mult timp, cei doi medici, care asistaseră la demonstraţia descrisă mai sus, au refăcut şi repetat exerciţiul de levitaţie, patent Rudi Schneider. Folosindu-i propriile mijloace, cei doi profesori au demonstrat cum reuşea Rudi să creeze această senzaţie de mişcare cvasireală.

Subiectul a fost marcat cu elemente luminiscente la fel cum procedase şi Rudi Schneider. În întuneric, acesta a reuşit să se ,,ridice" uşor, spre plăcuta surprindere a tuturor celor de faţă. După terminarea experimentului, s-a aprins lumina şi a început adevărata demonstraţie. Aşa zisul mediu se afla în echilibru pe spate, iar sub el se afla un scaun înalt fără spetează. Cele două faze ale exerciţiului erau următoarele: în prima, picioarele erau coborâte, spinarea şi capul erau lăsate pe spate, iar cu mâinile se menţinea în această poziţie de scaun, să recunoaştem dificilă, de adevărat echilibrist.

Să ne imaginăm acum cea de a doua fază, aşa cum se desfăşura ea pe întuneric: picioarele, pieptul şi capul, marcate fosforescent, erau ridicate încet, semnale luminiscente demonstrând că întreg corpul se înalţă până la o poziţie orizontală, de plutire aparentă în aer.

Acest exemplu ne demonstrează încă o dată, dacă mai era nevoie, cât de imperceptibilă este graniţa dintre inexplicabil, deocamdată, şi falsul care poate deveni plauzibil.

Se poate atunci trage concluzia că fraudele sunt

aşa de numeroase, încât s-ar putea transfera şi asupra celor care sunt prezentate şi admise ca autentice? În niciun caz. Orice generalizare artificială, cu tendinţe de absolutizare a fraudelor ar fi o mare eroare. În aceste condiţii, apare firească întrebarea: Cum se poate delimita şi disocia, fără echivoc, adevărul de fals şi impostură?

Până la consacrarea parapsihologici ca ştiinţă, cu o metodologie şi un sistem de investigaţii propriu, specific fenomenelor pe care le studiază, trebuie spus că, după opinia noastră, cea mai înţeleaptă atitudine este aceea a unui scepticism constructiv şi logic, întrucât asupra unor manifestări şi persoane cunoscute, dar nu şi recunoscute pentru calităţile lor paranormale, planează serioase incertitudini, ca să nu mai adăugăm faptul că şi paragnoştii indubitabili nu sunt egali cu ei înşişi.

Perspectiva, după părerea noastră, poartă în germene un mesaj optimist. Fraudele şi impostorii nu vor putea supravieţui controalelor prelungite şi repetate. Orice sustragere de la acordarea girului ştiinţific prin verificare metodică reprezintă tot atâtea motive de legitimă suspiciune, pe care bunul simţ o cultivă în mod inerent, alături de o întemeiată atitudine circumspectă.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

— A. ADLER, **Cunoaşterea omului,** Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1991, 210 p.

— E. BOIRAC, **La psychologie inconnu,** Paris, 1908, 453 p.

— E. BOZZANO, **Ipotesi spiritice e teorie scientifiche,** Genova, Ed, Donath, 1903, 353 p.

— E. BOZZANO**, Dei fenomeni d'infestazione,**

Roma, Ed. Luce e Ombra, 1919, 226 p.

— I. F. BURICESCU, **Misterele sufletului omenesc (Spiritism şi meta-psihică),** prefaţă de C. R. Motru, Bucureşti, Ed. Tipografiilor Române Unite, 1934, 238 p.

— O. BEAUREGARD, **Costa de Le second principe de la secence du tempe,** Paris, Ed. Le Seuil, 1963, 371 p.

— Dr. CUÉNOT, **Certitudes irrationelles,** Paris, Ed. Planète, 1967, 283 p.

— M. W. J. CRAWFORD, **Experiments in psychical science,** London, Ed. Watkins, 1919, 480 p.

— G. DAVILLE, **Le mystére psychique,** Ed. Alcan, 1930, 310 p.

— M. DESSOIR, **Okkultismus in Urkunden,** Berlin, Ullstein Verlag, 1925, 234 p.

— P. DUVAL, **Nos pouvoirs inconnus,** Paris, Encyclopédie Planète 1965, 391 p.

— C. FLAMMARION, **L'inconnu et les problemes psychique,** Paris, F. E., 1920, 384 p.

— E. DUCHATEL, **La vue á distance dans le temps et l'espace,** Paris, Ed. Leymarie, 1910, 138 p.

— A. HELLWIG, **Okkultismus und Strafrechtspflege,** Bern und Leipzig F. E., 1924, 431 p.

— H. HENNING, **Psychologie der Gegenwart,** Leipzig, Alfred Kroner Verlag, 1931, 182 p.

— A. MICHEL, **Le mystère des rêves,** Ed. Encyclopédie Planète. 1965 301 p.

— Dr. R. MOODY, **Viaţa de după viaţă,** (Traducere de pr. Dumea Claudiu), Ediţie Samizdat, F. A., 230 p.

— E. MORSELLI, **Psicologia e spiritismo,** 1919, 187 p.

— A. PĂTRUŢ, **De la normal la paranormal,**

Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1991, 316 p.

— W. PENFIELD, L. ROBERTS, **Langage et mécanismes cérébraux,** Paris, P.U.F. 1963, 435 p.

— H. PIÉRON, **Vocabulaire de la Psychologie,** Paris, P. U., 1968, 398 p.

— P. P. NEVEANU, **Dicţionar de psihologie,** Bucureşti, Ed Albatros, 1968, 783 p.

— J. POLLACK, **Les yeux du miracle,** Ed. Planète, 1965, 363 p.

— Dr. A. PUCHARICH, Beyond telepathy, New-York, Doubleday 1962, 295 p.

— J. B. RHINE, La double puissance de l'esprit, Paris, Ed. Payot 1953, 483 p.

— CH. RICHET, Traité de metapsychique, Paris, Librairie Felix Alcan, 1923, 847 p.

— R. STEINER, I tre mondi dello spirito, Genova, Frateli Melita Editori, 1990, II-o edizione, 214 p.

— W. A .C. TENHAEFF, A. MICHEL, La parapsychologie, în Le Dictionnaire de la psychologie moderne, Paris, Ed CEP L 1967 vol. II, 371 p.

— R. TOCQUET, Les pouvoirs secrets de l’homme, Production de Paris, 1960, 205 p.

— R. TOCQUET, Les pouvoirs secrets de l'homme, Production de Paris, 1967, 485 p.

— R TOCQUET, Le bilan du surnaturel, Paris, Encyclopédie Planète, 1966, 360 p.

*** Über Telepathie und Hellsehen, München, Bergman-Verlag, 1920, 217 p.